

оқу орындарында және мектепке дейінгі мекемелерде тоқаснына бір рет өткізіледі.

Сел қауіпі бар аймақта орналақан ұйымдарда, оқу орындары мен мектепке дейінгі мекемелерде жыл сайын сел қауіпі басталар алдында сел бойынша жаттығу өткізіледі.

Өздігінен айналысатын және жұмыс істемейтін халық оқуға және жаттығуға тартылады. Оқу құралдарын, жаднамаларды, мерзімдік баспасөз материалдарын, көретін (тыңдалатын) теле,- радиоберілімдер бойынша өз беттерімен үйренеді.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1. Оқу-үйренулер және жаттығулар қандай мақсатта өткізіледі?
2. Қандай оқу-үйренулер АҚ құрылымдарын дайындаудың негізгі нысаны болып табылады?
3. Өткізілетін шаралар көлемі және өткізілетін уақыты бойынша қысқартылып өткізілетін ұйымдар бойынша жеңілдетілген болып табылатын оқу-үйренулер қалай аталады?
4. Сел жаттығулары қандай ұйымдарда және қандай мерзімде өткізіледі?
5. Қандай жаттығулар барлық ұйымдарда, оқу орындарында және мектепке дейінгі мекемелерде тоқсан сайын өткізіліп отырады?

Мамандандырылған тоқсандық басылым

2000 жылдан бастап шығады

Басшы кітапханасы

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСТЕРІ:

75668 – қазақ тілінде;
75669 – орыс тілінде

Құрылтайшы:

ҚР ПМ Төтенше жағдайлар Комитеті
Азаматтық қорғау республикалық оқу- әдістемелік орталығы

Редакциялық кеңес:

Е. Н. Мельников
Б. К. Еңсебаев
Б. О. Бұлыбаева
А. А. Тасиева
З. А. Ашинова
А.Ө.Нүсіпжанова

Қазақстан Республикасының
Инвестициялар және даму
министрлігінде 10.04.2012 жылы
№ 12678-Ж тіркелінген

НӨМІРДЕ:

- ♦ Дистанциялық оқыту ережесі...2
- ♦ Республика аумағында 2019 жылдың үш айдағы болған табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар туралы шолу ақпарат3
- ♦ Өрт қауіпсіздігі саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру жөніндегі оқу құралы (№2 шығарылым)8
- ♦ Азаматтық қорғаныстың өзекті мәселелері49
- ♦ ТЖ-дабалаларға психологиялық көмек көрсетудің ерекшеліктері.....54
- ♦ Біздің оқырмандарымыздың пікірлері.....62
- ♦ «Азаматтық қорғау бойынша оқу құралы», 1-кітап64

ДИСТАНЦИЯЛЫҚ ОҚЫТУ ЕРЕЖЕСІ*Азаматтық қорғау саласында оқудан өткізі келетін тұлға:*

1. www.tg-ok.kz сайтына орналастырылған:
 - оқу бағдарламасымен;
 - оқу материалдарымен;
 - оқуға тапсырыс беру формасымен;
 - оқуға арналған шарт жобасымен танысады.
2. Оқу Орталығына дистанциялық оқуға: (kursy@bk.ru, gz_center@mail.ru) электронды поштаға тапсырыс жібереді.
3. Шартта көрсетілген шартпен келіседі және Мемлекеттік сатып алу порталында шарт жасасады.
4. Пошта арқылы Оқу орталығынан Азаматтық қорғау бойынша оқу құралдарын тест сынағы сұрақтарын, сондай-ақ бақылау жұмыстарын алады.
5. Оқу бағдарламасына сәйкес, оқу материалдарын өз бетімен оқып меңгереді. Қажет болған жағдайда оқып жатқан тақырыбы бойынша электронды пошта арқылы жазбаша түрде консультация алады.
6. Бақылау жұмыстары мен тест сынағын тапсыру үшін оқу бөлімімен келісе отырып, өзіне ыңғайлы уақытта онлайн режимінде жеке тест сынағын тапсырады.
7. Азаматтық қорғау саласындағы оның дайындық дәрежесі анықталғаннан кейін Мемлекеттік үлгідегі сертификатты алады (Ескерту: дайындық дәрежесін емтихан алатын комиссия бекітілген әдістеме бойынша анықтайды, бұл жерде қорытынды тест сынағы және бақылау жұмысынан алған бағасы ескеріледі). Жасасқан шарттың шарттарына сәйкес оқуға көрсетілген қызмет ақысы төленеді.

Байланыс телефондары: 8-(705)-301-7-301,
Оқу бөлімі: 8-(727)-394-56-36
Электронды пошта: < gz_center@mail.ru >
Сайт: < www.tg-ok.kz >

жағдайларында әрекет етуге оқу орындарында дайындық үшін өткізіледі. ОЖ-да «ТЖ жою әрекет Жоспарында» қарастырылған тек қана жекелеген тәжірибелік шаралар өткізіледі. ОЖ өткізу мерзімі жылына бір реттен кем емес.

ОЖ 2 тәулікке дейін созылады. ОЖ-ға бүкіл басшы құрам, құрылымдар мен ұйымдар, АҚ құрылымдарының командирлері, сондай-ақ құрылымға кірмейтін жұмысшылар мен қызметшілер қатысады.

Жалпы білім беру мектептерінің барлық түрінде және мамандандырылған мектептерде жыл сайын «Азаматтық қорғаныс күні» өткізіледі.

Штабтық жаттығулар (ШЖ) Азаматтық қорғау бейбіт уақыттан соғыс жағдайына ауысуы бойынша санатқа жататын ұйымдарда, орталық және жергілікті атқару органдарында, олардың ведомствоға жататын ұйымдарында АҚ жыл сайын өтіп тұрады. ОАО басшы құрамдарында - 2 жылда 1 рет өткізіледі.

Кешенді оқу (КО). КО басқару органдарын, басшы құрамдарды, АҚ құрылымдарын, ұйымдардың жұмысшылары мен қызметшілерін, ұйымдарға жақын тұратын халықты, табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жоюға және Азаматтық қорғаныс бойынша дайындау нысанының бірі болып табылады.

КО Азаматтық қорғаныс бойынша санатталған барлық ұйымдарда 3 жылда 1 рет өткізіледі.

Оқудың ұзақтығы барлық оқу мәселелерінің толық және сапалы пысықталуын қамсыздандыруы және үш тәуліктен аспауы тиіс. Жоғары тұрған АҚ бастығының шешімі бойынша оқудың уақыты ұзартылуы мүмкін.

КО-ға бүкіл басшы құрам, ұйымдардың, АҚ құрылымдарының командирлері, жеке құраммен, техникамен, құрал және мүлікпен толық жабдықталған құрылымдардың ықтимал ең көп саны, сондай-ақ құрылымдарға кірмейтін жұмысшылар мен қызметшілер тартылады.

Оқудың барлық түрлерін (КО, ОЖ, КШО, АТО) даярлау мен өткізудің нақты сұрақтары тиісті Нұсқаулықтарда көрсетілген.

«Азаматтық қорғау туралы» Заңға сәйкес, ұйымдарда, оқу орындарында және мектепке дейінгі мекемелерде кемінде тоқсанына бір рет сейсможаттығу өткізіледі.

Авариялық жағдайлар бойынша жаттығулар барлық ұйымдарда,

сырмаларды орындауға объектінің барлық санаттағы оқырмандарын дайындау циклін аяқтайды.

Тексеру оқу-үйренулері персоналдардың және АҚ құрылымдарының, басқару органдарының, командалық-басшылық құрамын және басшыларын АҚ бойынша дайындау деңгейін және объектінің дайындау дәрежелерін анықтау мақсатында өткізіледі.

Кешенді оқу (КО). КО өткізу барысында табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайдың туындау қауіп-қатері және жоюмен, байланысты шаралар пысықталады. Азаматтық қорғаныс (тақырыбын ұйымдардың азаматтық қорғаныс бастықтары анықтайды).

Тактикалық арнайы оқу-жаттығулары (ТАО) АҚ құрылымдарын дайындаудың негізгі және барынша тиімді нысаны болып табылады.

ТАО басты мақсаты – бұл Азаматтық қорғаныс және табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды жою жөніндегі міндеттерді орындауға азаматтық қорғау құрылымдарын дайындау.

ТАО дайындау және қайта дайындау кезінде АҚ құрылымдарын дайындау бағдарламасын, АҚ құрылымдарымен ТАО ұйымдастыру және өткізу жөніндегі нұсқаулық, ұйымдар-

дың АҚ жоспарларын басшылыққа алу керек.

Командалық – штабтық оқу-үйрену (КШО) ұйымдарда Азаматтық қорғаныс бастықтарын, АҚ және ТЖ штабтары мен қызметтерінің басшылар құрамын, Азаматтық қорғаныс құрылымдары командирлерін, табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың салдарларын жоюға және Азаматтық қорғанысқа дайындаудың негізгі түрінің бірі болып табылады.

КШО жыл сайын өткізіліп тұрады.

Объектілік жаттығу (ОЖ) - бұл кешенді оқудың өткізу уақыты мен орындалған шаралардың көлемі бойынша қысқартылған, жеңілдетілген түрі.

Объектілік жаттығу жұмыс істейтіндердің саны 300-ден кем мекемелерде, ұйымдарда, кәсіпорындарда және бейбіт уақытта ТЖ

Республика аумағында 2019 жылдың үш айындағы болған табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар туралы шолу ақпарат

Бірыңғай кезекшілік-диспетчерлік «112» қызметі пультына халықтан 1 748 712 қоңырау келіп түсті.

Мынадай тұрақты әзірлік қамтамасыз етілді:

- өңірлік және жедел құтқару қызметтері 1 540 адамды құтқарды, 595 адамды эвакуациялады, 93 зардап шеккенге алғашқы медициналық көмек көрсетті, ТЖ орындарынан 148 адамның денесі шығарылды, 2 415 рет дабыл бойынша шықты;

- өрт сөндіру және авариялық-құтқару жұмыстары қызметі 1 674 адамды құтқарды, 5 121 адамды эвакуациялады, дабыл бойынша 7 804 шақыртуға барды, оның ішінде: 2 636 - өрт, 1 198 - авариялық-құтқару жұмыстары;

3 481 - өрт ретінде есепке алынбайтын жану, 45 - көрінеу жалған шақырту, расталмаған жану фактілері - 444;

- «Апаттық медицинасы орталығы» ММ 761 зардап шеккенге медициналық көмек көрсетті, 423 адамды құтқарды, 433 адамды эвакуациялады, 1 115 шығу жасады, оның ішінде трассалық медициналық-құтқару пункттері 312 шығу жасады, 363 адамды эвакуациялады, 564 зардап шегушіге медициналық көмек көрсетті.

ІМ қарамағындағы ұйымдар мынадай іс-шаралар өткізді:

- «Қазавиақұтқару» АҚ әуе кемелері іздеу-құтқару жұмыстарына, өрттерді сөндіруге қатысу, жеке құрамды жеткізуге 287 ұшу сағатын жасады, санитариялық авиация бағыты бойынша 115 ұшты, 98 адам тасымалданды.

- «Өрт сөндіруші» АҚ 117 адамды құтқарды және эвакуациялады, 91

рет шықты, соның ішінде 56-ы өрт сөндіру, 9-ы авариялық-құтқару жұмыстары, 26 өрт сөндірілді.

Мемлекет басшысының бизнеске қысымды төмендету бойынша тапсырмасын іске асыру мақсатында өрт қауіпсіздігі саласында бақылау тек жоғары тәуекел дәрежесіндегі объектілерге қатысты енгізілген және ерекше тәртіпте өткізіледі. Бақылау-профилактикалық

қызмет шеңберінде

6 936 объекті тексерілді, 26 162 бұзушылық анықталды, 5 278 адам әкімшілік жауапкершілікке тартылды, соның ішінде 1 748 лауазымды тұлғаға 46 934 мың теңге сомасында айыппұл салынды.

Халықты оқыту және хабар беру мақсатында бұқаралық ақпарат құралдарында 14 079 рет шықты: 1 580 - телевизия арналарында, 3 561 - баспа басылымдарында, 3 423 - радио қондырғыларында, 2 423 - ақпараттық агенттіктер таспаларында, 3 092 - ведомстволық веб-сайттарда сөз сөйленді.

Азаматтық қорғау саласында басшы құрам мен мамандардың кәсіби дағдыларын жетілдіру мақсатында:

- Көкшетау техникалық институтында - 30 қызметкер ;
- Ақтөбе облысы ТЖД «Өрт сөндіру және авариялық-құтқару жұмыстары қызметі»ММ өңірлік оқу орталығында 30 қызметкер;
- Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару академиясында 25 мемлекеттік әкімшілік қызметші дайындаудан және қайта дайындаудан өтті.

Кәсіби авариялық-құтқару қызметтерінің ТЖ-ға уақтылы ден қоюы және алдын ала қабылданған алдын алу шараларының арқасында 2018 жылғы осыған ұқсас кезеңмен салыстырғанда оқиға саны 12,1%-ға (394 оқиғаға), зардап шеккендердің саны 24,4%-ға (232 адамға), қаза болғандар 28,1% (75 адамға) азайғаны, материалдық нұқсан 48,2%-ға (213 млн.теңгеге) көбейгені байқалады.

2 874 табиғи және техногендік сипаттағы ТЖ және оқиғалар тіркелген, 720 адам зардап шеккен, соның ішінде 192 адам қаза болған, келтірілген материалдық нұқсан 655,3 млн.теңгені құрады.

Тақырып: ОҚУ-ҮЙРЕНУЛЕР ЖӘНЕ ЖАТТЫҒУЛАР, ОЛАРДЫ ӨТКІЗУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Азаматтық қорғау саласындағы оқу-үйренулер және жаттығулар бейбіт және соғыс уақытында ТЖ әрекеттеріне жұмысшылар мен қызметшілерді, АҚ құрылымдарын, басшы құрамды, ұйымдарды, жалпы оның басқару органдарын дайындаудың жоғары және барынша тиімді нысаны болып табылады.

2015 жылғы 20 сәірдегі ҚР ІІМ «**Ақпараттандыру, білімді насихаттау және азаматтық қорғау саласында халықты және мамандарды оқыту Ережесін бекіту туралы**» № 381 бұйрығына (14.11.2016 жылғы өзгертулерімен, толықтыруларымен) сәйкес, әрекеттер машығын пысықтау және азаматтық қорғау саласындағы ма-

мандар мен халықтың алған білімдерін нығайту үшін оқу-үйренулерге, жаттығуларға және үйрену түрлеріне сәйкес сабақтарға, азаматтық қорғау саласындағы оқу-үйренулерге тартады. Сондай-ақ 24.02.2015ж. ҚР ІІМ «АҚМЖ қызметі және ұйымдастыру ережесі» туралы бұйрығына сәйкес, дайындықты, басқару органдарының дайындық деңгейін, жүйелердің күштері мен құралдарын тексеру жыл сайын жоспарланады және оның шағын жүйелері мен звеноларында үйренулер мен жаттығулар өткізіледі. Оқу-үйренулер және жаттығулардың түрлері, олардың мерзімдері, өткізу жоспары және көлемін тиісті бірінші басшы – **Азаматтық қорғаныс бастығы** бекітеді. Бұл оқу-үйренулер өнедірістік ерекшеліктерді, аумақтық орналастыру ерекшеліктерін және аталған объектідегі басқа да факторларды, азаматтық қорғаудың барлық міндеттерін және азаматтық қорғаныс шараларын орындау жөніндегі барлық шаралар кешенін іс жүзінде пысықтауға мүмкіндік береді.

Өздерінің бағыттары мен мақсаттары бойынша ұйымдарда оқу-үйренулер ТЖ әрекеттері бойынша келесіге бөлінеді: жоспарлы, тексерілетін және көрсетілетін.

Жоспарлы оқу-үйренулер ТЖ әрекеттерінде қарастырылған тап-

жағдайлар туындау қауіп-қатері туралы ақпараттар алуы кезінде бұл туралы төтенше жағдайлардың болжалған аймағында тұратын халықты шұғыл хабарлар етеді, сондай-ақ төтенше жағдайлар туындаған кездегі өздерінің әрекеті жөнінде құлақтандырады.

Орталық және жергілікті атқару органдары азаматтық қорғау саласында өздерінің қабылдаған шаралары туралы ақпараттандырады.

Азаматтық қорғау саласында білімді насихаттау және ақпараттандыруға мыналар кіреді:

1) бұқаралық ақпараттық құралдары арқылы халықты хабарландыруды ұйымдастыру, соның ішінде республикалық және облыстық (қалалық) телеарналарда арнайы бағдарламалар құру жолымен, төтенше жағдайлар туындаған кездегі әрекет ету тәртібі туралы хабарландыру;

2) баспасөздерде, интернет-ресурстарда жүйелі түрде басып тұруды, теле-радиохабарлар желісі бойынша тұрмыстық және өндірістік ережелерді және азаматтық қорғау саласында білімді насихаттайтын хабарламалар беру.

Азаматтық қорғау саласында білімді насихаттайтұа, сондай-ақ азаматтық қорғау саласында халықты оқыту кезінде жүзеге асырылады.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

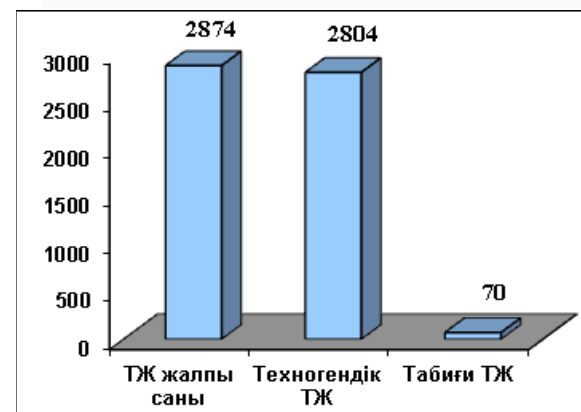
1. Азаматтық қорғау саласында халықты дайындау қандай мақсатта жүзеге асырылады?

2. АҚ аумақтық құрылымдарының командирлерін дайындау қалай жүзеге асырылады?

3. Азаматтық қорғау күштері және басқару органдары басшыларын, мамандарын дайындаудың оқу бағдарламасын қандай орган бекітеді?

4. Халық арасында азаматтық қорғау саласында білімді насихаттау қандай тәсілмен өткізіледі?

5. Төтенше жағдайлардың туындау қауіп-қатері кезінде халықты ақпараттандыру қалай ұйымдастырылады?

Облыстар бөлігінде қалыптасқан және жалпыланған көрсеткіштер мына ахуалды сипаттайды (2018 жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда):

- ТЖ саны мына облыстарда: Қостанай 32,6%-ға (92 оқиғаға), Жамбыл 27,7%-ға (38 оқиғаға), Атырау 25,9%-ға (21 оқиғаға), Алматы 23,6%-ға (105 оқиғаға), Солтүстік Қазақстан 17,6%-ға (33 оқиғаға), Павлодар 10,9%-ға (19 оқиғаға), Алматы қаласында 38,4%-ға (93 оқиғаға) төмендеді;

- зардап шеккендер саны мына облыстарда: Ақтөбе 68,4%-ға (54 адамға), Қарағанды 57,5%-ға (23 адамға), Ақмола 48,5%-ға (16 адамға), Батыс Қазақстан 44,4%-ға (12 адамға), Маңғыстау 37,5%-ға (6 адамға), Павлодар 23,9%-ға (11 адамға), Алматы қаласында 63,8%-ға (51 адамға) азайды;

- қаза болғандар саны мына облыстарда: Ақтөбе 91,4%-ға (53 адамға), Маңғыстау 75%-ға (6 адамға), Қарағанды 57,9%-ға (11 адамға), Ақмола 57,1%-ға (8 адамға), Атырау 52,9%-ға (9 адамға), Шығыс Қазақстан 51,4%-ға (18 адамға), Солтүстік Қазақстан 25%-ға (4 адамға), Алматы қаласында 66,7%-ға (4 адамға) азайды.

Сонымен бірге басқа өңірлерде:

- ТЖ саны Қызылорда облысында 28,4%-ға (27 оқиғаға) өсті;

- зардап шеккендердің саны мына облыстарда: Қызылорда 2,6 есеге (35 адамға), Алматы 13%-ға (12 адамға), Қостанай 10,3%-ға (3 адамға), Нұр-Сұлтан қаласында 76,1%-ға (35 адамға) ұлғайғаны байқалады;

- қаза болғандардың саны мына облыстарда: Қызылорда 5,7 есеге (14 адамға), Батыс Қазақстан 3 есеге (2 адамға), Алматы 54,5%-ға (12 адамға), Нұр-Сұлтан қаласында 83,3% (5 адамға) көбейгені байқалады.

Техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың жалпы ТЖ санынан 97,6%-ды құрады, 2 804 оқиға тіркелді (11,5%-ға азайды), бұл ретте 639 адам зардап шеккен (5,1%-ға азайды), оның ішінде 192 адам қаза болды (27,3% азайды).

Техногендік сипаттағы жағдайлардың негізгі үлесі өндірістік және тұрмыстық өрттерге (93,9%) тиесілі, ағымдағы жылдың үш айында 2 634 өрт болды (12,3%-ға азайды), 198 адам зардап шеккен (36,5%-ға азайды), оның ішінде 94 адам қаза болды (44%-ға азайды), материалдық нұқсан 655,3 млн. теңгені (48,2%-ға өсті) құрады.

төтенше жағдайларда қорғау тәсілдері мен әрекеттерінің тәжірибелік машықтарын үйрету мақсатында жүргізіледі.

Сабақ жыл сайын 12 сағаттық бағдарлама бойынша өтіледі.

Әр түрлі санаттағы оқытындарға сабақ оқытуды жоспарлау кезінде оқу Бағдарламасына сәйкес жүргізіледі, сабақтың ұзақтығы: 1 оқу сағаты 40 минуттен.

АҚ саласында біліктілікті арттырудың кезеңдері «ҚР «Мемлекеттік қызметкерлер» Заңына сәйкес.

Мемлекеттік қызметкерлерді оқыту. 34-бабы.

Әкімшілік мемлекеттік қызметкерлерді оқытуға дайындау, қайта дайындау және мемлекеттік қызметкерлердің біліктілігін арттыру кіреді.

Мемлекеттік қызметкерлерді қайта дайындау – қосымша кәсіби білім алуға арналған оқыту курстары.

Әкімшілік мемлекеттік қызметкерлер кәсіби білімін арттыруға үш жылда бір реттен кем оқымайды.

Азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органдар ведомствосы төтенше жағдайлардың туындау қауіп-қатері туралы халықты ақпараттандыруды алдын ала қамтамасыз етеді және азаматтық қорғау саласындағы білімді асихаттауды ұйымдастырады.

Мемлекеттік органдар, ұйымдар және қоғамдық бірлестіктер ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңында жүктелген уәкілеттікке сәйкес, азаматтық қорғау саласында білімді насихаттау мен ақпараттандыруды жүзеге асырады.

Азаматтардың денсаулығы мен қауіпсіздігіне қауіп-қатер төндіретін төтенше жағдайлар туралы ақпараттар халыққа азаматтық қорғауды хабарландыру жүйесі және бұқаралық ақпараттық құралдары арқылы дауысталып және ашық беріледі.

Қазақстан Республикасы аумағында және (немесе) белгілі бір мемлекеттің шекаралас аумағында төтенше жағдайлар туындау қауіп-қатері кезінде алдын алу мақсатында табиғи және техногенді сипаттағы (сейсмологиялық қызмет, селді хабарлау жүйесі, радиациялық қауіпсіздік және басқа бақылаулар) төтенше жағдайларды болжамдау және жағдайларды бақылау, қадағалау қызметі қажетті ақпараттарды шұғыл арада уәкілетті органдар ведомствосының тиісті аумақтық бөлімшелеріне оның сипаттамасын көрсете отырып ұсынады.

Уәкілетті органдар ведомствосының аумақтық бөлімшелері төтенше

анықталады. Басшы құрамды дайындау кезінде семинарлар, сыныптық-топтық және практикалық сабақтар өткізіледі, сондай-ақ штабтық жаттығулар мен командалық-штабтық үйренулерге қатысып тәжірибе алады.

Басшы құрамды дайындауды жоспарлау дайындау бағдарламасы, біліктілікті арттыру оқу мекемелері мен курстардың толымдау жоспарлардан үзінділер негізінде жүзеге асырылады.

Оқыту мақсаты - ұйымдардың басшы құрамдарын АҚ бойынша өздерінің қызметтік міндеттерін іс жүзінде орындауға дайындау, сондай-ақ объектілердегі АҚ бойынша міндеттерді шешуде білімдерін жетілдіру және машықтарын нығайту.

Теориялық білімдері мен практикалық машықтары деңгейінен басшы құрамдардың қиын жағдайлар орын алған кезде азаматтық қорғау құралдары мен күштерін басқара білуіне байланысты. Сондықтан да *басшы құрамдарды 3 жылда 1 реттен сиретпей оқыту ұсынылып отыр.*

Құрылымдарды оқытудың негізгі мақсаты – зақымдану ошақтарында (зақымдану аймақтарындағы) дүлей зілзала аудандарындағы, ұйғарымға сәйкес ірі авариялар мен апаттардағы орын алған әрекеттерге құрылымдарды дайындау болып табылады. АҚ құрылымдарын даярлауды ТЖК аумақтық бөлімшелерінде құрылымдардың командирлері ұйымдастырады, 3 жылда 1 рет 21 сағаттан. *АҚ құрылымдары командирлерін оқыту кезеңі 3 жылда 1 реттен сирек болмауы керек.*

Ұйымдардың АҚ құрылымдары жеке құрамымен жыл сайын жұмыс істеген жерінде 15 сағат көлемінде практикалық сабақтар өткізіледі.

Ұйымдарда сабақ өткізу үшін саны 30-ға жететін оқу тобы құрылады, оған барлық жұмысшылар мен қызметкерлер кіреді. Сабақ басшылары – қызмет бастықтарынан, құрылымдардың командирлерінен, бас мамандардан, инженерлік-техникалық құрамнан және ұйымның азаматтық қорғаныс басшысының бұйрығымен тағайындалған басқа да дайындалған тұлғалардан тұрады.

Оқу тобының басшылары 20 оқу сағаты көлемінде уәкілетті органдардың аумақтық бөлімшелерінде дайындықтан және қайта дайындықтан өтеді. Оқыту кезеңі *3 жылда 1 реттен сирек болмауы керек.*

АҚ құрылымдарына кірмейтін жұмысшылар мен қызметшілерді дайындау, әрбір оқушыға белгілі бір көлемде білім беру және

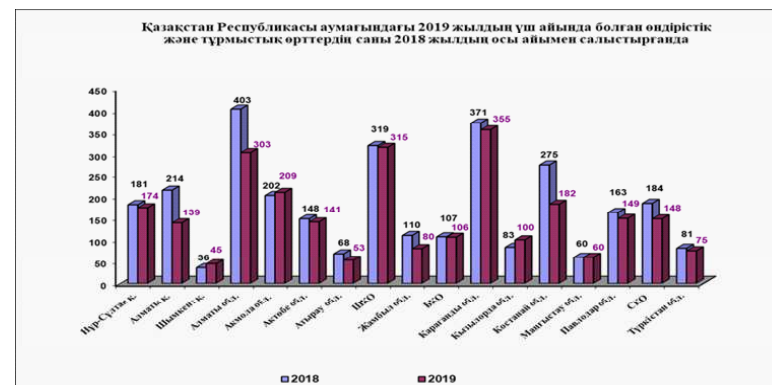
Өрт саны мына облыстарда: Қостанай 33,8%-ға (93 оқиғаға), Жамбыл 27,3%-ға (30 оқиғаға), Алматы 24,8%-ға (100 оқиғаға), Атырау 22,1%-ға (15 оқиғаға), Солтүстік-Қазақстан 19,6%-ға (36 оқиғаға), Алматы қаласында 35%-ға (75 оқиғаға) азайды.

Өрт саны мына облыстарда: Қызылорда 20,5%-ға (17 оқиғаға) өскені байқалды.

Өрт туындайтын негізгі объектілер: 64,6%-ы тұрғын үй секторы, 20,5%-ы көлік құралдары, 4,4%-ы басқа ашық аумақтар, 3,3%-ы сауда кәсіпорындары, 1,9%-ы өндірістік мақсаттағы ғимараттар мен құрылыстар, 1,9%-ы әкімшілік-қоғамдық ғимараттар, 0,7%-ы ауыл шаруашылық объектілер, 0,7%-ы салынып жатқан объектілер мен құрылыс алаңы.

Өрттің пайда болуының таралған себептері: 33,1%-ы электр жабдықтарын техникалық пайдалану және монтаждау қағидаларын бұзу, 26,9%-ы отты абайсыз қолдану, 23,4%-ы пештерді пайдалану кезінде өрт қауіпсіздігі қағидаларын бұзу, 6,3%-ы анықталған әдейі өртеу, 4,5%-ы тұрмыстық электр жабдықтарын пайдалану кезінде өрт қауіпсіздігі қағидаларын бұзу, 1,5%-ы балалардың отпен ойнауы болып табылады.

Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар ТЖ жалпы санынан 2,4% құрады, ағымдағы жылдың екі айында 70 оқиға тіркелді (30,7%-ға азайды), 81 адам зардап шекті (71%-ға азайды).

Өрт қауіпсіздігі саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру жөніндегі оқу құралы (№2 шығарылым)

Өрт қауіпсіздігі саласында мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру мәселесі бойынша АҚ саласындағы заңнамалық актілерден үзінді
(Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі «Азаматтық қорғау туралы» Заңы № 188-V ҚРЗ)

7-тарау. Азаматтық қорғау саласындағы бақылау және қадағалау

36-бап. Азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау

1. Азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды және қадағалауды азаматтық қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау саласындағы заңнамасын сақтау мақсатында жүзеге асырады.

2. Азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау:

- 1) азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылауға;
- 2) өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылауға;
- 3) өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалауға бөлінеді.

3. Азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау мен қадағалау тексеру және профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырылады.

4. Тексерулер мен профилактикалық бақылаудың түрлері және оларды жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес айқындалады.

38-бап. Өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау

1. Өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жеке, заңды тұлғалардың өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтауын қамтамасыз етуге бағытталған және осы баптың 2-тармағына сәйкес жүзеге асырылатын бақылауды қоспағанда, оны мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары жүзеге асырады.

- авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу;
- өзін өзі құтқару және өзара көмек көрсетудің негізгі амалдары мен тәсілдерін білу, халық арасындағы шығындар мен материалдық зияндарды барынша төмендету.

Табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардан, сондай-ақ заманауи зақымдау құралдарынан халықты қорғануға үйрету, азаматтық қорғаудың негізгі міндеттерінің бірі. Азаматтық қорғау саласында басшы құрам мен мамандарды оқыту мәселесі ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңында (12-бап, 1-тармақ), сондай-ақ 2015 жылғы 20 сәуірдегі ҚР ПМ «Ақпараттандыру, білімді насихаттау және азаматтық қорғау саласында халықты және мамандарды оқыту Ережесінде лауазымды тұлғалардың келесі санаттарын оқыту қарастырылған:

Азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесінің орталық және жергілікті атқару органдарының лауазымды тұлғалары:

1. АҚ бастығы, ТЖ алдын алу және жою жөніндегі комиссия төрағасы (ЖАО бірінші басшылары, ОАО басшыларының орынбасарлары, ведомстволардың басшылары).

2. Эвакуациялық комиссия төрағалары (ОАО, ЖАО басшыларының орынбасарлары). АҚМЖ көрсетілген лауазымды тұлғалары уәкілетті органдар ведомствосының оқу орындарында және ұйымдарында дайындықтан және қайта дайындықтан өтеді. Оқу уақытының көлемі – 40 сағатты құрайды, олардың ішінде лекциялар мен кластық-топтық сағаттар – 39 сағат, тест сынағы – 1 сағат.

Ұйымдардың Азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесінің лауазымды тұлғалары:

Ұйымдардың басшылары және олардың орынбасарлары, АҚ бастықтары, ұйымдардың АҚ штаб бастықтары АҚ саласындағы уәкілетті органдардың аумақтық бөлімшелерінде дайындықтан және қайта дайындықтан өтеді. Оқу уақытының жалпы көлемі – 21-25 сағатты құрайды. Сабақ тақырыптары оқитындарды ескере отырып

Тақырып: АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДА ХАЛЫҚТЫ ОҚЫТУ ЖӘНЕ БІЛІМДІ НАСИХАТТАУ, АҚПАРАТТАНДЫРУ

Орталық және жергілікті атқару органдарының, ұйымдардың мамандарын дайындау және халықты оқыту азаматтық қорғаудың негізгі міндеттерінің біріне жатады.

ТЖ-да әрекет етуге халықты дайындау, төтенше жағдайлар кезінде туындайтын қауіп-қатерден қорғану тәсілдеріне үйрету, келесі нормативтік-құқықтық актілер негізінде ұйымдастырылады және жүзеге асырылады:

1. 14.04.2014 жылғы ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы;

2. 2015 жылғы 23 қарашадағы ҚР «Мемлекеттік қызмет туралы» Заңы; (21.02.2019 ж. Жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулар).

3. ҚР ПМ «Ақпараттандыру, білімді насихаттау және азаматтық қорғау саласында халықты және мамандарды оқыту Ережесін бекіту туралы» № 381 бұйрығы;

4. ҚР ТЖМ 20.05.2014ж. «Азаматтық қорғау күштері және басқару органдары басшы құрамдары мен мамандарын дайындау, төтенше жағдайлар және әскери қақтығыстар туындауы немесе осы қақтығыстардың салдарлары кезінде, қорғану және әрекет ету тәсілдеріне халықты оқыту бағдарламасын бекіту туралы» бұйрығы;

5. «Азаматтық қорғау жүйесінің лауазымды тұлғаларын, ұйымдарда жұмыс істейтін персоналдарды ТЖ жағдайында әрекет етуге оқытып-үйрету және дайындау жөніндегі ұсыныстар» ҚР ПМ ТЖК Азаматтық қорғаныс басқармасымен келісілген, 20.01. 2016ж. Ю 29-5-1/167.

Халықты және мамандарды оқыту

Азаматтық қорғау органдарының басшы құрамдарын және мамандарын дайындау, халықты азаматтық қорғау саласында оқыту төтенше жағдайларда әрекет ету машықтарын бойға сіңіру, авариялық-құтқару және басқа шұғыл жұмыстарды жүргізу, өзін құтқару және өзара көмектің негізгі әдістері мен тәсілдерін білу, халықтың арасындағы шығындарды және материалдық зияндарды барынша азайту мақсатында жүргізіледі:

- төтенше жағдайлардағы әрекет дағдыларын қалыптастыру;

2. Мемлекеттік орман қоры аумағында өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылауды – орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган, әуе, ішкі су және теміржол көлігінде - көлік саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Шахталар мен кеніштердің, ашық көмір разрездерінің жерасты құрылыстарындағы өрт қауіпсіздігінің жай-күйі өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы қадағалау процесінде бақыланады.

3. Өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:

1) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы – уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің басшысы;

2) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары – уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесі басшысының орынбасары;

3) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің лауазымды адамы;

4) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы – уәкілетті орган ведомствосының облыстағы, республикалық маңызы бар қаладағы, астанадағы аумақтық бөлімшесінің басшысы;

5) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары – уәкілетті орган ведомствосының облыстағы, республикалық маңызы бар қаладағы, астанадағы аумақтық бөлімшесі басшысының орынбасары;

6) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қала ауданының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – уәкілетті орган ведомствосының облыстағы, республикалық маңызы бар қаладағы, астанадағы, аудандағы, облыстық маңызы бар қаладағы, қала ауданындағы аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы жатады.

4. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары өрт қауіпсіздігі талаптарының сақталуы тұрғысынан тексеру нәтижелерінде бұзушылықтарды анықтаған жағдайда, тексерілетін субъектіге бұзушылықтарды жою туралы нұсқама беріледі.

Бұзушылықтарды жою туралы нұсқама тексеру аяқталатын күні тексерілетін субъектіге тапсырылады.

Субъектілер өрт қауіпсіздігінің талаптарын бұза отырып жүзеге асыратын, сондай-ақ ұйымдарды, объектіні, құрылысты, ғимаратты салу, реконструкциялау, кеңейту немесе техникалық қайта жарақтандыру кезінде жобаларда көзделген өрт қауіпсіздігінің талаптары орындалмаған кезде ұйымдардың, жекелеген өндірістердің, өндірістік учаскелердің, агрегаттардың жұмысын ішінара немесе толық тоқтата тұруды, ғимараттарды, құрылыстарды, электр желілерін, жылыту аспаптарын пайдалануға және өрт шығу қауіпі бар жұмыстарды жүргізуге тиым салуды сот мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарының өтініші бойынша бұзушылықтарды жою туралы нұсқама орындалмаған жағдайда Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сәйкес жүргізеді.

5. Тәуекел дәрежесі болмашы объектілер, Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес жоспардан тыс тексерулерді қоспағанда, өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтау тұрғысынан тексерілмейді.

6. Тәуекел дәрежесі жоғары немесе орташа бақылау субъектісі сараптама ұйымының оң қорытындысын алған кезде осы объект, Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес жоспардан тыс тексерулерді қоспағанда, қорытынды қолданылатын кезеңге тексерулерден босатылады.

Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Кодексі № 235-V ҚРЗ

2-бап. Әкімшілік жауаптылықтың негізі

Осы Кодекстің Ерекше бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері бар іс-әрекет жасау әкімшілік жауаптылықтың негізі болып табылады.

12-бап. Әкімшілік жауаптылыққа қайта тартуға жол бермеу

Ешкімді де нақ сол бір құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа қайталап тартуға болмайды.

кешіктірілмей анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқама табыс етілген күн бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау мерзімінің аяқталуы деп есептеледі.

Қазақстан Республикасы Кодексінің 686-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы әкімшілік жазалар тағайындауға құқылы:

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің сегізге дейінгі, лауазымды және заңды тұлғаларға жиырма беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға;

2) Қазақстан Республикасының азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы мен оның орынбасары – жеке тұлғаларға, лауазымды адамдарға және заңды тұлғаларға айлық есептік көрсеткіштің елу беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға;

3) Қазақстан Республикасының АҚ саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы мен оның орынбасары – жеке тұлғаларға, лауазымды адамдарға және заңды тұлғаларға айлық есептік көрсеткіштің алпыс беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға құқылы.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1) Жедел әрекет етпей құқық бұзушылық сипатындағы шаралар қандай жағдайларда қолданылады?

2) Жедел әрекет ету және әкімшілік жазалары қай уақытта қолданылады?

3) Бақылау және қадағалау субъектісі (*объектісі*) қызметіне арналған бақылау және қадағалау қандай нысандарда жүзеге асырылады?

4) Профилактикалық бақылау мен қадағалау қанша түрге бөлінеді?

5) Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізу мерзімі қандай факторларды ескере отырып белгіленеді?

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу мерзімдерін бір рет ғана ұзарта алады.

Тексеру және бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау мерзімдері ұзартылған жағдайда бақылау және қадағалау органы міндетті түрде құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органда тіркей отырып, қосымша актіні ресімдейді, онда тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы алдыңғы актінің нөмірі мен тіркелген күні және ұзарту себебі көрсетіледі.

Тәуекелдерді бағалау жүйесінің негізінде жүргізілген, бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау нәтижелері бойынша бақылау және қадағалау органының лауазымды адамы бұзушылықтар болған жағдайда, анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқама жасайды.

Анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқаманың орындалу мерзімдері оны орындаудың нақты мүмкіндігіне ықпал ететін мән-жайлар ескеріле отырып, бірақ анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқама табыс етілген күннен бастап кемінде күнтізбелік он күнге айқындалады.

Анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқама үш данада жасалады.

Бақылау және қадағалау органы анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқаманың: бірінші данасын құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органға және оның аумақтық органдарына электрондық нысанда тапсырады, екінші данасы танысу және анықталған бұзушылықтарды жою бойынша шаралар қабылдау және басқа да іс-қимылдар үшін бақылау және қадағалау субъектісіне қағаз жеткізгіште қолын қойғызып табыс етіледі, үшінші данасы бақылау және қадағалау органында қалады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың аяқталу мерзімінен

28-бап. Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын тұлғалар

Әкімшілік жауаптылыққа:

1) әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе оның жолын кескен кезде он алты жасқа толған, ақыл-есі дұрыс жеке тұлға;

2) заңды тұлға тартылады.

30-бап. Лауазымды адамдардың әкімшілік жауаптылығы

Лауазымды адам өз қызметтік міндеттерін орындамауына немесе тиісінше орындамауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда әкімшілік жауаптылыққа тартылады. Мұндай жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалуына кінәлі лауазымды адам жалпы негіздерде жауаптылыққа жатады.

Ескерту. Осы Кодексте әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты, уақытша немесе арнаулы өкілеттік бойынша билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе жүзеге асырған не әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектордың субъектілерінде, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын немесе орындаған адамдар – лауазымды адамдар деп танылады.

34-бап. Шетелдіктердің, шетелдік заңды тұлғалардың және азаматтығы жоқ адамдардың әкімшілік жауаптылығы

1. Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында әкімшілік құқық бұзушылықтар жасаған шетелдіктер, шетелдік заңды тұлғалар, олардың филиалдары мен өкілдіктері және азаматтығы жоқ адамдар жалпы негіздерде әкімшілік жауаптылыққа жатады.

2. Шетелдік және халықаралық коммерциялық емес үкіметтік емес бірлестіктердің құрылымдық бөлімшелері (филиалдары мен өкілдіктері) ҚР қоғамдық бірлестіктер туралы заңнамасын бұзғаны үшін заңды тұлғалар ретінде әкімшілік жауаптылықта болады.

3. Шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдері және иммунитетті пайдаланатын өзге де шетелдіктер Қазақстан Республикасының аумағында жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауаптылық туралы мәселе халықаралық құқық нормаларына сәйкес шешіледі.

40-бап. Әкімшілік жаза ұғымы және мақсаттары

1. Әкімшілік жаза, осыған заңмен уәкілеттік берілген судья, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны

үшін қолданатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы болып табылады және мұндай құқық бұзушылық жасаған тұлғаны құқықтары мен бостандықтарынан осы Кодексте көзделгендей айыруды немесе олардың шектелуін қамтиды.

41-бап. Әкімшілік жаза түрлері

1. Әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағаны үшін мынадай әкімшілік жазалар қолданылуы мүмкін:

- 1) ескерту жасау;
- 2) әкімшілік айыппұл;
- 3) әкімшілік құқық бұзушылықты жасау құралы не нысанасы болған затты, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу;
- 4) арнайы құқықтан айыру;
- 5) рұқсаттан айыру немесе оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен алып тастау;
- 6) қызметті тоқтата тұру немесе оған тиым салу;
- 7) заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу;
- 8) әкімшілік қамаққа алу.

2. Әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағаны үшін заңды тұлғаларға осы баптың бірінші бөлігінің 1) – 5) және 7) тармақшаларында тізбеленген әкімшілік жазалар, сондай-ақ заңды тұлғаның қызметін немесе қызметінің жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тиым салу қолданылуы мүмкін.

410-бап. Өрт қауіпсіздігі талаптарын бұзу немесе орындамау

1. Ұйымдарда, қоғамдық орындарда, қоймалық үй-жайларда, ауыл шаруашылығы алқаптарында, жатақханаларда және тұрғын үйлерде өрт қауіпсіздігі қағидаларында, техникалық регламенттерде, құрылыс нормалары мен қағидаларында, ұлттық стандарттарда көзделген өртке қарсы талаптарды бұзу немесе орындамау – ескерту жасауға немесе жеке тұлғаларға – бес, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – он бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) – жеке тұлғаларға – он, лауазымды адамдарға, шағын

профилактикалық бақылау мен қадағалау үшін келген лауазымды адамдары бақылау және қадағалау субъектісіне:

1) құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органда тіркелгені туралы белгі қойылған тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні;

2) қызметтік куәлігін;

3) қажет болған кезде – құзыретті органның режимді объектілерге баруға арналған рұқсатын;

4) денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган айқындаған тәртіппен берілген, объектілерге бару үшін қажет болатын медициналық рұқсаттаманы көрсетуге міндетті.

Бақылау және қадағалау субъектісіне тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні табыс ету, сондай-ақ бақылау және қадағалау субъектісін тексеруге және бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауға жататын талаптардың тармақтары көрсетілген тексеру парағымен таныстыру күні тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің басталуы деп есептеледі.

Тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні қабылдаудан, тексеру парағымен танысудан бас тартылған жағдайларда хаттама жасалады. Хаттамаға бақылау және қадағалау органының тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамы және заңды тұлғаның басшысы не оның уәкілетті адамы, жеке тұлға қол қояды.

Профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні алудан бас тарту тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізбеуге негіз болып табылмайды.

Тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу мерзімдері алдағы жұмыстардың көлемі, сондай-ақ алға қойылған міндеттер ескеріле отырып белгіленеді.

жері, сәйкестендіру нөмірі, бақылау және қадағалау объектілерінің тізбесі, аумақтың учаскесі көрсетіледі.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы тексеруді және профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы акт, олардың мерзімдерін ұзарту туралы қосымша акт құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органда міндетті түрде тіркеледі.

Тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні, олардың мерзімдерін ұзарту туралы қосымша актіні тіркеу есепке алу сипатында болады және тәуекелдерді басқарудың ведомстволық жүйелерін қалыптастыру мен жетілдіру үшін пайдаланылады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні, олардың мерзімдерін ұзарту туралы қосымша актіні профилактикалық бақылау мен қадағалау басталғанға дейін құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органның аумақтық органына оларды ұсыну, оның ішінде электрондық нысанда ұсыну жолымен тіркейді.

Тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні тіркеу кезінде бақылау және қадағалау органы тексеруге жататын талаптардың тармақтарын көрсете отырып, тексеру парақтарын (олар болған кезде) ұсынады.

Бақылау және қадағалау органы тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің басталатыны туралы хабарламаны қолма-қол табыс етеді, табыс ету туралы хабарламасы бар тапсырысты пошта жөнелтілімі нысанында не электрондық цифрлық қолтаңба қойылған электрондық құжат арқылы, егер субъект бұрын электрондық пошта мекен-жайын бақылау және қадағалау органына ұсынған болса, бақылау және қадағалау субъектісінің осындай мекен-жайына немесе өзге қолжетімді тәсілмен жібереді.

Бақылау және қадағалау органының объектіге тексеру немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы

кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – отыз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, адамның денсаулығына зиян немесе айтарлықтай залал келтірген өрттің шығуына әкеп соққан әрекет (әрекетсіздік), қылмыс құрамы болмаған кезде – жеке тұлғаларға – он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – отыз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы бапқа қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде елу айлық есептік көрсеткіштен асатын сома айтарлықтай мөлшердегі залал деп танылады.

410-1-бап. Өрт қауіпсіздігі саласында аудит жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Сараптама ұйымының азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне өрт қауіпсіздігі саласында жүргізілген аудит нәтижелері бойынша қорытындының көшірмесін ұсынбауы не уақтылы ұсынбауы – сараптама ұйымына отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Сараптама ұйымының өрт қауіпсіздігі саласында аудит жүргізу нәтижелері бойынша объектінің өрт қауіпсіздігі талаптарына сәйкес келуі (сәйкес келмеуі) туралы анық емес ақпараты бар қорытынды ұсынуы – сараптама ұйымына елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік), сондай-ақ сараптама ұйымының өрт қауіпсіздігі саласында аудит жүргізу нәтижелері бойынша көрінеу жалған қорытынды ұсынуы - аккредиттеу аттестатынан айыра отырып, сараптама ұйымына бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

411-бап. Өрт қауіпсіздігі талаптарына сай келмейтін жарылу-өрт қауіпі және өрт қауіпі бар өнімді шығару және өткізу

Өрт қауіпсіздігі талаптарына сай келмейтін жарылу-өрт қауіпі және өрт қауіпі бар өнімді шығару және өткізу, егер бұл абайсызда денсаулыққа

ауыр немесе ауырлығы орташа зиян және (немесе) жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаға не мемлекетке ірі залал келтіруге әкеп соқпаса, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – отыз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы Кодекстің осы бабына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде бір жүз айлық есептік көрсеткіштен асатын сома ірі залал деп танылады.

686-бап. Азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган

1. Азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 336, 359, 367, 410, 411, 438 (бірінші және екінші бөліктерінде), 589-баптарында көзделген өрт қауіпсіздігі саласындағы;

2) алып тасталды - ҚР 29.12.2014 № 272-V Заңымен (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі);

3) осы Кодекстің 412 және 643-баптарында көзделген азаматтық қорғаныс саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарының атынан істерді қарауға және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның атынан әкімшілік жазалар қолдануға:

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің он беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне отыз беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға;

2) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы мен оның орынбасары – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің отыз беске дейінгі, лауазымды адамдарға – бір жүзге дейінгі, кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға үш жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға;

3) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы мен оның орынбасары – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің екі

тізімдерінің нысанын Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы айқындайды.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық тізімдеріне өзгерістер енгізуге жол берілмейді.

Құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті орган бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық тізімін Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының интернет-ресурсында бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізілетін жылдың алдындағы жылдың 25 желтоқсанына дейінгі және ағымдағы күнтізбелік жылдың 25 мамырына дейінгі мерзімде орналастырады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылауды жүргізу жиілігі тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарымен, бірақ жылына бір реттен жиілетпей айқындалады.

Тексеруді мемлекеттік орган тексеруді тағайындау туралы актінің негізінде жүргізеді.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды мемлекеттік орган бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актінің негізінде жүргізеді.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау тексеруін тағайындау туралы актіде:

- 1) актінің нөмірі мен күні;
- 2) мемлекеттік органның атауы;
- 3) тексеру жүргізуге уәкілеттік берілген адамның (адамдардың) тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе) және лауазымы;
- 4) тексеру жүргізу үшін тартылатын мамандар, консультанттар және сарапшылар туралы мәліметтер;
- 5) бақылау және қадағалау субъектісінің атауы немесе өзіне қатысты тексеруді жүргізу тағайындалған жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе), оның тұрған

қажетті ақпаратты талап етіп алдыруды қоспағанда, тексеру нысанына қатысы бар қажетті ақпаратты сұрату;

3) бақылау және қадағалау субъектісінің белгіленген талаптарды сақтауы туралы ақпарат алу мақсатында оны шақырту әрекеттерінің бірін жасау жолымен тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізеді.

Мемлекеттік бақылау және қадағалау бақылау және қадағалау субъектілерін (*объектілерін*) төрт топқа бөлу ескеріле отырып жүргізіледі.

Екінші топқа өздеріне қатысты жоспардан тыс тексерулер, бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы және бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізілетін бақылау және қадағалау субъектілері (*объектілері*)

жатады.

Реттеуші мемлекеттік органның немесе жергілікті атқарушы органның бірінші басшысы бекіткен, бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық тізімі бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындауға негіз болып табылады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізілетін жылдың алдындағы жылдың 10 желтоқсанына дейінгі және ағымдағы күнтізбелік жылдың 10 мамырына дейінгі мерзімде реттеуші мемлекеттік органдар және жергілікті атқарушы органдар бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің бекітілген жартыжылдық тізімдерін бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық жиынтық тізімін қалыптастыру үшін құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органға жібереді.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық

жүзге дейінгі, лауазымды адамдарға – бес жүзге дейінгі, кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға екі мыңға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға құқылы.

336-бап. Өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтарды жинап қою мен жағу кезінде атмосфералық ауаны қорғау және өрт қауіпсіздігі жөніндегі талаптарды сақтамау

Өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтарды жинап қою қағидаларын бұзу, көрсетілген қалдықтарды жағу кезінде атмосфералық ауаны қорғау және өрт қауіпсіздігі жөніндегі талаптарды сақтамау – ескерту жасауға немесе жеке тұлғаларға – үш, лауазымды адамдарға – жиырма, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – қырық, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жетпіс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

359-бап. Су шаруашылығы құрылыстарын, құрылғыларын және сумен жабдықтаудың өртке қарсы жүйелерін бүлдіру, оларды пайдалану қағидаларын бұзу

1. Су шаруашылығы құрылыстары мен құрылғыларын, суды тұтыну мен ағызуды есепке алуға арналған өлшеу құралдарын, сондай-ақ сумен жабдықтаудың өртке қарсы жүйелерін бүлдіру – жеке тұлғаларға – он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Су шаруашылығы құрылыстары мен құрылғыларын пайдалану қағидаларын бұзу – жеке тұлғаларға – он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

367-бап. Ормандарда өрт қауіпсіздігі талаптары мен санитариялық қағидаларды бұзу

1. Ормандарда өрт қауіпсіздігі талаптары мен санитариялық қағидаларды бұзу – жеке тұлғаларға – он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – отыз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз елу айлық есептік мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Өрттің шығуына, адамның денсаулығына және қоршаған ортаға зиян келтіруге әкеп соққан дәл сол іс-әрекет, егер бұл әрекет ірі залал келтірмесе, – жеке тұлғаларға – жиырма бес, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – қырық бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жетпіс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған әрекеттер – жеке тұлғаларға – бір жүз, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – екі жүз елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

438-бап. Арнаулы қызметтерді көрінеу жалған шақыру

1. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарын, полицияны, медициналық жедел жәрдемді, авариялық қызметтерді көрінеу жалған шақыру – жеке тұлғаларға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған не аварияларды, өрттерді, дүлей зілзала салдарын жою кезеңінде жасалған әрекеттер – жеке тұлғаларға алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, он төрттен он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар жасаған әрекеттер – ата-анасына немесе оларды алмастыратын адамдарға ескерту жасауға немесе 15 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

589-бап. Көлікте өрт қауіпсіздігі қағидаларын бұзу

1. Көлікте белгіленген өрт қауіпсіздігі қағидаларын бұзу – бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы

№ 375-V ҚРЗ Кәсіпкерлік Кодексінен үзінді

141-бап. Бақылау және қадағалау субъектілерін (объектілерін) топтарға бөлу

1. Мемлекеттік бақылау және қадағалау бақылау және қадағалау

тикасы мен алдын алу мақсатында олардың жасалу себептері мен жағдайларын жою үшін ұсынымдар беруге бағытталған бақылау мен қадағалау бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау болып табылады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау нәтижелері бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қозғамай, бұзушылықтарды жою туралы нұсқама жасалады.

Тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарына сәйкес өрескел бұзушылықтар анықталған жағдайда, бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау нәтижелері бойынша тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарына сәйкес бақылау және қадағалау органы осы Кодекстің 144-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына сәйкес жоспардан тыс тексеруді тағайындайды.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау мынадай шарттар сақтала отырып, осы Кодекске және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарына сәйкес жүзеге асырылады:

1) бақылау және қадағалау органдарына бақылау және қадағалау субъектілеріне (*объектілеріне*) баруға тиым салынады;

2) құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органда тіркелу және бақылау және қадағалау субъектісін алдын ала хабардар ету талап етілмейді;

3) бұзушылықтар болған жағдайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қозғамай, бірақ бақылау және қадағалау субъектісіне оны жоюдың тәртібі міндетті түрде түсіндіріле отырып, бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау қорытындысы бойынша олардың түріне қарай қорытынды құжаттар (анықтама, қорытынды, ұсынымдар және басқалары) жасалады.

Тексерудің және бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды келесі әрекеттердің бірін жасау жолымен жүзеге асырады:

1) мемлекеттік органның лауазымды адамының бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бару;

2) профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу кезінде

азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы - уәкілетті органның облыстағы, республикалық маңызы бар қаладағы, астанадағы аумақтық бөлімшесінің басшысы;

5) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары - уәкілетті органның облыстағы, республикалық маңызы бар қаладағы, астанадағы аумақтық бөлімшесі басшысының орынбасары;

6) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қала ауданының АҚ саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы - уәкілетті органның облыстағы, республикалық маңызы бар қаладағы, астанадағы, аудандағы, облыстық маңызы бар қаладағы, қала ауданындағы аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы жатады.

Бақылау және қадағалау субъектілерінің (объектілерінің) қызметін бақылау және қадағалау нысандары:

1) ұйымдастыру және жүргізу тәртібі – осы Кодексте, ал осы Кодексте көзделген жағдайларда Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында айқындалатын тексеру;

2) ұйымдастыру және жүргізу тәртібі осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында айқындалатын, алдын алу-профилактикалық сипаттағы профилактикалық бақылау мен қадағалау нысанында жүзеге асырылады.

2. Профилактикалық бақылау мен қадағалау:

1) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауға;

2) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалауға бөлінеді.

Бақылау және қадағалау органы бақылаудың және қадағалаудың нақты субъектісіне (объектісіне) қатысты жүзеге асыратын, құқық бұзушылықтардың профилактикасына, адамның өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне олардан төнетін қатердің профилак-

субъектілерін (объектілерін) төрт топқа бөлу ескеріле отырып жүргізіледі.

2. Бірінші топқа өздеріне қатысты тәуекел дәрежесін бағалау негізінде тексерулер жүргізудің ерекше тәртібі, жоспардан тыс тексерулер, осы баптың 3-тармағы он бірінші бөлігінің 1), 2) және 4) тармақшаларына сәйкес бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау қолданылатын бақылау және қадағалау субъектілері (объектілері) жатады.

Бақылау және қадағалау субъектісінің қызметі нәтижесінде салдарының ауырлық дәрежесі ескеріліп, адамның өміріне немесе денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың заңды мүдделеріне, мемлекеттің мүліктік мүдделеріне зиян келтіру ықтималдығы тәуекел болып табылады.

Тексерулерді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау мақсатында бақылау және қадағалау органы жүргізетін іс-шаралар кешені тәуекелдерді бағалау жүйесі болып табылады.

Тексерулер жүргізудің ерекше тәртібі мынадай мемлекеттік бақылау және қадағалау салаларында:

1) қызметін ядролық қондырғыларды қоспағанда, ықтимал радиациялық қауіптілігі III және IV санаттағы объектілермен жүзеге асыратын субъектілерге қатысты – атом энергиясын пайдалану саласында;

2) өрт қауіпсіздігі саласында;

3) салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін, әлеуметтік төлемдерді аударудың толықтығын және уақтылығын қамтамасыз ету саласында;

4) улардың, қару-жарактың, әскери техниканың және жекелеген қару түрлерінің, жарылғыш және пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдардың айналымы саласында;

5) эпидемиялық маңыздылығы жоғары объектілерге қатысты – халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласында;

6) өнеркәсіптік қауіпсіздік саласында жоғары тәуекел дәрежесіне жатқызылған субъектілерге қатысты бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру кезінде қолданылады.

Санитариялық-эпидемиологиялық бақылауға және қадағалауға

жататын объектілерді жоғары тәуекел дәрежесіне жатқызу «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген ережелер ескеріле отырып жүзеге асырылады.

Осы тармақтың төртінші бөлігінің 1), 2), 3), 4) және 6) тармақшаларында көрсетілген қызмет салалары үшін тексерулер жүргізудің мерзімділігі тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарымен, бірақ жылына бір реттен жиілетпей айқындалады.

Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласында эпидемиялық маңыздылығы жоғары объектілерге қатысты тексерулер жүргізудің ерекше тәртібін жүргізу мерзімділігі жарты жылда бір реттен жиілетпей айқындалады.

Бақылау және қадағалау субъектісінің тікелей қызметіне, салалық даму ерекшеліктеріне және осы дамуға әсер ететін факторларға байланысты, бақылау және қадағалау субъектілерін (объектілерін) әртүрлі тәуекел дәрежесіне жатқызуға мүмкіндік беретін сандық және сапалық көрсеткіштердің жиынтығы тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттары болып табылады.

Тексеру жүргізудің ерекше тәртібі үшін қолданылатын тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттары және тексеру парақтары «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексінде (Салық кодексі) көзделген жағдайларды қоспағанда, реттеуші мемлекеттік органдардың және кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті органның бірлескен актісімен бекітіледі және реттеуші мемлекеттік органдардың интернет-ресурстарында орналастырылады.

Реттеуші мемлекеттік орган немесе жергілікті атқарушы орган бекіткен жартыжылдық график тексерулер жүргізудің ерекше тәртібін тағайындау үшін негіз болып табылады.

Жартыжылдық графиктер өздеріне қатысты тексерулер жүргізудің ерекше тәртібі тағайындалған объектілер міндетті түрде көрсетіле отырып, бақылау және қадағалау субъектілеріне қатысты қалыптастырылады.

Тексерулер жүргізілетін жылдың алдындағы жылдың 15 қарашасына дейінгі және ағымдағы күнтізбелік жылдың 15 сәуіріне дейінгі мерзімде реттеуші мемлекеттік органдар және жергілікті атқарушы органдар тексерулер жүргізудің жартыжылдық графиктерінің жобаларын

бақылау субъектілерінің (*объектілерінің*) қатысуымен профилактикалық бақылау жүргізу мақсатында субъективті өлшемшарттар қолданылады.

Жоғары және жоғары тәуекел дәрежесіне жатпайтын бақылау субъектілеріне (*объектілеріне*) қатысты жоспардан тыс тексерулер және профилактикалық қадағалау бақылау және қадағалау субъектісіне (*объектісіне*) бармай қабылданады.

2. Субъективті өлшемшарттар

Субъективті өлшемшарттарды анықтау ақпараттардың келесі көздері негізінде жүзеге асырылады:

1) бақылау субъектілері ұсынатын мәліметтер мен есептемелердің мониторингі нәтижелері (Азаматтық қорғаныс шараларын орындау туралы есептеме);

2) субъектіге (*объектіге*) бару арқылы өткізілген алдындағы профилактикалық бақылау мен қадағалау нәтижелері;

3) заңды және жеке тұлғалардың өткен жыл үшін шағымдануы;

4) табиғи және жасанды су айдындарында жаппай дем алуға белгіленген орында құтқару постын салуға қойылған талаптың бұзылуы туралы бұқаралық ақпарат құралдарын және ресми интернет-ресурстарды талдау нәтижелері.

Азаматтық қорғаныс саласындағы бақылауды және әкімшілік айып салу кезінде олардың өкілеттігін жүзеге асыратын лауазымды адамдар:

1) ҚР АҚ саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы - уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің басшысы;

2) Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары - уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесі басшысының орынбасары;

3) Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы - уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің лауазымды адамы;

4) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың

«Азаматтық қорғау туралы» 2014 жылғы 11 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңына және Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрінің 2018 жылғы 31 шілдедегі № 3 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік органдардың тәуекелдерді бағалау жүйесін және тексеру парақтарының нысанын қалыптастыру қағидаларына (Нормативтік-құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17371 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.

Өлшемшарттар объективті және субъективті өлшемшарттар арқылы жинақталады.

1. Объективті өлшемшарттар

Негізгі тексерілетін субъектілер (объектілер) тәуекел дәрежелері бойынша объективті Өлшемшарттар арқылы жүзеге асырылады.

Жоғары тәуекел дәрежесіне мынадай объектілер жатады:

- орталық мемлекеттік органдардың және олардың аумақтық бөлімшелері;
- облыстардың аудандары және қалалар, Нұр-Сұлтан, Алматы және Шымкент қалалары, облыстардың жергілікті атқарушы органдары;
- облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астаналардың, облыстардың жергілікті атқару органдарындағы Азаматтық қорғанысты ұйымдастыру және жүргізу бойынша құрылымдық бөлімшелер (ұйымдар, мекемелер);
- Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жататын ұйымдар;
- азаматтық қорғау қызметі соның базасында құрылған ұйымдар;
- табиғи және жасанды су айдындарында жаппай дем алу орны бекітілген ұйымдар.

Жоғары тәуекел дәрежесіне (болмашы) жатпайтындар:

- орталық атқару органдарының ведомствоға жататын ұйымдары;
- ауылдық аудандардың жергілікті атқару органдары;
- Азаматтық қорғаныстың қорғаныс құрылыстары және басқа мүліктері бар, Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жатпайтын ұйымдар;
- солардың базасында эвакуациялық пункттер құрылған, Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жатпайтын ұйымдар.

Жоғары тәуекел дәрежесіне жататын субъектілерге *(объектілерге)*

құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органға келісу үшін жібереді.

Тексерулердің жартыжылдық графиктерінің жобаларында нақ сол бақылау және қадағалау субъектілері белгіленген кезде құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті орган графиктердің жобаларын реттеуші мемлекеттік органдарға және жергілікті атқарушы органдарға мұндай субъектілерді тексерулер жүргізу графиктерінен алып тастау үшін не осы баптың талаптарын ескере отырып, оларды жүргізу мерзімдерін түзету үшін қайтарады.

Тексерулер жүргізілетін жылдың алдындағы жылдың 10 желтоқсанына дейінгі және ағымдағы күнтізбелік жылдың 10 мамырына дейінгі мерзімде реттеуші мемлекеттік органдар және жергілікті атқарушы органдар тексерулер жүргізудің реттеуші мемлекеттік органның бірінші басшысы бекіткен жартыжылдық графиктерін Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының тексерулер жүргізудің жартыжылдық жиынтық графигін қалыптастыру үшін құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органға жібереді.

Тексерулер жүргізудің жартыжылдық графиктерінің нысанын Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы айқындайды.

Тексерулер жүргізудің жартыжылдық графиктеріне өзгерістер енгізуге жол берілмейді.

Құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті орган тексерулер жүргізудің жартыжылдық жиынтық графигін ағымдағы күнтізбелік жылдың 25 желтоқсанына дейінгі және ағымдағы күнтізбелік жылдың 25 мамырына дейінгі мерзімде Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының интернет-ресурсында орналастырады.

3. Екінші топқа өздеріне қатысты жоспардан тыс тексерулер, бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы және бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізілетін бақылау және қадағалау субъектілері (объектілері) жатады.

Жоспардан тыс тексерулер осы Кодекстің 144-бабының 3-тармағында көзделген негіздер бойынша жүргізіледі.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу үшін реттеуші мемлекеттік органдар бақылау және қадағалау субъектілерін (объектілерін) іріктеу үшін тәуекел дәрежесін бағалау өлшем шарттары-

на, тексеру парактарына қатысты актілерді әзірлейді және кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті органмен бірлесіп бекітеді, олар реттеуші мемлекеттік органдардың интернет-ресурстарында орналастырылады.

Реттеуші мемлекеттік органның немесе жергілікті атқарушы органның бірінші басшысы бекіткен, бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық тізімі бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындауға негіз болып табылады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық тізімдері өздеріне қатысты бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау тағайындалған объектілер міндетті түрде көрсетіле отырып, бақылау және қадағалау субъектілеріне қатысты қалыптастырылады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізілетін жылдың алдындағы жылдың 10 желтоқсанына дейінгі және ағымдағы күнтізбелік жылдың 10 мамырына дейінгі мерзімде реттеуші мемлекеттік органдар және жергілікті атқарушы органдар бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің бекітілген жартыжылдық тізімдерін бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық жиынтық тізімін қалыптастыру үшін құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органға жібереді.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық тізімдерінің нысанын Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы айқындайды.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық тізімдеріне өзгерістер енгізуге жол берілмейді.

Құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті орган бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің жартыжылдық тізімін Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының интернет-

3. Қалалардың хабарландыру жүйесін тұрақты дайындықта ұстап тұратын қандай орган?

4. ТЖ туындау жағдайы туралы жеке және заңды тұлғалардан хабарламаларды қабылдап алу мен өңдеу қызметі қалай аталады?

5. ТЖ аймағында құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде ҚР ІІМ ТЖК құрылымдары мен бөлімшелерінде марш өткізу кезінде байланыстың қандай негізгі түрі пайдаланылады?

Тақырып: АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАНЫС САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАҚЫЛАУДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ТӘРТІБІ

Мемлекеттік бақылау – бұл Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тексеру жүргізілетін субъектілерге қойылатын талаптардың сәйкестігін қадағалау және тексеру жүргізуді жүзеге асыру барысында жедел реттеусіз шектеулі сипат құқығында шаралар қолданылуы мүмкін, мемлекеттік бақылау және қадағалау органының қызметі.

Мемлекеттік қадағалау – бұл Қазақстан Республикасының заңнамасы талаптарымен, оны жүзеге асыру барысында жедел әрекет ету шараларын қолдану құқығымен, нәтижесі бойынша әкімшілік жаза қолданылуы ықтимал, қадағалау субъектісін бақылау және қадағалау, алдын алу, тексеру жөніндегі бақылау және қадағалау органының қызметі.

Азаматтық қорғаныс саласындағы бақылау орталық және жергілікті атқарушы органдардың, азаматтық қорғаныс бойынша санаттандырылған ұйымдардың, сондай-ақ лауазымды адамдардың және азаматтардың Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген азаматтық қорғаныс жөніндегі талаптармен іс-шараларды атқаруды қамтамасыз етуіне бағытталған.

Тексеруге немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу үшін қолданылатын, тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттары Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы Кәсіпкерлік кодексіне,

б) облыстарда (қалаларда) орналасқан ТЖ жедел әрекет етудің кезек күттірмейтін шараларын жүзеге асыру мәселесі бойынша ТЖК және ТЖД басшыларының жарлықтарын орындауға міндетті ТЖК ведомствоға жататын ұйымдары мен мекемелеріне жеткізіледі.

Байланыс жүйесі – бұл басқару ұйымдарының қабылдайтын және шешетін мәселелеріне сәйкес ашылған, байланыс құралдары мен күштерін ұйымдық-техникалық қамтамасыз ету. Байланыс жүйесі АҚМЖ әрбір басқару звеносында құрылады, алдын ала құрылады және қызмет көрсетудің жоғарғы режиміне өту кезінде ашылады. ТЖ аймағындағы байланыс компьютерлік жүйе, транкингік және ұялы байланыс, спутниктік жүйе, байланыстың сым құралдары, радиорелейлік, радионы кешенді қабылдаумен қамтамасыз етіледі. **ҚР ПМ ТЖК құрылымдары мен бөлімшелері маршты орындау кезіндегі байланыстың негізгі түрі, ТЖ аймағында құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды қалыпқа келтіру радиобайланыс болып табылады.**

Құтқару құрылымының жедел тобы ТЖ туындаған жерге өзінің байланыс құралымен келеді. Жедел топтарда және құтқару құрылымдарында өз күштерімен және басқарудың қабылдаған құрылымына сәйкес құралдармен ұйымдастырылады. Байланысты ұйымдастыруға құрылымдар мен топтардың командирлері жауапты.

Азаматтық қорғау байланыс қызметі

Азаматтық қорғау байланыс қызметі байланыс саласында қызмет көрсететін тұлғаның қызметін реттеу және үйлестіру мақсатында құрылады. Республикалық, облыстық, қалалық қызметтер құрылады.

Республикалық қызмет – ҚР Үкіметінің қаулысымен.

Облыстық, қалалық, аудандық қызметтер – Облыстық, қалалық, аудандық әкімдердің, ұйымдардың басшыларының шешімімен құрылады.

Меншіктің қай түріне жататынына байланыссыз облыстың, қаланың, ауданның аумағына орналасқан байланыс ұйымы базасында құрылады.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1. Халықты хабарландыру АҚ негізгі міндеттеріне жата ма?
2. Хабарландырудың республикалық жүйесіне әрекет етуге бұйрықты кім береді?

ресурсында бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізілетін жылдың алдындағы жылдың 25 желтоқсанына дейінгі және ағымдағы күнтізбелік жылдың 25 мамырына дейінгі мерзімде орналастырады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылауды жүргізу жиілігі тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарымен, бірақ жылына бір реттен жиілетпей айкындалады.

Осы тармақтың үшінші – оныншы бөліктері мынадай жағдайларда:

1) егер бару «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда рұқсатты және (немесе) рұқсатқа қосымшаны бергенге дейін өтініш берушінің біліктілік немесе рұқсат беру талаптарына сәйкестігін бақылаумен байланысты болса;

2) егер бару «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес жүргізілетін өнім қауіпсіздігінің мониторингін жүзеге асыру үшін өнімді іріктеумен байланысты болса;

3) егер бару Қазақстан Республикасының астық туралы заңнамасының талаптарына сәйкес астықтың сапасын айқындау үшін оны қабылдау, тиіп-жөнелту және сандық-сапалық есепке алу кезінде сынамаларды іріктеумен байланысты болса;

4) Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтар халықтың өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға және Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігіне ықтимал түрде жаппай қатер төндіруі мүмкін болған жағдайларда, осы бұзушылықтардың профилактикасы мен алдын алу мақсатында бақылау және қадағалау жүзеге асырылған;

5) электр станцияларында, қазандықтарда, электр және жылу желілерінде негізгі жабдықтың тоқтап қалуына, өртке, жарылыстарға, Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесінің бірнеше бөлікке бөлінуіне, электр энергиясын тұтынушыларды жаппай шектеуге алып келген технологиялық бұзушылықтардың туындағаны туралы хабарламалар келіп түскен;

6) әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына рұқсат етілетін шекті бөлшек сауда бағалары мөлшерінің сақталуына бақылау жүзеге асырылған жағдайларда, бақылау және қадағалау субъектісіне

(объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізуге қолданылмайды.

Осы тармақтың он бірінші бөлігінің 4) тармақшасына сәйкес бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу осы Кодекстің 132-бабының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұзушылық фактілері туындауының себептерін анықтау үшін осы Кодекстің 114-бабы 3-тармағының 7) тармақшасына сәйкес нақты бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) қатысты нақты факт бойынша жоспардан тыс тексеруді жүргізу жеткіліксіз болған және осы нақты фактіге байланысты өзге де субъектілерге қатысты бақылау мен қадағалау талап етілетін жағдайларда ғана жүзеге асырылады.

Осы тармақтың он бірінші бөлігінің 4) тармақшасына сәйкес бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу үшін:

1) бақылау және қадағалау органдары нақты фактіге байланысты және ықтимал тәуекелдері бар бақылау және қадағалау субъектілері (объектілері) аясын айқындау мақсатында қолда бар барлық ақпаратқа, оның ішінде «электрондық үкімет» веб-порталын пайдалана отырып және басқа мемлекеттік органдарға сұрау салу арқылы талдау жүргізеді;

2) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің бақылау және қадағалау органының бірінші басшысы бекіткен қосымша тізімі қалыптастырылады;

3) осы Кодекстің 144-бабы 3-тармағының 7) тармақшасына сәйкес жүргізілген жоспардан тыс тексеру нәтижесінде анықталған фактілер ғана бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу нысаны болып табылады.

Осы тармақтың он бірінші бөлігінің 4) тармақшасына сәйкес бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу туралы шешімді негізсіз қабылдағаны үшін бақылау және қадағалау органының бірінші басшысы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады.

4. Бақылау және қадағалау субъектілерін (объектілерін) іріктеу

Байланыс операторлары төтенше жағдайлар туындау қауіпі немесе туындауы кезінде қоңырау шалған абоненттің тұрған жері анықталысымен, халықтың ұялы байланыс телефондарына тегін негізде «112» бірыңғай кезекшілік диспетчерлік қызметті көрсетуі тиіс.

Мемлекеттік органдар, оның ішінде олардың аумақтық бөлімшелері, жергілікті атқарушы органдар, адамдар жаппай болатын объектілерді, қауіпті өндірістік объектілерді пайдаланатын заңды тұлғалар ақпараттық-коммуникациялық желілер мен автоматтандырылған мониторинг жүйелерінің бірыңғай кезекшілік-диспетчерлік «112» қызметімен өзара іс-қимыл жасауын ұйымдастырады.

Қазақстан Республикасы аумағында «112» бірыңғай кезекшілік диспетчерлік қызметке өкілетті болып табылатындар:

1) төтенше жағдайлардың, өрттердің туындау қауіпі немесе туындауы, адам өміріне қауіп немесе адамның денсаулығына зиян келуі, шұғыл көмек шараларын талап ететін және басқа жағдайлар туралы жеке немесе заңды тұлғалардан түскен хабарларды қабылдау және өңдеу;

2) төтенше жағдайлардың, өрттердің туындау қауіпі немесе туындауы, адам өміріне қауіп немесе адамның денсаулығына зиян келуі, шұғыл көмек шараларын талап ететін және басқа жағдайларда шұғыл қызметтерге әрекет ету жөніндегі іс-қимылдарды ұйымдастыру;

3) төтенше жағдайларды жою және авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу кезінде авариялық-құтқару құрылымдары күштерін, азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның шұғыл қызметі әрекеттерін үйлестіру;

4) төтенше жағдайлардың туындауы туралы жеке немесе заңды тұлғалардың хабарландыруы және ақпараттандыруы адам өмірі мен денсаулығына қауіп төнетін жағдайда, сондай-ақ орын алған жағдайда әрекет ету тәртібі;

5) Төтенше жағдайларда жедел әрекет етудің кезек күттірмейтін шараларын жүзеге асыру мәселесі бойынша ТЖК және ТЖД басшыларының жарлықтарын орындауға міндетті ТЖК ведомствоға жататын ұйымдары мен мекемелеріне, облыстарда (қалаларда) орналасқан, ТЖД мемлекеттік мекемесінің ведомствоға жататын кезекші қызметтеріне жеткізіледі.

Хабарландыру жүйесін әрекетке қосуға бұйрықты адамдар жаппай болатын объектіні, қауіпті өндірістік объектіні пайдаланатын ұйымның басшысы немесе ол уәкілеттік берген тұлға береді.

Республикалық және аумақтық деңгейдегі хабарландыру жүйесін құру мен пайдалану жөніндегі шараларды қаржыландыру бюджеттің есебінен, хабарландырудың жергілікті жүйесін – адамдар жаппай келетін объектіні, қауіпті өндірістік объектіні пайдаланатын заңды тұлға есебінен қаржыландырылады.

«Баршаның назарына!» хабарландыру дабылы ТЖ туындаған немесе туындау дабылы кезінде халықтың назарын аудару үшін, сирена немесе басқа дабыл құралдары арқылы берілетін хабарландырудың бірыңғай дабылы. «Баршаның назарына!» хабарландыру дабылы іске қосылған кезде құлақтандыру жүйесі халыққа төтенше жағдайдың туындау қатері немесе туындауы туралы және қалыптасқан жағдайда адамдардың әрекет ету тәртібі туралы ақпаратты бір уақытта және бірнеше рет қайталап жеткізуді қамтамасыз етуге тиіс.

Бірыңғай кезекшілік-диспетчерлік «112» қызметі

Бірыңғай кезекшілік-диспетчерлік «112» қызметі – заңды және жеке тұлғалардан төтенше жағдайлардың, өрттің туындау алғы шарттары, адамдардың денсаулығына зиян келтіру немесе өміріне қауіп төндіру және өз құзіреті шегінде шұғыл қызмет көрсету әрекеті бойынша іс-қимыл жасауды соңынан үйлестіретін шұғыл көмек шараларын қабылдауды талап ететін хабарларды қабылдау және өңдеу қызметі;

БҚДҚ «112» уәкілетті органның облыстағы, республикалық маңызы бар қаладағы, астанадағы, аудандағы, облыстық маңызы бар қаладағы аумақтық бөлімшелерінде құрылады. Облыстардың, астаналардың, қалалардың, аудандардың, облыстық маңызды қалалардың халқын ТЖ туындау қауіпі немесе туындауы кезінде уәкілетті орган ведомствосының тиісті аумақтық бөлімшелерінің БҚДҚ хабарландырады. Бірыңғай кезекшілік-диспетчерлік «112» қызметін қалыптастыруды, дамытуды және оның жұмыс істеуін уәкілетті орган қамтамасыз етеді.

Жеке және заңды тұлғалардан хабарландыруды қабылдау және өңдеу мақсатында «112» бірыңғай телефон нөмірі әрекет етеді.

үшін тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттары, тексеру парақтары кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті орган бекіткен, мемлекеттік органдардың тәуекелдерді бағалау жүйесін қалыптастыруы тәртібінің негізінде әзірленеді.

Ақпараттық жүйелерді пайдалана отырып, мемлекеттік органдардың тәуекелдерді бағалау жүйесін қалыптастыру тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарының ерекшелігі мен құпиялылығы ескеріле отырып, мемлекеттік органдардың тәуекелдерді бағалау жүйесін қалыптастыруы қағидаларында айқындалған тәртіппен жүзеге асырылады.

5. Үшінші топқа өздеріне қатысты осы Кодекстің 144-бабының 3-тармағында көзделген негіздер бойынша жоспардан тыс тексерулер және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізілетін бақылау және қадағалау субъектілері (объектілері) жатады.

Жоспардан тыс тексерулер жүргізу үшін реттеуші мемлекеттік органдар тексеру парақтарына қатысты актілерді әзірлейді және кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті органмен бірлесіп бекітеді, олар реттеуші мемлекеттік органдардың интернет-ресурстарында орналастырылады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау осы Кодекстің 137-бабына және ҚР өзге де заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

6. Төртінші топқа өздеріне қатысты бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау ғана жүргізілетін бақылау және қадағалау субъектілері (объектілері) жатады.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау осы Кодекстің 137-бабына және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

7. Кәсіпкерлік субъектілерінің мемлекеттік бақылау және қадағалау жүзеге асырылатын қызметінің салаларын осы баптың 3, 5 және 6-тармақтарында көрсетілген топтарға жатқызуды, сондай-ақ жоғары тәуекел дәрежесіне жатқызылған және жоғары тәуекел дәрежесіне жатқызылмаған бақылау және қадағалау субъектілерін (объектілерін) бөлуді әрбір бақылау және қадағалау саласы үшін реттеуші мемлекеттік органдар жүзеге асырады.

8. Бірінші және екінші топтарға жатқызылған бақылау және қадағалау субъектілері (объектілері) мынадай жағдайларда:

1) егер мұндай субъектілер Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жағдайларда және тәртіппен үшінші тұлғалар алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыру шарттарын жасасқан болса;

2) егер Қазақстан Республикасының заңдарында және реттеуші мемлекеттік органдардың тәуекел дәрежесін бағалау өлшем шарттарында тексерулер жүргізудің ерекше тәртібі бойынша тексерулерден және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудан босату жағдайлары айқындалған болса;

3) егер субъектілер «Өзін-өзі реттеу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес ерікті мүше болуға (қатысуға) негізделген өзін-өзі реттеу ұйымының мүшелері болып табылса, кәсіпкерлік субъектілерінің тиісті қызмет салаларындағы үшінші топқа ауыстырылуы мүмкін.

144-бап. Тексеру түрлері

1. Тексерулер мынадай түрлерге бөлінеді:

1) тәуекел дәрежесін бағалау негізінде ерекше тәртіп бойынша жүргізілетін тексерулер;

2) жоспардан тыс тексерулер.

Адамның өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне төнетін тікелей қатердің алдын алу және (немесе) оны жою мақсатында бақылау және қадағалау органы осы Кодекстің 141-бабы 2-тармағының төртінші бөлігінде айқындалған мемлекеттік бақылау және қадағалау салаларында тәуекел дәрежесін бағалау негізінде нақты бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) қатысты тағайындайтын тексеру ерекше тәртіп бойынша жүргізілетін тексеру болып табылады.

Адамның өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне төнетін тікелей қатердің алдын алу және (немесе) оны жою мақсатында бақылау және қадағалау органы нақты бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) қатысты жоспардан тыс тексеруді тағайындауға негіз болған нақты фактілер мен мән-жайлар бойынша тағайындайтын тексеру жоспардан тыс тексеру болып табылады.

қосуға жарлықты Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі – Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс бастығы жаһандық масштабтағы төтенше жағдайлар кезінде береді, уәкілетті органдар басшылары аумақтық масштабтағы төтенше жағдайлар кезінде хабарландырудың республикалық жүйесін техникалық тексеруге және азаматтық қорғау бойынша республикалық оқу-үйренуін өткізеді.

Аумақтық деңгейде – облысты, республикалық маңызы бар қалаларды, астаналарды хабарландыру жүйесін хабарландыру дабылдарымен және ақпараттармен қамтамасыз етуге:

1. облыстардың халықтарын (облыс аумағы бөліктерін), республикалық маңызы бар қалаларды, астаналарды немесе аудандар, облыстық маңызы бар қалалар, қаладағы аудандар, аудандық маңызы бар қалалар, поселкелер, ауылдар, ауылдық өңірлер халықтарын әкімнің өкімі бойынша тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер;

2. жергілікті атқару органдары және басқа мемлекеттік органдар;

3. шұғыл және авариялық қызметтер;

4. тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер аумағындағы азаматтық қорғау күштері хабарландырады.

Хабарландыру жүйесін тұрақты дайындықта ұстауды уәкілетті органның аумақтық бөлімшелері қамтамасыз етеді.

Жергілікті ауқымдағы төтенше жағдайлар кезінде тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің халқын құлақтандыру үшін хабарландыру жүйесін әрекетке қосуға жарлықты облыстық, республикалық маңызы бар қалалардың, астаналардың әкімдері немесе төмен тұрған әкімдер береді, – астананың құлақтандыру жүйесін техникалық тексеру және азаматтық қорғау бойынша оқу-жаттығулар өткізу кезінде – уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің басшысы; маңызды қалалардың хабарландыру жүйесін техникалық тексеруден өткізеді.

Объектілік деңгейде – Хабарландырудың жергілікті жүйесі – адамдардың жаппай келуімен объекті аумағын қамти отырып, әлеуетті қауіпті объектілерге жақын қауіпті аймақтарда тұратын, халықты хабарландыруға арналған. Хабарландырудың жергілікті жүйесін үнемі дайындықта ұстауды халық жаппай келетін қауіпті өндірістік объектіні пайдаланылушы заңды тұлға қамтамасыз етеді.

Тақырып: ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР ТУЫНДАУ ҚАУІПІ ЖӘНЕ ТУЫНДАУЫ КЕЗІНДЕ БАЙЛАНЫС, ХАЛЫҚТЫ ХАБАРЛАНДЫРУ ЖӘНЕ АҚПАРАТТАНДЫРУ ЖҮЙЕСІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

Байланыс жүйесі – АҚМЖ және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның қалыптасуының маңызды бөлігі, басқаруды және келіс сөз жүргізуді, ақпараттандыруды жедел қабылдауға және беруге арналған. Ол халықты және АҚМЖ күштері мен құралдарын, басқару органдарын хабарландыру құралдары мен ақпараттарды жеткізуді қамтамасыз ететін байланыстың ведомстволық желілері мен ортақ пайдалану желілері арналарын, теле және радиохабар желілерін, хабарландыру және байланыс құралдарын, күштерді техникалық біріктіруді ұйымдастыруды көрсетеді.

Байланыс бейбіт және соғыс уақытында азаматтық қорғау құралдары мен күштерін басқару, АҚ шараларын өткізуді және дайындауды үзіліссіз басқаруды қамтамасыз ететін негізгі құрал болып табылады.

2004 жылы 5 шілдедегі «Байланыс туралы» №567-ІІ заңға сәйкес, АҚ саласындағы мемлекеттік орган және оның аумақтық құрылымы, табиғи және техногендік сипаттағы ТЖ туындауы кезінде байланыс желілері мен арналарын, сондай-ақ адамдардың тіршілік қауіпсіздігіне қатысты теле және радиохабар желілерінің хабарлама және хабарландыру дабылдарын артықшылықпен пайдалануға құқылы.

Хабарландыру жүйесі – бұл орын алған жағдайда әрекет ету тәртібі туралы, адамдардың өмірі мен денсаулығына төнген қауіп туралы мемлекеттік органдарды және халықты ақпараттандыруды қамтамасыз ететін, бағдарламалық және техникалық құралдардың жиынтығы.

Хабарландыру жүйелері республикалық, аумақтық және объектілі деңгейде құрылады.

Хабарландырудың республикалық жүйесі – ҚР аумағын қамти отырып, ҚР халқына, АҚ басқару органдарына, АҚ күштеріне, уәкілетті органның аумақтық бөлімшелеріне хабарландыру желілері мен ақпараттарды жеткізуге арналған. Хабарландыру жүйесін әрекетке

3. Бақылау және қадағалау субъектілерін жоспардан тыс тексеруге:

1) тексерудің және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нәтижесінде тәуекелдер дәрежесін бағалау өлшемшарттарында айқындалған, анықталған өрескел бұзушылықтарды жою туралы нұсқамалардың (қаулылардың, ұсынулардың, хабарламалардың) орындалуын бақылау;

1-1) субъект анықталған бұзушылықтарды жою туралы ақпаратты бір реттен көп бермеген және (немесе) бұзушылықтарды жоймаған жағдайларда, тексерудің және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нәтижесінде тәуекелдер дәрежесін бағалау өлшемшарттарында айқындалған, анықталған елеулі және елеусіз бұзушылықтарды жою туралы нұсқамалардың (қаулылардың, ұсынулардың, хабарламалардың) орындалуын бақылау;

2) оларды жоймау адамның өмірі мен денсаулығына зиян келтіруге алып келетін, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзушылықтардың нақты фактілері бойынша жеке және заңды тұлғалардың жүгінімдері;

3) құқықтары бұзылған жеке және заңды тұлғалардың (тұтынушылардың) өтініштерін және мемлекеттік органдардың өтініштерін қоспағанда, адамның өміріне, денсаулығына, қоршаған ортаға және жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне зиян келтірілгені туралы нақты фактілер бойынша жеке және заңды тұлғалардың өтініштері;

4) құқықтары бұзылған жеке және заңды тұлғалардың (тұтынушылардың) өтініштері;

5) адамның өміріне, денсаулығына, қоршаған орта мен жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне зиян келтірілгені не келтіру қатері туралы нақты фактілер бойынша прокуратура органдарының тапсырмалары;

6) адамның өміріне, денсаулығына, қоршаған ортаға және жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне зиян келтірудің нақты фактілері бойынша, сондай-ақ оларды жоймау адамның өмірі мен денсаулығына зиян келтіруге алып келетін, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзушылықтардың нақты фактілері бойынша мемлекеттік органдардың жүгінімдері;

7) тексеруді жүзеге асыру үшін қажетті ақпаратты алу мақсатында

бақылау және қадағалау субъектісі азаматтық-құқықтық қатынастарда болған үшінші тұлғаларға қатысты қарсы тексеру;

8) бақылау және қадағалау субъектісінің бастапқы тексерумен келіспейтіні туралы жүгініміне байланысты қайта тексеру;

9) қылмыстық қудалау органының ҚР Қылмыстық-процестік кодексінде көзделген негіздер бойынша тапсырмасы;

10) салық төлеушінің өтініштері, «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексінде (Салық кодексі) айқындалған мәліметтер мен мәселелер;

11) адамның өміріне, денсаулығына және өмір сүру ортасына қауіп туғызатын, Қазақстан Республикасының халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы заңнамасы, гигиеналық нормативтер және техникалық регламенттер талаптарының бұзылуы анықталған жағдайларда, өнімді іріктеу және оның санитариялық-эпидемиологиялық сараптамасының нәтижелері негіздер болып табылады.

4. Жоспардан тыс тексерулер анонимдік өтініштер болған жағдайларда жүргізілмейді.

5. Жоспардан тыс тексеруге нақты кәсіпкерлік субъектілеріне және объектілеріне қатысты анықталған және осы жоспардан тыс тексеруді тағайындауға негіз болған фактілер мен мән-жайлар жатады.

6. Эпидемия, карантиндік объектілер және аса қауіпті зиянды организмдер ошақтары, инфекциялық, паразиттік аурулардың таралуы, уланулар, радиациялық авариялар туындаған немесе олардың туындау қатері төнген жағдайларда, объектілерге жоспардан тыс тексеру тексерілетін субъектіні алдын ала хабардар етпестен және тексеруді тағайындау туралы актіні тіркеместен, оны кейіннен құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті органға келесі жұмыс күні ішінде ұсына отырып жүргізіледі.

7. Жалған пестицидтерді (улы химикаттарды) өндіру (формуляциялау), тасымалдау, сақтау, өткізу және қолдану, сондай-ақ жалған дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы өндіру, сатып алу, тасымалдау, сақтау, өткізу мәселелері бойынша жоспардан тыс тексерулер тексерілетін субъектіні алдын ала хабардар етпестен жүргізіледі.

8. Бақылау және қадағалау органдары және құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті орган орналасқан жерден

Шұғыл жұмыстар кезінде бағыттарды жабдықтау, төтенше жағдайлар аймағына күштер мен құралдарды енгізу, құлап қалу қауіпі бар немесе авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізуге кедергі келтіретін ғимараттар мен құрылыстар конструкциясын нығайту немесе бұзу, жекелеген бөлімшелерге коммуналдық-энергетикалық желілерді қалпына келтіру, халықты бірінші кезекті тіршілікпен қамтамасыз етуге арналған мүліктерді жеткізу, аумақты санитарлық тазалау, оларға зар-

дап шегушілерді және авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізумен байланысты, басқа да мақсаттарға орналастыру үшін зақымданған құрылыстар мен ғимараттарды ішінара қалпына келтіру.

Төтенше жағдайларды жою кезінде қажетті жұмыстар тығыз мерзімде орындалады және

авариялық-құтқару жұмыстары толық аяқталғанға дейін жүргізіледі.

Аудандық және қалалық АҚ бастығы аудандық және қалалық АҚ жоспарын бекітеді және әрекетке енгізеді. Төтенше жағдайларды жою туралы басшының төтенше жағдайларды жоюға бағытталған шешімі, Қазақстан Республикасының заңнамасында басқаша қарастырылмаса, төтенше жағдайлар аймағындағы барлық лауазымдық тұлғалар, азаматтар және ұйымдар үшін міндетті болып табылады.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1. «Жоғары дайындық» АҚМЖ қызмет істеу режимі кезінде төтенше жағдайларды жою жөніндегі жедел штаб құрыла ма?

2. Төтенше жағдайлар туындау қауіпі және туындауы кезінде хабарландыру жүйелерін әрекетке қосуға бұйрықты кім береді?

3. Төтенше жағдайлар аймағында орналасқан ұйымдардың аумақтары мен объектілеріне авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізуге кім шешім қабылдайды?

4. Төтенше жағдайлар аймағында орналасқан ұйымдар мен азаматтарға және барлық лауазымды тұлғаларға ТЖ жою басшыларының шешімі міндетті болып табыла ма?

5. Қандай жағдайларда ТЖ жою басшылары төтенше жағдайлар аймағына адамдар мен көліктің кіріп-шығуын шектейді?

6) төтенше жағдайлар аймағындағы жағдайлардың өзгеруіне бақылауды жүзеге асырады және тиісті шешімдер қабылдайды;

7) қажеттілік мөлшеріне орай, қосымша күш пен құралдарды шақырады және олардың кездесулерін ұйымдастырады, авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу орнын (ауданын) анықтайды;

8) күш пен қаражат резервін құруды ұйымдастырады, ауысыммен жұмыс істеу тәртібін анықтайды;

9) ғаламдық және аумақтық көлем кезінде Қазақстан Республикасы Үкіметін (объектілік және жергілікті көлем жергілікті атқарушы органды хабарландырады), табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар саласындағы өкілетті органды хабарлайды;

10) төтенше жағдайлар орнынан күштер мен құрал-жабдықтардың кету тәртібін анықтайды;

11) өте қажет болған жағдайда (адамдардың өмірі мен денсаулығына тікелей қауіп төнгенде) төтенше жағдайларды жою басшысы, төтенше жағдайлардың таралуы кезінде:

- төтенше жағдайлар аймағына адамдар мен көліктің кіріп-шығуын ұйымдастыру;

- төтенше жағдайлар аймағында орналасқан ұйымдардың қызметін тоқтата тұру;

- авариялық-құтқару күштері мен құралдарын және аталған құрылымның құрамына кірмейтін азаматтық қорғау құрылымдары мен құтқарушыларды авариялық-құтқару жұмыстарына тартады;

- шұғыл жұмыстарды жүргізуге ерікті түрде халықты, сондай-ақ құтқарушы емес жекелеген азаматтарды олардың келісімімен авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізуге тартады;

- төтенше жағдайлар аймағында эвакуациялық шараларды өткізуді ұйымдастырады;

- материалдық-техникалық, азық-түлік, медициналық және ұйымдардың басқа да ресурстарын Қазақстан Республикасының заңнамаларын сәйкес соңынан қайтаратын болып тартады;

- төтенше жағдайларды жоюды дамытуға негізделген және авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу барысында басқа да қажетті шараларды қолданады.

едәуір шалғайдағы объектілерде немесе субъектілерде жоспардан тыс тексеру жүргізу үшін негіздер анықталған жағдайда, жоспардан тыс тексеру тексерілетін субъектіні алдын ала хабардар етпестен және тексеруді тағайындау туралы актіні тіркеместен, оны кейіннен құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті органға келесі бес жұмыс күні ішінде ұсына отырып жүзеге асырылады.

Тексеруді тағайындау туралы акт тіркелетін жерден тексеру жүргізілетін жерге дейін жүз километрден асатын арақашықтық бақылаушы және тіркеуші органдар орналасқан жерден едәуір шалғайда орналасу деп есептеледі.

9. Жоспардан тыс тексеру жүргізу үшін тізбеленген негіздер мемлекеттік органдардың, заңды тұлғалардың құрылымдық бөлімшелеріне, бейрезидент заңды тұлғалардың құрылымдық бөлімшелеріне, қызметін әділет органдарында тіркеместен жүзеге асыратын бейрезидент заңды тұлғаларға қатысты қолданылады.

10. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексында (Салық кодексі) көзделген тексерулерді қоспағанда, осы Кодексте белгіленбеген өзге де тексеру түрлерін жүргізуге тыйым салынады.

145-бап. Тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы акт

1. Тексеруді мемлекеттік орган тексеруді тағайындау туралы актінің негізінде жүргізеді.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды мемлекеттік орган бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актінің негізінде жүргізеді.

2. Тексеру тағайындау туралы актіде:

1) актінің нөмірі мен күні;

2) мемлекеттік органның атауы;

3) тексеру жүргізуге уәкілеттік берілген адамның (адамдардың) тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе) және лауазымы;

4) тексеру жүргізу үшін тартылатын мамандар, консультанттар және сарапшылар туралы мәліметтер;

5) бақылау және қадағалау субъектісінің атауы немесе өзіне қатысты тексеруді жүргізу тағайындалған жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе), оның тұрған жері, сәйкестендіру нөмірі, бақылау және қадағалау объектілерінің тізбесі, аумақтың учаскесі көрсетіледі.

Занды тұлғаның филиалын және (немесе) өкілдігін тексерген жағдайда тексеруді тағайындау туралы актіде оның атауы және тұрған жері көрсетіледі;

6) тағайындалған тексерудің нысанасы;

7) тексеру жүргізу мерзімі;

8) тексеру жүргізудің құқықтық негіздері, оның ішінде міндетті талаптары тексерілуге жататын нормативтік құқықтық актілер;

9) тексерілетін кезең;

10) бақылау және қадағалау субъектісінің осы Кодекстің 155-бабында көзделген құқықтары мен міндеттері;

11) актіге қол қоюға уәкілеттік берілген адамның қолы және мемлекеттік органның мөрі;

12) заңды тұлға басшысының не оның уәкілетті адамының, жеке тұлғаның тексеруді тағайындау туралы актіні алғаны немесе алудан бас тартқаны туралы қолтаңбасы көрсетіледі.

3. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіде:

1) актінің нөмірі мен күні;

2) мемлекеттік органның атауы;

3) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізуге уәкілеттік берілген адамның (адамдардың) тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе) және лауазымы;

4) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізуге тартылатын мамандар, консультанттар және сарапшылар туралы мәліметтер;

5) бақылау және қадағалау субъектісінің атауы немесе өзіне қатысты бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу тағайындалған жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты (егер жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе), оның тұрған жері, сәйкестендіру нөмірі, бақылау және қадағалау объектілерінің тізбесі, аумақтың учаскесі көрсетіледі.

ру және оларды қорғау туралы жарлық береді.

- Қазақстан Республикасының «Азаматтық қорғау туралы» заңына сәйкес, төтенше жағдайларды жою басшыларын тағайындайды (төтенше жағдайларды топтастыру негізінде);

- төтенше жағдайлар аймағындағы жедел ақпараттарды жинау және жедел штабқа жеткізу үшін жедел топтарды жібереді (егер бұрын жіберілмеген болса);

- халықты ТЖ аймағынан қауіпсіз аймақтарға (уақытша орналастыру ауданына) шұғыл көшіру туралы (жағдай бойынша) шешім қабылдайды және эвакуация жоспарына сәйкес тиісті жарлықтар береді;

- төтенше жағдайлар аймағында пропусктық режимнің болуын қадағалауды ұйымдастырады, қоғамдық тәртіпті және материалдар мен басқа да құндылықтардың сақталуын қадағалауды қамтамасыз етеді;

- зардап шеккендерге медициналық көмек көрсетуді және оларды емдеу мекемелеріне жіберуді қадағалайды;

- төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жағдайы жөнінде, төтенше жағдайларды жою бойынша істелінген жұмыстардың нәтижелері мен қолданылған шаралар туралы жоғарыда тұрған комиссияларды хабарландырып отыруды бақылайды.

Төтенше жағдайларды жою басшыларының әрекеті

Төтенше жағдайларды жою басшылары:

1) төтенше жағдайлар аймағында жағдайды бағалауды және барлауды, бұл үшін күштер мен құрал-жабдықтарды пайдалана отырып, адамдарды құтқаруды ұйымдастырады;

2) қажетті мөлшерде күштер пен құралдарды, құтқару жұмысын жүргізу тәсілдері мен амалдарын анықтайды;

3) төтенше жағдайларды жою жоспарына сәйкес, авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізуді ұйымдастырады;

4) төтенше жағдайлар аймағында орналасқан объектілер мен ұйымдар аумақтарына құтқару және басқа шұғыл жұмыстар жүргізу туралы шешімдер қабылдайды;

5) авариялық құтқару қызметі мен құрылымдарына тапсырмалар беруді жүзеге асырады, олардың өзара әрекеттестігін ұйымдастырады, олардың қауіпсіздігін және берілген тапсырмаларды орындауын қамтамасыз етеді;

жұмыстарды, сондай-ақ қайталанған төтенше жағдайлардың ықтимал салдарларын ұйымдастырады;

- объектідегі және соған жақын жатқан аумақтағы қоршаған табиғи ортаның жағдайын қадағалау және бақылау жасау, табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар саласында өкілетті органдармен өзара әрекеттестікті ұйымдастырады;

- халықты дер кезінде хабарландыру мақсатында диспетчерлік (кезекші) қызметті, төтенше жағдайлар туындаған кездегі жағдайлар туралы ұйымдарды ұйымдастырады;

- қауіпсіз аудандарға (уақытша орналастыру ауданы) халықты ықтимал шұғыл көшіруді өткізуге дайындықты ұйымдастырады;

- қамтамасыз ету түрлері бойынша шаралар ұйымдастырады (ЖЖМ, тамақтық азық-түліктер, қорғану құралдары, алғашқы қажетті құрал-жабдықтар және т.б.);

- табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар саласында өкілетті органдармен өзара қарым-қатынасты келесі мәселелер бойынша:

а) аумақтағы жағдайды бақылау;

б) халықты, материалдық және басқа құндылықтарды көшіруге дайындау;

в) төтенше жағдайлар аймағында жұмысты қауіпсіз орындауды қамтамасыз етуді тұрақты түрде жүзеге асырады.

- Шекараға жақын аудандар мен төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі жоғарыда тұрған комиссиялар төтенше жағдайлардың ықтимал дамуы мен жағдайы туралы ақпараттарды ұйымдастырады.

Тіршілікті қамтамасыз ету объектілерінде, ерекше қауіпті объектілерде нәтижелерін журналдарға тіркей отырып және жедел штабтағы тиісті баяндамалармен тәулігіне 3 реттен кем емес, өндірістік параметрлер ақпараттарын жинауды ұйымдастырады.

Төтенше жағдайлар туындау кезіндегі басшылардың («Төтенше жағдайлар» АҚМЖ қызмет істеу режимі) (ТЖАЖК Төрағасы):

- ТЖАЖК, жедел штабты тәулік бойы жұмыс істеу режиміне көшіреді;

- ТЖАЖК жұмысын (егер құрылған болса) ұйымдастырады, төтенше жағдайларды жою жоспарын әрекетке қосу туралы жарлық береді;

- халыққа, ұйымдарға төтенше жағдайлар туралы хабарланды-

Заңды тұлғаның филиалын және (немесе) өкілдігін бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау жағдайында, бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіде оның атауы және тұрған жері көрсетіледі;

6) тағайындалған бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нысанасы;

7) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу мерзімі;

8) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің құқықтық негіздері, оның ішінде тексеру парақтарының талаптары;

9) бақылау және қадағалау субъектісінің осы Кодекстің 155-бабында көзделген құқықтары мен міндеттері;

10) актіге қол қоюға уәкілеттік берілген адамның қолтаңбасы және мемлекеттік органның мөрі;

11) заңды тұлға басшысының не оның уәкілетті адамының, жеке тұлғаның бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні алғаны немесе алудан бас тартқаны туралы қолтаңбасы көрсетіледі.

147-бап. Тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу тәртібі

1. Бақылау және қадағалау органы тексеру басталатын күн мен тексеруді жүргізу нысанасын көрсете отырып, тексерулер жүргізудің ерекше тәртібі бойынша тексеру жүргізудің басталатыны туралы ол басталғанға дейін кемінде күнтізбелік отыз күн бұрын бақылау және қадағалау субъектісіне (заңды тұлғаның басшысына не оның уәкілетті адамына, жеке тұлғаға) жазбаша түрде хабарлауға міндетті.

Осы Кодекстің 141-бабының 3-тармағы он бірінші бөлігінің 1), 3) және 6) тармақшаларында, 144-бабы 3-тармағының 3), 4), 9) және 10) тармақшаларында, 6, 7 және 8-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, жоспардан тыс тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу кезінде бақылау және қадағалау органы тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу нысанасын

көрсете отырып, жоспардан тыс тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің басталатыны туралы олар басталғанға дейін кемінде бір тәулік бұрын бақылау және қадағалау субъектісіне хабарлауға міндетті.

Бақылау және қадағалау органы тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің басталатыны туралы хабарламаны қолма-қол табыс етеді, табыс ету туралы хабарламасы бар тапсырысты пошта жөнелтілімі нысанында не электрондық цифрлық қолтаңба қойылған электрондық құжат арқылы, егер субъект бұрын электрондық пошта мекенжайын бақылау және қадағалау органына ұсынған болса, бақылау және қадағалау субъектісінің осындай мекенжайына немесе өзге қолжетімді тәсілмен жібереді.

2. Тексерулер жүргізудің ерекше тәртібі бойынша тексерулер, жоспардан тыс тексерулер, сондай-ақ бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау, егер осы тармақтың екінші бөлігінде өзгеше белгіленбесе, бақылау және қадағалау субъектісінің (объектісінің) ішкі еңбек тәртіптемесі қағидаларында белгіленген жұмыс уақытында жүзеге асырылады.

Жоспардан тыс тексеру бұзушылықтарды тікелей жасау кезінде олардың жолын кесу қажеттілігіне қарай жұмыстан тыс уақытта (түнгі уақытта, демалыс немесе мереке күндері) жүргізілуі мүмкін.

3. Бақылау және қадағалау органының объектіге тексеру немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау үшін келген лауазымды адамдары бақылау және қадағалау субъектісіне:

1) құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органда тіркелгені туралы белгі қойылған тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні;

2) қызметтік куәлігін;

3) қажет болған кезде – құзыретті органның режимді объектілерге баруға арналған рұқсатын;

4) денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган айқындаған тәртіппен берілген, объектілерге бару үшін қажет болатын медициналық рұқсаттаманы көрсетуге міндетті.

бойынша жұмысты орындау үшін ұйымдардың мамандарын тартуға құқығы бар ма?

4. ТЖ алдын алу және жою жөніндегі ведомствоаралық мемлекеттік комиссия қандай негізгі бағыттар бойынша әзірлейді?

5. Төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі комиссия құрамында уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшелері басшылары қандай лауазымды иеленеді?

Тақырып: АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ МӘСЕЛЕСІ БОЙЫНША БАСШЫ ҚҰРАМНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ МІНДЕТТЕРІ

Төтенше жағдайлар қауіпі кезіндегі басшылардың әрекеттері («Жоғары дайындық» АҚМЖ қызмет істеу режимі):

- қызмет кезекшісінен төтенше жағдайлар қауіпі туралы ақпарат алысымен хабарлауды және Комиссия мүшелерін (бұдан әрі – ТЖАЖК), басшы құрамды және жедел штабты жинайды;

- болған жағдайды бағалайды;

- әкімшілік-аумақтық бірлік әкімі халықты, ұйымдарды орын алған төтенше жағдайлардың қауіпі туралы және мүмкіндігінше әрекет ету тәртібі жөнінде хабарландыру туралы жарлық береді;

- шұғыл әрекет етудің құрама жасақтарын қалыпқа келтіруді (егер ол қаралған болса), Азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар құрылымдарын, құтқару қызметінің бағыты бойынша дайындығын, төтенше жағдайлар туындау кезінде олардың әрекет ету тәртібін нақтылауды ұйымдастырады, күш пен қаражат резервтерін қалыптастырады, ал қажет болған жағдайда оларды ықтимал әрекет ету орнына жібереді;

- төтенше жағдайлар болуы ықтимал аймаққа басқаруды ұйымдастыруды анықтайды;

- халықты қорғау жөнінде шұғыл шаралар қабылдауға, төтенше жағдайлардың алдын алу жөнінде шаралар өткізуге және олардың салдарынан болған зиянды азайтуды қамтамасыз етуге жарлық береді;

- төтенше жағдайлардың туындауын, оның көлемдерін, материалдық шығындар мен келтірілген зияндар мөлшерін, жобалау жөніндегі

ұйымдар мен қоғамдық бірлестіктердің азаматтық қорғау саласындағы іс-қимылдарын үйлестіру жөнінде ұсыныстар енгізуге;

2) азаматтық қорғау саласындағы іс-шараларға қатысты мәселелер бойынша орталық және жергілікті атқарушы органдардың, ұйымдардың басшылары мен лауазымды адамдарын тыңдауға;

3) орталық және жергілікті атқарушы органдардан, ұйымдардан өз жұмысына қажетті олардың қызметі туралы ақпаратты сұратуға;

4) орталық және жергілікті атқарушы органдардың азаматтық қорғау жөніндегі іс-шараларды орындауына талдау жүргізуге;

5) азаматтық қорғау мәселелері бойынша талдамалық, сараптамалық және басқа да жұмыстарды орындау үшін ұйымдардың мамандарын (олардың басшыларымен келісу бойынша) тартуға;

6) Қазақстан Республикасының Премьер-Министріне табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды жою кезінде халықтың тіршілігін қамтамасыз ету үшін бекітілген нормалар негізінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің резервінен қаражат бөлу туралы ұсыныс енгізуге құқығы бар.

Аумақтық деңгейде жергілікті атқарушы органдардың шешімімен, өз қызметтерін олардың құрылуы туралы шешімдерде анықталған міндеттерге және өкілеттіктерге сәйкес жүзеге асыратын төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөнінде комиссия құрылады.

Жергілікті атқарушы органдардың басшылары – төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі комиссиялардың төрағалары, уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі комиссия төрағаларының орынбасарлары болып табылады.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1. Төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі комиссия қандай мақсатта құрылады?

2. Аумақтық деңгейде төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі комиссияның төрағасы кім болады?

3. Төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі ведомствоаралық мемлекеттік комиссия азаматтық қорғау мәселесі

Бақылау және қадағалау субъектісіне (занды тұлғаның басшысына не оның уәкілетті адамына, жеке тұлғаға) тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні табыс ету, сондай-ақ бақылау және қадағалау субъектісін тексеруге және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауға жататын талаптардың тармақтары көрсетілген тексеру парағымен таныстыру күні тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің басталуы деп есептеледі.

4. Тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні қабылдаудан, тексеру парағымен танысудан бас тартылған, сондай-ақ бақылау және қадағалау органының тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамының тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу үшін қажетті материалдарға қол жеткізуіне кедергі келтірілген жағдайларда хаттама жасалады. Хаттамаға бақылау және қадағалау органының тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамы және заңды тұлғаның басшысы не оның уәкілетті адамы, жеке тұлға қол қояды.

Занды тұлғаның басшысы не оның уәкілетті адамы, жеке тұлға бас тарту себебіне жазбаша түсініктеме беріп, хаттамаға қол қояудан бас тартуға құқылы. Тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні алудан бас тарту тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізбеуге негіз болып табылмайды.

5. Тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіде көрсетілген лауазымды адам (адамдар) ғана тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізе алады. Бұл ретте тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне)

бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізетін лауазымды адамдардың құрамы бақылау және қадағалау органының шешімі бойынша өзгеруі мүмкін, бұл туралы бақылау және қадағалау субъектісі және құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті орган тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіде көрсетілмеген адамдардың тексеруге қатысуы басталғанға дейін ауыстыру себебі көрсетіле отырып хабардар етіледі.

6. Тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды бір мезгілде бірнеше бақылау және қадағалау органдарының жүргізуі қажет болған кезде осы органдардың әрқайсысы бақылау және қадағалау субъектісіне қатысты тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіні ресімдеуге және оны құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органда тіркеуге міндетті.

148-бап. Тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу мерзімдері

1. Тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу мерзімдері алдағы жұмыстардың көлемі, сондай-ақ алға қойылған міндеттер ескеріле отырып белгіленеді және олар:

1) микрокәсіпкерлік субъектілері үшін – бес жұмыс күнінен аспайтын және бес жұмыс күніне дейін ұзартылатын;

2) шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері, сондай-ақ жеке кәсіпкерлік субъектілері болып табылмайтын бақылау және қадағалау субъектілері үшін:

-жоспардан тыс тексерулерді жүргізу кезінде – он жұмыс күнінен аспайтын және он жұмыс күніне дейін ұзартылатын;

-ерекшөтәртіпбойынша жүргізілетін тексерулерді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу кезінде – он бес жұмыс күнінен аспайтын және он бес жұмыс күніне дейін ұзартылатын;

-3) ветеринария, өсімдіктер карантині және оларды қорғау, тұқым шаруашылығы, астық және мақта нарығы саласында – бес жұмыс күнінен аспайтын және бес жұмыс күніне дейін ұзартылатын;

шешімімен төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі ведомствоаралық мемлекеттік комиссия құрылады. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрі Комиссияның төрағасы болып табылады. Комиссияның төрағасы комиссияның қызметіне басшылық жасайды, мәжілістерде төрағалық етеді, жұмысты жоспарлайды, шешімдерді жүзеге асыруға жалпы басшылық жасайды. Төраға болмай қалған жағдайда оның міндеті орынбасарына жүктеледі.

Комиссияның жұмысшы органы Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің Төтенше жағдайлар комитеті болып табылады. Комиссияның жұмысшы органы комиссияның жұмысын ұйымдастыру-техникалық қамтамасыз етуді жүзеге асырады, соның ішінде Комиссия мәжілісінің күн тәртібіндегі ұсынстарды, қажетті құжаттарды, Комиссия мәжілісі өткізілерден үш күн бұрын комиссия мүшелеріне жіберілуі тиіс материалдарды және ұсынылатын хаттама жобасын дайындайды, қабылданған шешімдердің орындалуына бақылауды жүзеге асырады.

Төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі ведомствоаралық мемлекеттік комиссия өзінің өкілеттігін орталық және жергілікті атқарушы органдармен, ұйымдармен, қоғамдық бірлестіктермен өзара әрекеттесе отырып жүзеге асырады.

Төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі ведомствоаралық мемлекеттік комиссияның негізгі міндеттері:

1) азаматтық қорғауды дамытудың және одан әрі жетілдірудің негізгі бағыттары;

2) азаматтық қорғау саласында құқықтық, экономикалық, ұйымдық-техникалық және өзге де шаралар жүйесін қалыптастыру;

3) азаматтық қорғаудың күштері мен құралдарын құру және дамыту;

4) төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою, авариялар, апаттар, дүлей және өзге де зілзалалар салдарынан зардап шеккен азаматтарды, сондай-ақ төтенше жағдайлар мен олардың салдарларын жоюға қатысқан адамдарды әлеуметтік-экономикалық және құқықтық қорғау, медициналық оңалту мәселелері бойынша орталық және жергілікті атқарушы органдардың қызметтерін үйлестіру жөнінде ұсыныстар әзірлеу болып табылады.

Төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі ведомствоаралық мемлекеттік комиссияның:

1) орталық және жергілікті атқарушы органдардың, ғылыми

АҚМЖ ұйымдастыруды жетілдіру, басқару органдарының дайындық деңгейі мен дайындығын, күштер мен құралдарды тексеру мақсатында, оның барлық шағын жүйелерінде және звеноларында үйренулер мен жаттығулар жыл сайын жоспарланып және өткізіліп отырады. Үйренулер мен жаттығулардың түрлері, олардың мерзімдері, масштабтары және жүргізу жоспарлары тиісті бірінші басшылармен – азаматтық қорғаныс бастықтарымен бекітіледі.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1. Төтенше жағдайлардан қауіп қатерді және азаматтардың және қоғамның шығындарын азайту азаматтық қорғаудың негізгі принциптеріне жата ма?
2. Қадағалау, жағдайды бақылау және болжамдау қызметі қандай мақсатта құрылады?
3. Аумақтық деңгейде азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесіне басшылықты кім жүзеге асырады?
4. Әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу АҚМЖ жүзіретіне кіре ме?
5. АҚМЖ қандай режимдерде қызмет етеді?

Тақырып: ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАРДЫҢ АЛДЫН АЛУ ЖӘНЕ ЖОЮ ЖӨНІНДЕГІ КОМИССИЯ

Төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі комиссиялар азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесіндегі консультативтік-кеңестік орган болып табылады және азаматтық қорғау саласындағы бірыңғай мемлекеттік саясатты қалыптастыру және жүргізу бойынша ұсыныстар әзірлеу мақсатында құрылады.

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңының 7-бабына сәйкес, төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі комиссиялар азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесінің республикалық және аумақтық деңгейлерінде құрылады.

Республикалық деңгейде Қазақстан Республикасы Үкіметінің

4) құрылыс объектілеріндегі еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бөлігінде Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасын сақтау саласында олардың техникалық күрделілігін ескере отырып:

техникалық жағынан күрделі объектілерге жатқызылатындарға – бес жұмыс күнінен аспайтын және бес жұмыс күніне дейін ұзартылатын;

техникалық жағынан күрделі объектілерге жатқызылмайтындарға – жұмыс күнінің төрт сағатынан аспайтын және жұмыс күнінің сегіз сағатына дейін ұзартылатын мерзім болуға тиіс.

2. Бақылау және қадағалау органының басшысы (не оның міндетін атқаратын адам) тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу мерзімдерін:

1) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары шеңберінде шетелдік мемлекеттік органдардан ақпарат алу;

2) өзіне қатысты тексеру және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізіліп жатқан тұлғаның тұратын жерін анықтау;

3) санитариялық-эпидемиологиялық сараптаманың зертханалық зерттеулерінің нәтижелерін алу қажет болған жағдайларда ғана осы баптың 1-тармағында айқындалған мерзімдерге бір рет қана ұзарта алады.

Тексеру және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау мерзімдері ұзартылған жағдайда бақылау және қадағалау органы міндетті түрде құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органда тіркей отырып, тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды ұзарту туралы қосымша актіні ресімдейді, онда тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы алдыңғы актінің нөмірі мен тіркелген күні және ұзарту себебі көрсетіледі.

Тексеру және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау мерзімдері ұзартылған жағдайда бақылау және қадағалау органы бұл туралы бақылау және қадағалау субъектісін (заңды тұлғаның басшысын не оның уәкілетті адамын, жеке тұлғаны) міндетті түрде хабардар етеді.

Бақылау және қадағалау органы тексерудің және бақылау және

қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың мерзімдерін ұзарту туралы хабарламаны ұзартылғанға дейін бір жұмыс күні бұрын табыс ету туралы хабарламасы бар тапсырысты пошта жөнелтілімі нысанында не электрондық цифрлық қолтаңба қойылған электрондық құжат арқылы, егер субъект бұрын электрондық пошта мекенжайын бақылау және қадағалау органына ұсынған болса, бақылау және қадағалау субъектісінің осындай мекенжайына немесе өзге қолжетімді тәсілмен жібереді.

Мемлекеттік кіріс органдары жүзеге асыратын тексерулерді және мемлекеттік бақылаудың өзге нысандарын жүргізу, ұзарту және тоқтата тұру тәртібінің ерекшеліктері және мерзімдері «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексінде (Салық кодексі) айқындалады.

153-бап. Бақылау және қадағалау органдары лауазымды адамдарының тексеру жүргізу кезінде анықталған бұзушылық фактілері бойынша қолданатын шаралары

Егер тексеру жүргізу нәтижесінде тексерілетін субъектінің осы Кодекстің 132-бабының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұзу фактісі анықталған болса, бақылау және қадағалау органының лауазымды адамы (адамдары) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өкілеттіктер шегінде анықталған бұзушылықтарды жою, олардың алдын алу, адамдардың өміріне, денсаулығына және қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың заңды мүдделеріне ықтимал зиян келтіруді болғызбау жөнінде Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген шараларды қабылдауға, сондай-ақ бұзушылыққа жол берген адамдарды Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылыққа тарту жөнінде шараларды қолдануға міндетті.

Тексерілетін субъектіге қатысты тиым салу-шектеу сипатындағы шаралар қолданылған кезде бақылау және қадағалау органы Қазақстан Республикасының заңдарында айқындалатын жағдайларда және тәртіппен прокурорды хабардар етеді.

154-бап. Мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру кезіндегі құқықтары мен міндеттері

1. Мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының тексерілетін субъектілерге бақылау және қадағалау жүргізу кезінде:

АҚМЖ төтенше жағдайларды жоюға тартылатын келесідей азаматтық қорғау күштері мен құралдары бар:

- Азаматтық қорғаныс әскери бөлімшелері (ҚР ПМ Ұлттық Ұлан);
- авариялық-құтқару қызметтері және құрылымдары;
- мемлекеттік және мемлекеттік емес өртке қарсы қызметтер;
- азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның авиациясы;
- бірыңғай кезекші- диспетчерлік қызмет «112»;
- сел, су тасу және қар басу қауіпсіздігін қамтамасыз ету қызметі;
- азаматтық қорғау құрылымдары;
- Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінен, басқа әскери және әскери құрылымдардан тартылатын күштер мен құралдар;
- азаматтық қорғау күштерін жабдықтау және халықты қорғау үшін қолданылатын материалды-техникалық мүлік.

Төтенше жағдайларды жоюға тікелей басшылықты, төтенше жағдайларды жою басшысы жүзеге асырады.

ТЖ жоюға басшылар төмендегіше тағайындалады:

1) ғаламдық және аумақтық масштабтағы төтенше жағдайлар кезінде – Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің жарлығымен уәкілетті органның лауазымды тұлғасы;

2) жергілікті масштабтағы төтенше жағдайлар кезінде – тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің әкімінің шешімімен жергілікті атқару органының лауазымды тұлғасы.

Төтенше жағдайларды жою АҚМЖ аумақтық және салалық шағын жүйелерінің күштерімен және құралдарымен жүзеге асырылады. Азаматтық қорғау күштері Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша елдің әр түрлі өңірлерінде де, сондай-ақ шет елдерге де көмек көрсету үшін, төтенше жағдайларды жедел жою және оқшаулау жөнінде өздерінің мүмкіндіктері жөнінде жұмыс жүргізу үшін азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органдармен, әр түрлі деңгейдегі АҚМЖ басшы органдарымен тартылады.

Республикалық және жергілікті бюджеттер есебінен ұсталмайтын тұрақты дайындық Күштері қажеттік шамасына қарай, құтқару және шұғыл жұмыстарды орындауға төтенше жағдайларды жою жөніндегі басшының шешімімен тартылады.

Ішкі істер органдарының, ҚР Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың күштері мен құралдарын төтенше жағдайларды жоюға тарту, Қазақстан Республикасының және ТЖ жою жөніндегі әрекеттер (өзара әрекеттесу) жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

- Сәулет-құрылыс ісін бақылауды жүзеге асыратын органдар;
- мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдары;
- ветеринария, фитосанитария, жануарлар мен өсімдіктер карантині саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар;
- қоршаған ортаны және табиғи ресурстарды, соның ішінде гидрометеорология және табиғи ортаның ластануына мониторинг қызметі саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар;
- қоршаған ортаны қорғау саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар;
- Сейсмологиялық қадағалау және жер сілкінісін болжау республикалық жүйесі қызметі;
- селдер, топырақтың жылжуы және қар көшкіні мониторингі қызметі;
- орман және дала өрттері мониторингі қызметі.

Табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу жөніндегі шаралар күн өткен сайын басты назар аударатын өзекті мәселе. Қазақстанда ғана емес, табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың туындау мөлшерінің жыл өткен сайын өсіп отырғанына, олардың масштабтарының кеңеюіне, жоғалтулар мен шығынның өсуіне бүкіл әлем алаңдаушылық танытып отыр. Орын алған жағдайлар қауіпсіздікті басқаруды жетілдіру жөнінде шаралар қолдануды талап етуде. Тіпті болдырмау жөніндегі ең тиімді шаралардың өзі төтенше жағдайлардың туындау тәуекелін нөлге дейін (“нөлге тең емес”, “қолайлы” тәуекел принципі) азайта алмайды.

Бүгінде төтенше жағдайларды болдырмау мүмкін емес, алайда санын айтарлықтай төмендетуге, масштабын азайтуға және төтенше жағдайлардың салдарларын жұмсартуға болады.

ТЖ алдын алу жөніндегі қызметі, оларды жойғанға қарағанда әлде қайда маңызды. Бұл төтенше жағдайларды болдырмау жөніндегі превентивті әрекеттердің әлеуметтік-экономикалық нәтижелеріне байланысты (жоғалтулар мен шығындарды азайту), мемлекет және қоғам, азаматтар үшін барынша тиімді болуы мүмкін. Экономикалық тұрғыдан алғанда бұл техногендік авариялардың және дүлей зілзалалардың салдарын жоюға қарағанда ондаған есеге, ал кейде жүздеген есеге арзанға түседі.

Алайда ТЖ туындау қауіпінен үнемі қашып құтыла алмайсың, барлығы төтенше жағдайлардың түрлеріне байланысты.

1) осы Кодекстің 147-бабының 3-тармағында көрсетілген құжаттарды көрсеткен кезде тексерілетін объектінің аумағына және үй-жайына кедергісіз кіруге;

2) тексеру нәтижелері туралы актіге немесе анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқамаға қоса тіркеу үшін қағаз және электрондық жеткізгіштерде құжаттарды (мәліметтерді) не олардың көшірмелерін алуға, сондай-ақ тексерудің немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нысанасына сәйкес автоматтандырылған дерекқорға (ақпараттық жүйелерге) қол жеткізуге;

2-1) аудио-, фото- және бейнетүсірілім жүргізуге;

3) мемлекеттік органдардың және ведомстволық бағынысты ұйымдардың мамандарын, консультанттарын және сарапшыларын тартуға құқығы бар.

2. Тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдарына тексерудің немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нысанасына жатпайтын талаптар қоюға және өтініштермен жүгінуге тиым салынады.

3. Бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдары бақылау және қадағалау жүргізу кезінде:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасын, тексерілетін субъектілердің құқықтары мен заңды мүдделерін сақтауға;

2) тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды осы Кодексте және (немесе) Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында белгіленген негізде және тәртіпке қатаң сәйкестікте жүргізуге;

3) тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу кезеңінде бақылау және қадағалау субъектілері (объектілері) жұмысының белгіленген режиміне кедергі келтірмеуге;

4) осы Кодекстің 132-бабының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұзушылықтардың алдын алу, анықтау және жолын кесу бойынша Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес берілген өкілеттіктерді уақтылы және толық көлемде орындауға;

5) тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу кезінде бақылау және қадағалау субъектісінің қатысуына кедергі келтірмеуге, тексерудің және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нысанасына жататын мәселелер бойынша түсіндірме беруге;

6) тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу кезінде олардың нысанасына қатысты қажетті ақпаратты бақылау және қадағалау субъектісіне беруге;

7) бақылау және қадағалау субъектісіне жүргізілген тексеру нәтижелері туралы актіні немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы жүргізілген профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқаманы олар аяқталған күні не «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы» Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде табыс етуге;

8) тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу нәтижесінде алынған құжаттар мен мәліметтердің сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

155-бап. Бақылау мен қадағалауды жүзеге асыру кезіндегі бақылау және қадағалау субъектісінің не оның уәкілетті өкілінің құқықтары мен міндеттері

1. Бақылау мен қадағалауды жүзеге асыру кезінде бақылау және қадағалау субъектілері не олардың уәкілетті өкілдері:

1) тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу үшін объектіге келген бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдарын тексеруге және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауға мынадай:

-осы Кодекстің 141-бабына сәйкес бекітілген, Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінде көрсетілген ерекше тәртіп бойынша жүргізілетін тексерулерді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу мерзімділігі сақталмаған;

-тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне)

- күнделікті басқару органдары (бірыңғай кезекші-диспетчерлік қызмет «112», кезекші-диспетчерлік қызмет);

- аталған аумақтағы салалық шағын жүйелердің күштері мен құралдары, соның ішінде қаржылық, азық-түлік, медициналық және материалды-техникалық ресурстар, байланыс жүйелері, хабарландыру, ақпараттық қамтамасыз ету.

Жағдайға байланысты жүйелердің қызмет істеуінің үш режимі ерекшеленеді:

- «күнделікті қызметтер» - ТЖ туындау қауіп-қатері болмаған кезде;

- «жогары дайындықтар» - ТЖ туындау қауіп-қатері кезінде;

-«төтенше жағдайлар» - ТЖ туындауы кезінде.

Жағдайға байланысты АҚМЖ шағын бір мезгілде әр түрлі режимдерде қызмет істейі мүмкін. АҚМЖ сол не басқа қызмет режимін енгізу туралы шешімді («күнделікті қызметті» қоспағанда), оның шағын жүйелерін және звеноларын азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган және оның ведомствосының басшылары, әр түрлі деңгейдегі АҚМЖ басшы органдары аумақтық бөлімшелермен бірлесе отырып (облыстардың департаменттерімен (республикалық маңызды қалалар, астаналар), областық маңызды қалалар, азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының төтенше жағдайлар жөніндегі аудандық бөлімдері) нақты жағдайларды ескере отырып қабылдайды.

АҚМЖ басты және артықшылық міндеттерінің бірі – *төтенше жағдайлардың алдын алу* болып табылады, бұл – алдын ала өткізілетін және төтенше жағдайлардың пайда болу тәуекелін мүмкіндігінше барынша азайтуға, сондай-ақ адамдардың өмірі мен денсаулығын сақтауға, олар туындай қалған жағдайда материалдық шығындар мөлшерін азайтуға бағытталған шаралар кешені. ТЖ алдын алу үшін жергілікті жерде жағдайды қадағалау және бақылау мен болжамдау қызметі құрылады, олар келесілерден тұрады:

- азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының кезекші-диспетчерлік қызметі;

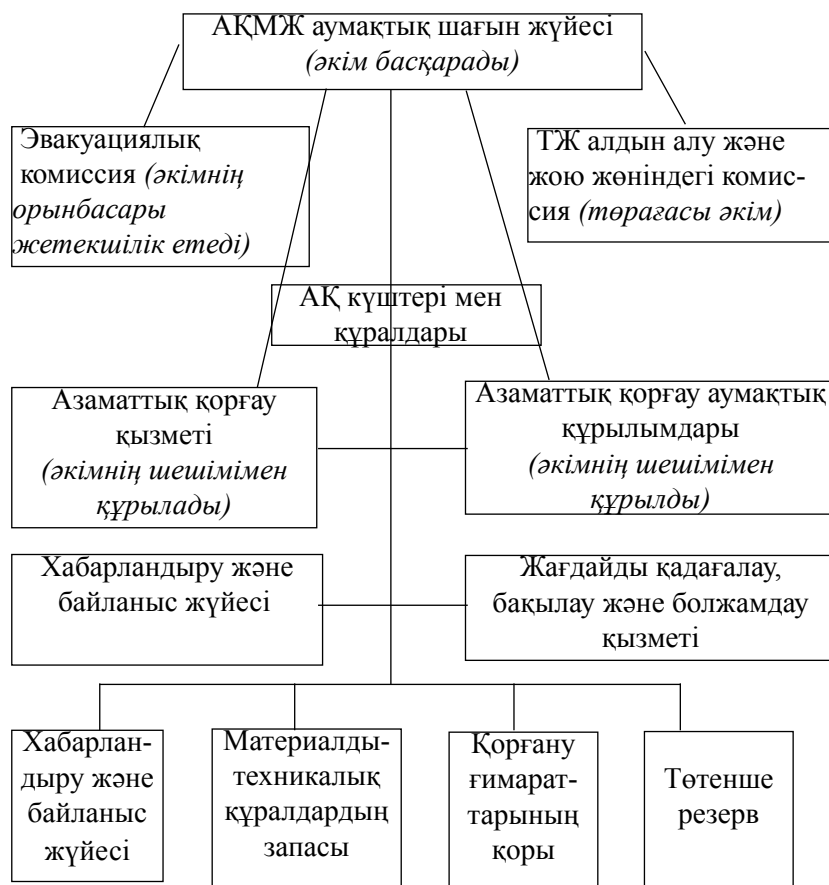
- орталық және жергілікті атқару органдарының кезекші қызметі;

- әлеуетті қауіпті объектілердің кезекші-диспетчерлік қызметі;

- радиациялық және ядролық қауіпсіздік үшін мемлекеттік қадағалауларды жүзеге асыратын органдар;

- Ішкі су айдындары мен теңізде мұнай операцияларын жүргізуде өнеркәсіп қауіпсіздігі саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;

- Көлікті қауіпсіз эксплуатациялау үшін бақылауды жүзеге асыратын органдар;

Объектілі деңгейдегі АҚМЖ шамамен құрылымы:

Әрбір аумақтық шағын жүйе ведомствоға жататын аумақта азаматтық қорғауды жүргізу және ұйымдастыру үшін арналған және оған келесілер кіреді:

- облыстардағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі комиссия (республикалық маңызды қалалар, астаналар) және аудандар (областық маңызды қалалар):

- азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшелері:

бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіде көрсетілген, осы Кодексте белгіленген мерзімдерге сәйкес келмейтін мерзімдер асып кеткен не олар өтіп кеткен;

- осы Кодекстің 144-бабы 3-тармағының 3), 4), 8), 9) және 10) тармақшаларында көзделген жағдайларды қоспағанда, бақылау және қадағалау органы сол бір кезең ішінде сол мәселе бойынша өзіне қатысты бұрын тексеру немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізілген тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындаған;

- егер алдыңғы тексеруде немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылауда және қадағалауда бұзушылықтар анықталмаған болса, осы Кодекстің 144-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына сәйкес жоспардан тыс тексеру тағайындалған;

- осы Кодекстің 141, 143-баптарында және 146-бабының 1-тармағында көзделген ақпараттар мен құжаттар болмаған;

- жасалған не дайындалып жатқан қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы өтініште немесе хабарламада, жеке, заңды тұлғалардың және мемлекеттің құқықтары мен заңды мүдделерін бұзушылықтар туралы өзге де жүгінімдерде көрсетілген уақыт аралығы шеңберінен шығатын кезең үшін тексеру тағайындалған;

- тиісті өкілеттіктері жоқ адамдарға тексеруді немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу тапсырылған;

- осы Кодекстің 147-бабының 6-тармағында көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы бір актіде тексеруге немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауға тартылатын бірнеше бақылау және қадағалау субъектісі көрсетілген;

- тексерудің немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың мерзімдері осы Кодексте белгіленген мерзімнен асырып ұзартылған;

- осы Кодекстің 156-бабының 2-тармағына сәйкес осы Кодекстің талаптары өрескел бұзылған жағдайларда, жібермеуге;

2) егер мәліметтер жүргізілетін тексерудің немесе бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нысанасына, сондай-ақ актіде көрсетілген кезеңге жатпайтын болса, оларды ұсынбауға;

3) тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актіге, тексеру нәтижелері туралы актіге, анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқамаға және мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) осы Кодексте және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шағым жасауға;

4) бақылау және қадағалау органдарының немесе лауазымды адамдардың бақылау және қадағалау субъектілерінің (объектілерінің) қызметін шектейтін заңда негізделмеген тыйым салуларын орындамауға;

5) тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүзеге асыру процесін, сондай-ақ лауазымды адамның тексеру және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау шеңберінде жүргізетін жекелеген әрекеттерін лауазымды адамның қызметіне кедергі жасамай, аудио- және бейнетехника құралдарының көмегімен тіркеуге;

6) өзінің мүдделері мен құқықтарын білдіруі, сондай-ақ үшінші тұлғалардың осы тармақтың 5) тармақшасында көзделген әрекеттерді жүзеге асыруы мақсатында үшінші тұлғаларды тексеруге және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауға қатысуға тартуға құқылы.

2. Бақылау және қадағалау органдары тексерулерді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізген кезде бақылау және қадағалау субъектілері не олардың уәкілетті өкілдері:

1) осы Кодекстің 146-бабы 1-тармағының талаптары сақталған кезде бақылау және қадағалау органдары лауазымды адамдарының бақылау және қадағалау субъектісінің (объектісінің) аумағына және ұйжайларына кедергісіз кіруін қамтамасыз етуге;

2) коммерциялық, салықтық не заңмен қорғалатын өзге де құпияны қорғау талаптарын сақтай отырып, бақылау және қадағалау

бойынша шараларды әзірлеу және жүзеге асыру, мониторингті ұйымдастыру;

11) мемлекеттік резервті пайдалануды және сақтауды, қалыптастыруды қамтамасыз ету.

Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесі әкімшілік-аумақтық бөліктер звеноларынан тұрады.

Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесіне басшылықты аумақтық деңгейде тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік әкімдері жүзеге асырады, сонымен қатар азаматтық қорғау басқару органдарына аумақтық деңгейде жататындар:

- жергілікті атқарушы органдар;
- уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшелері;
- салалық шағын жүйелерде Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органдары аумақтық бөлімшелері (Қазақстан Республикасының «Азаматтық қорғау туралы» заңының 4-бабының 4-тармағының 3-тармақшасы).

АҚМЖ аумақтық шағын жүйелерінің құрылымы қызмет көрсетудің әр түрлі режимдерінде тапсырмаларды орындау және қызметтерді ұйымдастыру тәртібін, объектілі және жергілікті төтенше жағдайлар кезінде мемлекеттік органдардың өзара әрекет ету тәртібін, АҚМЖ аумақтық шағын жүйелері ережелерін бекітетін әкімдердің шешімдерімен анықталады. Аталған ережелер АҚ саласындағы уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшелерімен келісіледі.

және халықты төтенше жағдайлар және әскери қақтығыстар кезінде немесе осы қақтығыстардың салдарларынан туындайтын қауіп-қатерден қорғау жөніндегі шаралардың жалпы мемлекеттік кешенін жүзеге асыру үшін арналған басқару органдарының, азаматтық қорғау күштері мен құралдарының жиынтығы.

Әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлардың, ұлтаралық қақтығыстардың, діни экстремизмнің және терроризмнің алдын алу АҚМЖ құзіретіне кірмейді.

АҚМЖ 11 негізгі міндеттерді орындау үшін тағайындалған:

- 1) Төтенше жағдайлардың және олардың салдарларының алдын алу және жою;
- 2) бейбіт және соғыс уақытында төтенше жағдайлар туындаған кезде, авариялық-құтқару және басқа шұғыл жұмыстар жүргізу жолымен адамдарды құтқару және көшіру;
- 3) азаматтық қорғау күштерін құру, оларды дайындау және үнемі дайындықта ұстау;
- 4) орталық және жергілікті атқарушы органдардың, ұйымдардың мамандарын дайындау және халықты оқыту;
- 5) қорғаныс құрылыстарының қажетті қорларын, жеке қорғаныс құралдары запастарын және азаматтық қорғаныстың басқа да мүліктерін жинау және дайындықта ұстау;
- 6) төтенше жағдайлардың туындау қауіпі туралы нақты болжам алынса және (немесе) жедел төтенше жағдайлар туындау кезінде азаматтық қорғау басқармасы органдары, халықты алдын-ала хабарландыру және ақпараттандыру;
- 7) азық-түлік, су көздерін (шаруашылық және ауыз суы мақсатына арналған су қоймасы орны), азық-түлік шикізатын, жем-шөпті, малды және өсімдіктерді радиоактивті, химиялық, бактериологиялық (биологиялық) зақымданудан, эпизоотиядан және эпифитотиядан қорғау;
- 8) өнеркәсіптік және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
- 9) хабарландыру және байланыс жүйелерін құру, дамыту және үнемі дайындықта ұстау;
- 10) қазіргі заманғы соққы беретін қарулардың әсерін төмендету

органдарының лауазымды адамдарына қағаз және электрондық жеткізгіштердегі құжаттарды (мәліметтерді) не олардың көшірмелерін тексеру нәтижелері туралы актіге және анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқамаға қоса тіркеу үшін ұсынуға, сондай-ақ тексерудің және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың міндеттеріне және нысанына сәйкес автоматтандырылған дерекқорға (ақпараттық жүйелерге) қолжетімділік беруге;

3) тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актінің екінші данасына алғаны туралы белгі қоюға;

4) жүргізілген тексеру нәтижелері туралы актінің және анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқаманың екінші данасына тексеру және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау аяқталған күні алғаны туралы белгі қоюға;

5) егер осы Кодексте не Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында өзгеше көзделмесе, тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу кезеңінде тексерілетін құжаттарға өзгерістер мен толықтырулар енгізуге жол бермеуге;

6) тексеруді және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу үшін объектіге келген адамдардың осы объект үшін белгіленген нормативтерге сәйкес зиянды және қауіпті өндірістік әсер ету факторларынан қауіпсіздігін қамтамасыз етуге;

7) хабарламаны алған жағдайда, тексеру және бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау тағайындалған мерзімдерде бақылау және қадағалау объектісінің орналасқан жерінде болуға міндетті.

ҚР ҰӘМ

2018 жылғы 30 қазан

№ 31 және ҚР ИМ

2018 жылғы 30 қазан

№ 758 бірлескен бұйрығы

**Өрт қауіпсіздігі саласындағы
тексерулер жүргізудің ерекше тәртібі үшін
қолданылатын тәуекел дәрежесін
бағалау өлшемшарттары**

1. Жалпы ережелер

1. Осы Өрт қауіпсіздігі саласындағы тексерулер жүргізудің ерекше тәртібі үшін қолданылатын тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттары (бұдан әрі – Өлшемшарттар) Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы Кәсіпкерлік кодексіне, «Азаматтық қорғау туралы» 2014 жылғы 11 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңына және Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрінің 2018 жылғы 31 шілдедегі № 3 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік органдардың тәуекелдерді бағалау жүйесін және тексеру парақтарының нысанын қалыптастыру қағидаларына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17371 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.

2. Өлшемшарттар объективті және субъективті өлшемшарттар арқылы жинақталады.

2. Тәуекел дәрежесін бағалаудың объективті өлшемшарттары

3. Объективті өлшемшарттар тексерілетін субъектілерді (объектілерді) тәуекел дәрежелері (жоғары және жоғарыға жатқызылмаған (болмашы) бойынша бөлу мақсатында әзірленді.

4. Жоғары тәуекел дәрежесіне мынадай объектілер жатады:

1) Қазақстан Республикасы Президентінің Іс басқармасы объектілері;

2) орталық мемлекеттік органдардың, облыстардың, республикалық маңызы бар қала мен астананың, аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы және өкілдік органдарының объектілері;

3) ҚР Бас прокуратурасы орталық аппаратының объектілері, облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) прокуратуралары;

4) Қазақстан Республикасының Жоғарғы соты;

**Тақырып: АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ МЕМЛЕКЕТТІК
ЖҮЙЕСІНІҢ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА
ҰЙЫМДАСТЫРЫЛУ ЖӘНЕ ЖҰМЫС ІСТЕУ ТӘРТІБІ,
НЕГІЗГІ МІНДЕТТЕРІ**

Қазақстан Республикасының «Азаматтық қорғау туралы» заңына сәйкес, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алуға және жоюға бағытталған шаралар жалпы мемлекеттік болып саналады және бірыңғай кешенді құрайды. Яғни, осы барлық үш шаралардың барлығын бір жүйеге – **азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесіне** біріккен уәкілетті орган, орталық және жергілікті органдар мемлекеттің қамқорлығымен ұйымдастырады және жүзеге асырады.

Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесі өз қызметін **5 негізгі қағида** бойынша ұйымдастырады және жүзеге асырады, атап айтқанда:

1) аумақтық-салалық қағидат бойынша азаматтық қорғау жүйесін ұйымдастыру;

2) төтенше жағдайлардан азаматтар мен қоғамға төнген қатерді және нұқсанды барынша азайту;

3) азаматтық қорғау күштері мен құралдарының төтенше жағдайларға жедел ден қоюға, азаматтық қорғанысқа және авариялық-құтқару жұмыстары мен кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізуге ұдайы әзірлігі;

4) жариялылық және халық пен ұйымдарға болжанып отырған және туындаған төтенше жағдайлар, олардың салдарларын жоюды қоса алғанда, олардың алдын алу және жою жөнінде қолданылған шаралар туралы хабар беру;

5) авариялық-құтқару жұмыстары мен кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезіндегі ақталған тәуекел және қауіпсіздікті қамтамасыз ету болып табылады.

ҚР ИМ 2015 жылғы 24 ақпандағы «Азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесі қызметтері және ұйымдастыру Ережесін бекіту туралы» № 149 бұйрығына сәйкес, азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесі (бұдан әрі - АҚМЖ) бұл Қазақстан Республикасы аумақтарын, объектілерін

АҚК мен құтқарушыларды аттестаттауды АҚК басшылары мен құрылтайшыларының ұсынған материалдарының негізінде аттестаттау комиссиясы жүргізеді. Қаралған материалдардың және жүргізілген тексерулердің негізінде АҚК, құтқарушылардың мақсатқа сай жұмыстарын орындау мүмкіндігі туралы қорытындысымен аттестаттау актісі жасалынады. Аттестаттау актісінің мазмұны құрылтайшылар мен АҚК басшыларына жеткізіледі.

АҚК басшысы, құтқарушы аттестаттау комиссиясының қорытындысымен келіспесе, оған Уәкілетті органға және одан әрі сот тәртібімен шағымдануға құқылы.

Аттестатталған АҚК-на Уәкілетті органға: іздестіру-құтқару, тау-кен құтқару, газдан құтқару, атқыламаға қарсы жұмыстарды және өзге де авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу құқығына белгіленген үлгідегі куәлік береді.

Аттестаттаудан өтпеген АҚК-ы алдыңғы аттестаттау өткізілгеннен кейін 1 айдан кешіктірілмей аттестаттаудан қайта өте алады. Қайталау аттестаттау теріс нәтиже берген жағдайда олармен жасалған шарт бұзылады.

Мерзімді және кезектен тыс аттестаттаудан өтпеген құтқарушылар алдыңғы аттестаттау өткізілгеннен кейін 1 айдан кешіктірілмей аттестаттаудан қайта өте алады.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1. Авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдары қандай түрлерге бөлінеді?
2. АҚК ж Қ аттестаттау қандай мақсатта өткізіледі?
3. ҚР Үкіметі қандай авариялық-құтқару қызметі мен құрылымын құрады?
4. Қауіпті өндірістік объектілерін эксплуатациялайтын ұйымдардың басшылары объектілі кәсіби авариялық-құтқару қызметі мен құрылымын құра ала ма?
5. АҚК және құтқарушыларды аттестаттау жөніндегі жұмысты ұйымдастыру қандай органға жүктеледі?

- 5) Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің объектілері;
- 6) Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздік, қорғаныс органдарының, Мемлекеттік күзет қызметінің, «Сырбар» Қазақстан Республикасының сыртқы барлау қызметінің объектілері;
- 7) жарылыс-өрт және өрт қауіптілігі бойынша «А», «Б» және «В1»-«В4» санаттарындағы өндірістері бар кәсіпорындары;
- 8) гидроэлектр станциялары – қуаттылығы 250 және одан астам Мегаватт;
- 9) жылу электр станциялары;
- 10) газ турбиналық электр станциялары;
- 11) электрлік кіші станциялары;
- 12) қазандықтар;
- 13) мұнай базалары мен мұнай өнімдерінің қоймалары, мұнай айдайтын станциялары;
- 14) газ қоймалары мен газгольдер және газ айдайтын станциялары;
- 15) оқ-дәрілерді, жарылғыш заттарды сақтау, жою (құрту, кәдеге жарату, көму) және қайта өңдеу объектілері;
- 16) құрылыстарының жалпы ауданы 2500 шаршы метрден астам жарылыс-өрт және өрт қауіптілігі бойынша «А», «Б» және «В1»- «В4» ғимараттары мен үй-жайлардың санаты бар объектілер, ауданы 2500 шаршы метрден астам газ баллондарын, ағаш материалдарын, көмірді, ірі азықтарды, өзге де жанғыш материалдар мен өнімдерді сақтауға арналған ашық түрдегі қоймалар;
- 17) элеваторлар (астық қабылдау және жинау, өндірістік, базистік, қайта тиейтін және порттық элеваторлар);
- 18) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 шаршы метрден астам ауыл шаруашылығы объектілері, мал шаруашылығы объектілері мен құс фабрикалары;
- 19) білім беру объектілері;
- 20) бір мезгілде 200 және одан астам адам болатын мәдени-көрсетілімді, діни ғибадат объектілері;
- 21) бір мезгілде 200 және одан астам адам болатын спорт және дене шынықтыру-сауықтыру кешендері;
- 22) әлеуметтік сала объектілері (қарттар мен мүгедектер үйлері, балалар үйлері, интернат үйлері, психоневрологиялық орталықтар және басқалары);
- 23) ауданына қарамастан - бір мезгілде 100 және одан да көп адам болуын

көздейтін демалыс үйлері және аймақтары, туристік базалар, балалардың жазғы сауықтыру лагерьлері (шатырлы қалашықтардан басқа);

24) ауданына қарамастан - стационарлық көмек көрсететін, құрылыстарының жалпы ауданы 1000 шаршы метр және одан астам - амбулаториялық-емханалық көмек көрсететін денсаулық сақтау объектілері;

25) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 және одан астам шаршы метр - фармацевтикалық қызметті жүзеге асыратын ұйымдар;

26) мұрағаттар;

27) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 және одан астам шаршы метр - сауда объектілері мен ойын-сауық кешендері;

28) әуежайлар, теміржол және автомобиль вокзалдары (станциялар), теңіз порттары, метрополитендер;

29) автомобильдік техника саны 100 және одан астам бірлік – автокөсіпорындар, автотұрақтар (паркингтер);

30) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 және одан астам шаршы метр - көлікке қызмет көрсету объектілері (автомобильдерге техникалық қызмет көрсету станциялары мен бекеттері);

31) автожанармайқұю станциялары;

32) сыйымдылығы 100 және одан астам адам - жатақханалар мен қонақ үйлер;

33) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 және одан астам шаршы метр - тұрмыстық қызмет көрсету ұйымдары;

34) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 және одан астам шаршы метр (уақытша жазғы алаңшалардың ауданын ескермегенде) - қоғамдық тамақтандыру ұйымдары;

35) биіктігі 28 метрден жоғары көп пәтерлі тұрғын үйлер;

36) жалпы ауданы 1500 және одан астам шаршы метр, сондай-ақ ауданына қарамастан биіктігі 28 метрден астам - әкімшілік ғимараттар мен көп салалы кешендер;

37) шаруашылық ауыз су және өртке қарсы сумен жабдықтау жүйелерін пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметті жүзеге асыратын ұйымдары;

38) объектінің мемлекеттік емес өртке қарсы қызметі;

39) орман шаруашылығы мекемелері.

5. Тәуекел дәрежесіне жатқызылмағандарға (болмашы) мына объектілер жатады:

3) құтқарушылардың кәсіби дағдысына, медициналық даярлығына, дене, психологиялық және моральдық дайындығына сәйкестігін анықтау мақсатында жүргізіледі.

2-1. АҚҚ аттестаттау авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдарына қойылатын біліктілік талаптарына сәйкестікті анықтау мақсатында өткізіледі.

АҚҚ және құтқарушылар бастапқы, қайталама, мерзімді және кезектен тыс аттестаттауға жатады:

1) бастапқы аттестаттауға жаңадан құрылған АҚҚ, сондай-ақ құтқарушы болуға тілек білдірген азаматтар жатады;

2) АҚҚ мен құтқарушылардың қызметін жаңғырту үшін, өткен аттестаттауда анықталған кемшіліктер жойылғаннан кейін, қайталама аттестаттау жүргізіледі;

3) АҚҚ мен құтқарушыларды мерзімді аттестаттау оларды аттестаттау мерзімі өткен соң, бірақ, кемінде үш жылда бір рет жүргізіледі;

4) АҚҚ мен құтқарушыларды кезектен тыс аттестаттау олардың орындайтын авариялық-құтқару жұмыстарының түрі өзгерген жағдайда жүргізіледі.

Аттестаттауды белгіленген заң тәртібімен құрылған Аттестаттаулық комиссия өткізеді:

1) өзі жұмыс істейтін құтқару бөлімшесінің ведомстволық бағыныстылығына қарамастан, өздерінің ведомстволық бағыныстағы және ведомстводан тыс авариялық-құтқару қызметін, құрамаларын аттестаттау және құтқарушыларға табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар саласындағы уәкілетті органның (бұдан әрі – уәкілетті орган) шешімімен «Халықаралық кластағы құтқарушы» біліктілік класын беру;

2) ведомстволық авариялық-құтқару қызметін және құрылымдарды аттестаттау үшін Уәкілетті органның, министрліктің, агенттіктің, жергілікті атқарушы органның бірлескен шешімімен өтеді;

3) құтқарушыларды аттестаттауды авариялық-құтқару қызметі, құрылымдары бастықтарының шешімімен құрылған аттестаттау комиссиялары жүргізеді.

Қазақстан Республикасы аумағындағы авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдары қызметтерін, сондай-ақ мемлекеттік емес өртке қарсы қызметті үйлестіру мына мақсаттарда жүзеге асырылады:

1) төтенше жағдайларды жоюға арналған қажетті күш пен құралдарды жедел тарту;

2) авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдары және өртке қарсы қызметі арасындағы өзара әрекеттестікті әзірлеу.

Авариялық-құтқару қызметтерін және құрылымдарын, құтқарушыларын дайындау

Табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жоюға қабілетті, авариялық-құтқару қызметтерінің және құрылымдарының білікті құтқарушыларын дайындау, сондай-ақ қауіпті өндірістік объектілерде туындайтын аварияларды жою мақсатында ҚР ПМ 2015 жылғы 16 наурызда № 235 бұйрығымен құтқарушыларды дайындау Бағдарламасы бекітілді.

Авариялық-құтқару қызметтері және құрылымдары құтқарушыларын дайындау Бағдарламасының тақырыбына келесі бағыттар кіреді:

- төтенше жағдайлардағы авариялық-құтқару жұмысын енгізудің негіздері;

- медициналық дайындық;
- психологиялық дайындық;
- өртке қарсы дайындық.

Авариялық-құтқару қызметтерінің және құрылымдарының, құтқарушыларының есебі және аттестаттау

Кәсіби авариялық-құтқару қызметтері, кәсіптік және ерікті авариялық-құтқару құрылымдары (бұдан әрі - АҚК) және құтқарушылар аттестаттауға жатады.

Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды жоюға тартылған АҚК және құтқарушыларды аттестаттау:

1) олардың авариялық-құтқару жұмыстарын орындау даярлығының дәрежесін;

2) тиісті техниканың, мүліктің және жабдықтардың болуы және жай-күйін;

1) «Г» және «Д» өндірістік санаттары бар өнеркәсіп кәсіпорындары;

2) қуаттылығы 250 Мегаваттан кем гидроэлектр станциялары;

3) жел электростанциялары;

4) құрылыстарының жалпы ауданы 2500 шаршы метрден кем жарылыс-өрт және өрт қауіптілігі бойынша ғимараттар мен үй-жайлардың санаттары «А», «Б» және «В1»- «В4», объектілер, ауданы 2500 шаршы метрден кем газ баллондарын, ағаш материалдарын, көмірді, ірі азықтарды, өзге де жанғыш материалдар мен өнімдерді сақтауға арналған ашық түрдегі қоймалар;

5) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 шаршы метрден кем ауыл шаруашылығы объектілері, мал шаруашылығы объектілері мен құс фабрикалары;

6) бір мезгілде 200-ден кем адам болатын мәдени-көрсетілімді, діни ғибадат объектілері;

7) құрылыстарының жалпы ауданы 1000 шаршы метрден кем амбулаториялық-емханалық көмек көрсететін денсаулық сақтау объектілері;

8) бір мезгілде 100-ден кем адамның болуы көзделген демалыс үйлері және аймақтары, туристік базалар;

9) бір мезгілде 200-ден кем адам болатын спорт және дене шынықтыру-сауықтыру кешендері;

10) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 шаршы метрден кем тұрмыстық қызмет көрсету ұйымдары;

11) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 шаршы метрден кем (уақытша жазғы алаңшалардың ауданын ескермегенде) қоғамдық тамақтандыру ұйымдары;

12) сыйымдылығы 100 адамнан кем жатақханалар мен қонақ үйлер;

13) биіктігі 28 метрден кем көп пәтерлі тұрғын үйлер, жеке тұрғын үйлер;

14) байланыс кәсіпорындары;

15) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 шаршы метрден кем фармацевтикалық қызметті жүзеге асыратын ұйымдар;

16) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 шаршы метрден кем сауда объектілері мен ойын-сауық кешендері;

17) жалпы ауданы 1500 шаршы метрден кем әкімшілік ғимараттар мен көп салалы кешендер;

18) құрылыстарының жалпы ауданы 1500 шаршы метрден кем автокөлікке қызмет көрсету объектілері (автомобильдерге техникалық қызмет көрсету станциялары мен бекеттері);

19) ретрансляциялау және телерадио мұнаралары;

20) өзен порттары;

21) техника саны 100 бірліктен кем автокәсіпорындар, автотұрақтар (паркингтер);

22) тұрғылықты жері бойынша балалар мен жасөспірімдердің клубтары;

23) ауданы мен учаскелердің санына қарамастан саяжай және бау-бақша қауымдастықтары;

24) аэродромдар.

6. Жоғары тәуекел дәрежесіне жатқызылған, тексерілетін субъектілерге (объектілерге) қатысты жартыжылдық кесте негізінде тексеру жүргізудің ерекше тәртібі қолданылады.

7. Ерекше тәртіппен жүргізілетін жоғары тәуекел дәрежесіндегі объектілерге (субъектілерге) қатысты тексеру жүргізудің мерзімділігі, күнтізбелік жылда бір реттен жиі еместі құрайды, яғни жоспарланған жылдың қаңтар мен желтоқсан айлары аралығындағы кез келген кезеңде.

8. Тексерулер жүргізудің ерекше тәртібінде осы өлшемшарттардың 4-тармағының 6) тармақшасында көрсетілген объектілер тамыз бен қыркүйек аралығындағы кезеңде, осы өлшемшарттардың 4-тармағының 19) тармақшасындағы объектілер ақпан мен мамыр аралығындағы кезеңде, осы Өлшемшарттардың 4-тармағының 23) және 39) тармақшаларындағы объектілер сәуір мен мамыр аралығындағы кезеңде, осы өлшемшарттардың 4-тармағының 22) тармақшасындағы объектілер шілде мен тамыз аралығындағы кезеңде, осы өлшемшарттардың 4-тармағының 8), 9), 10), 12) тармақшаларындағы объектілер шілде мен тамыз аралығындағы кезеңде, осы өлшемшарттардың 4-тармағының 24) тармақшасындағы объектілер қазан мен қараша аралығындағы кезеңде тексеріледі.

3. Тәуекел дәрежесін бағалаудың субъективті өлшемшарттары

9. Субъективті өлшемшарттар тексеру жүргізудің ерекше тәртібінен босату түрінде тексерілетін адал субъектілерді көтермелеу принципін іске асыру мақсатында әзірленді.

10. Субъективті өлшемшарттар тексеру парақтарында аталған өрт қауіпсіздігі талаптарының негізінде әзірленді, олар өрескел, елеулі және болмашы болып үш дәрежеге бөлінген.

Тақырып: АВАРИЯЛЫҚ-ҚҰТҚАРУ ҚЫЗМЕТТЕРІ МЕН ҚҰРЫЛЫМДАРЫ

Авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдары кәсіби және ерікті авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдары (бұдан әрі АҚҚ ж Қ) болып бөлінеді.

Қазақстан Республикасының Үкіметі азаматтық қорғау саласында шұғыл медициналық және психологиялық көмек, өртке қарсы-құтқару, жедел-құтқару, суда-құтқару, авиациялық-құтқару қызметтерін, әскерилендірілген және өзге де мамандандырылған кәсіби авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдарын құрады.

Қауіпті өндірістік объектілерді пайдаланатын ұйымдардың басшылары уәкілетті органдардың келісімі бойынша объектілік кәсіби авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдарын құруға құқылы.

Кәсіби авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдары ғимараттар мен құрылыстардың мамандандырылған кешенінде орналастырылады және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жарактандырылады.

Ерікті авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдарын жеке, заңды тұлғалар, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдар құрады және олар арнайы техникамен, жабдықпен, керек-жарақпен және құралдармен жарактандырылады.

Авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдарын тіркеу

Авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдары авариялық-құтқару жұмыстары мен шұғыл жұмыстарды жүргізу құқығына берілген куәлік негізінде міндетті тіркелуге жатады.

Авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдары қызметтерін, сондай-ақ мемлекеттік емес өртке қарсы қызметті үйлестіруді ТЖК жүзеге асырады.

баспа басылымдарында дереу жариялануға тиіс және барлық бұқаралық ақпарат құралдары арқылы халыққа жеткізіледі.

4. Қазақстан Республикасы Президентінің Төтенше жағдайды енгізу туралы жарлығы Қазақстан Республикасының Президенті белгілеген мерзімде қолданысқа енгізіледі.

Төтенше жағдайдың күшінде болу мерзімі

1. Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында енгізілетін төтенше жағдайдың күшінде болу мерзімі - 30 тәуліктен, ал оның жекелеген жерлерінде 60 тәуліктен аспауға тиіс.

2. Төтенше жағдай енгізілген мерзім өткеннен кейін төтенше жағдай тоқтатылды деп есептеледі.

3. Төтенше жағдайды енгізуге негіз болған мән-жайлар жойылмаған жағдайда Қазақстан Республикасының Президенті тиісті акт шығару арқылы осы баптың 1-тармағында белгіленген мерзімдер шегінде оның қолданысын ұзартуға құқылы.

Көптеген заңнамалық актілерден, регламенттерден және нормативтік сипаттағы ережелерден Азаматтық қорғау саласындағы ҚР нормативтік-құқықтық базасы. Әрбір заңнамалық актісі белгілі бір дәрежеде оның тіршілік еткен ортасында адам өмірінің заңнамалық аспектілеріне әсер етеді. Аталған Оқу құралының әрбір параграфы мен бөлімінен сіз азаматтық қорғау саласындағы негізгі нормативтік-құқықтық актілерге сілтеме табасыз.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1. Азаматтық қорғау саласындағы нормативтік-құқықтық актілердің негізгі түрлері?

2. Азаматтық қорғау саласындағы азаматтардың құқықтары және міндеттері?

3. Қазақстан Республикасын әскери қауіп-қатерге келтіруі мүмкін негізгі шаралар?

4. Әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайларға не жатады?

5. Төтенше жағдайларды енгізу тәртібі және әрекет ету мерзімі?

Өрескел бұзушылықтар – өрттің шығу, оның таралу, өрттің қауіпті факторларының адамдарға әсер ету жағдайларын болдырмауға бағытталған өрт қауіпсіздігі талаптары, сондай-ақ мемлекеттік емес өртке қарсы қызмет жұмысының мәселелерін, электр желілері мен электр жабдығын қауіпсіз пайдалану, эвакуациялау жолдарының болуын және олардың жай-күйін регламенттейтін талаптар.

Елеулі бұзушылықтар – өрттің шығуынан сақтандыру мен алдын алуға және оны ойдағыдай сөндіруге жағдай жасауға бағытталған өрт қауіпсіздігі талаптары.

Болмашы бұзушылықтар – өрт қауіпсіздігін қамтамасыз етудің ұйымдық мәселелерін регламенттейтін өрт қауіпсіздігі талаптары.

Өрт қауіпсіздігі талаптарын өрескел, елеулі және болмашыға бөлу осы өлшемшарттарға қосымшада келтірілген.

11. Тәуекел дәрежесінің көрсеткішін есептеу кезінде өрт қауіпсіздігінің орындалмаған талаптарының үлес салмағы айқындалады.

12. Өрескел дәрежедегі өрт қауіпсіздігінің бір орындалмаған талабы 100 көрсеткішіне теңеледі.

Егер өрт қауіпсіздігі талаптарының өрескел бұзушылықтары анықталмаса, тәуекел дәрежесінің көрсеткішін анықтау үшін елеулі және болмашы дәрежедегі өрт қауіпсіздігі талаптарын бұзушылықтар бойынша жиынтық көрсеткіші есепке алынады.

13. Өрт қауіпсіздігі талаптарының елеулі бұзушылықтарының көрсеткішін айқындау кезінде 0,7 коэффициенті қолданылады және осы көрсеткіш мына формула бойынша есептеледі:

$$SP_3 = (SP_2 \times 100 / SP_1) \times 0,7 \quad \text{мұнда:}$$

SP_3 – өрт қауіпсіздігі талаптарын елеулі бұзушылықтардың көрсеткіші;

SP_1 – өрт қауіпсіздігінің талаптарының елеулі бұзушылықтарының талап етілетін саны;

SP_2 – өрт қауіпсіздігінің анықталған елеулі талаптарының саны.

14. Өрт қауіпсіздігі талаптарының болмашы бұзушылықтарының көрсеткішін айқындау кезінде 0,3 коэффициенті қолданылады және осы көрсеткіш мына формуламен есептеледі:

$$SP_n = (SP_2 \times 100 / SP_1) \times 0,3$$

мұнда:

SP_n – өрт қауіпсіздігі талаптарын болмашы бұзушылықтардың көрсеткіші;

SP1 – өрт қауіпсіздігінің талаптарының болмашы бұзушылықтарының талап етілетін саны;

SP2 - өрт қауіпсіздігінің анықталған болмашы талаптарының саны.

15. Тәуекел дәрежесінің жалпы көрсеткіші (SP) 0 ден 100-ге дейінгі шкала бойынша есептеледі және көрсеткіштерді қосындылау жолымен мына формула бойынша айқындалады:

$SP = SP_3 + SP_n$ мұнда:

SP- тәуекел дәрежесінің жалпы көрсеткіші;

SP₃ – өрт қауіпсіздігі талаптарын елеулі бұзушылықтардың көрсеткіші;

SP_n - өрт қауіпсіздігі талаптарын болмашы бұзушылықтардың көрсеткіші.

16. Тәуекел дәрежесінің жалпы көрсеткіші бойынша тәуекелдің жоғары дәрежесінде тексерілетін субъект (объект):

1) 0-ден 60-қа дейінгі тәуекел дәрежесінің көрсеткіші кезінде осы өлшемшарттардың 7-тармағында белгіленген мерзімділігіне сәйкес жоспарланған тексерулерді жүргізудің келесі ерекше тәртібінен босатылады.

2) 61-тан 100-ге дейінгі тәуекел дәрежесінің көрсеткіші кезінде тексеру жүргізудің ерекше тәртібінен босатылмайды.

17. Субектіні (объектіні) тексеру осы бірлескен бұйрыққа 3-қосымшада келтірілген өрт қауіпсіздігі саласындағы бақылау аясындағы тексеру парағы бойынша және объектіні санатына, мақсатына және қызмет түріне байланысты осы бірлескен бұйрыққа 4-ден бастап 23-ге дейінгі қосымшаларда келтірілген тиісті тексеру парақтары бойынша жүргізіледі.

Егер тексерілетін субъект (объект) екі немесе одан да көп тексеру парақтарымен тексерілсе, онда тәуекел дәрежесінің көрсеткішін есептеу кезінде тексеруде қолданылған тексеру парақтарында көрсетілген барлық өрт қауіпсіздігі талаптары ескеріледі.

18. Тексерулер жүргізудің келесі ерекше тәртібінен босатылған, өрт қауіпсіздігі талаптарының бұзушылықтары бар, 60-қа дейін тәуекел дәрежесінің көрсеткішін алған тексерілетін субъект (объект) бұзушылықтарды жою мерзімінің аяқталуы бойынша Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде бегіленген тәртіпке сәйкес анықталған бұзушылықтарды жою туралы ұйғарымның орындалуын бақылау мақсатында жоспардан тыс тексеріледі.

объектілерді қоршап алудан немесе басып алудан; заңсыз қарулы құрылымдарды дайындаудан және олардың әрекетінен; қарулы бүліктен; диверсиядан; қарулы қақтығысты күштеп таңу мақсатында басқа мемлекеттер тарапынан жасалатын арандатушылық іс-әрекеттерден туындаған әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлар;

2) дүлей зілзала (жер сілкінісі, сел, қар көшкіні, су тасқыны және басқалар), дағдарысты экологиялық жағдайлар, табиғи өрттер, эпидемиялар мен індеттер, ауыл шаруашылығы өсімдіктері мен ормандардың аурулармен және зиянкестермен зақымдалуы, өнеркәсіптік, көліктік және басқа авариялар, өрттер (жарылыстар), күшті әсер ететін улы, радиоактивті және биологиялық қауіпті заттар ауаға жайылатын (жайылу қауіпі бар) авариялар, үйлер мен ғимараттардың кенеттен құлауы, су бөгеттерінің бұзылуы, тыныс-тіршілікті қамтамасыз ететін электрэнергетикалық және коммуникациялық жүйелердегі, тазарту құрылғыларындағы авариялар себеп болған және жағдайды дереу тұрақтандыруды, құқық тәртібін қамтамасыз етуді, қажетті құтқару және авариялық-қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу үшін жағдай жасауды талап ететін табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар жатады.

Дүлей зілзаланың немесе кең көлемді аварияның (апаттың) нақты қауіпі де төтенше жағдайлар саласындағы уәкілетті органның ұсынуы негізінде төтенше жағдай енгізуге негіз болуы мүмкін.

Төтенше жағдайды енгізу тәртібі

1. Қазақстан Республикасының бүкіл аумағындағы немесе оның жекелеген жерлеріндегі төтенше жағдайды Қазақстан Республикасының Премьер-Министрімен және Парламенті палаталарының төрағаларымен ресми консультациялардан кейін Қазақстан Республикасының Президенті тиісті жарлығымен енгізеді, бұл туралы Қазақстан Республикасының Парламентіне дереу хабарланады.

2. Төтенше жағдай қалыптасқан жағдайды өзге шаралар қолданумен реттеу мүмкін болмаған жағдайда енгізіледі.

3. Қазақстан Республикасы Президентінің төтенше жағдайды енгізу туралы жарлығы Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес ресми

соғыс қауіпі – саяси және өзге де мақсаттарға қол жеткізу үшін Қазақстан Республикасына қарсы әскери күш көрсету құралдарын қолдану мүмкіндігін көздейтін тұрақсыздық факторы;

соғыс қимылдары – агрессияға тойтарыс беру кезінде алға қойылған жауынгерлік міндеттерді орындау үшін Қарулы Күштердің барлық түрі қолданылатын стратегиялық ауқымдағы (ұрыс қимылдарын қоса алғанда) іс-қимылдар кешені;

соғыс уақыты – соғыс жағдайы жарияланған немесе соғыс қимылдары іс жүзінде басталған кезден бастап соғыс қимылдарының тоқтатылғаны туралы жарияланған кезге дейінгі, бірақ олардың іс жүзінде тоқтатылуынан бұрынғы кезең.

Төтенше жағдайлар режиміндегі азаматтық қорғаудың құқықтық аспектілері

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 сәуірдегі № 387 бұйрығында төтенше жағдай демократиялық институттар, тәуелсіздік және аумақтық тұтастық, Қазақстан Республикасының саяси тұрақтылығы, оның азаматтарының қауіпсіздігіне салмақты және тікелей қауіп төніп тұрса және мемлекеттің конституциялық органдарының жұмысы қалыпты жағдайдан бұзылған кезде енгізіледі.

Төтенше жағдайларды енгізу негіздері және шарттары

1. Төтенше жағдай ҚР демократиялық институттарына, тәуелсіздігі мен аумақтық тұтастығына, саяси тұрақтылығына, оның азаматтарының қауіпсіздігіне елеулі және тікелей қауіп төнген және мемлекеттің конституциялық органдарының қалыпты жұмыс істеуі бұзылған жағдайда енгізіледі.

2. Төтенше жағдайды енгізу негіздері болатын мән-жайларға, осы баптың 1-тармағының талаптары сақталған жағдайда:

1) шектес мемлекеттер аумақтарынан Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы жаппай өтуден; Қазақстан Республикасының конституциялық құрылысын күштеп өзгертуге әрекеттенуден; терроризм актілерінен; билікті күштеп басып алуға немесе Қазақстан Республикасының Конституциясын бұза отырып, билікті күшпен ұстап тұруға бағытталған іс-әрекеттерден; жаппай тәртіпсіздіктерден, ұлтаралық және конфессияаралық жанжалдардан; жекелеген жергілікті жерлерді, аса маңызды және стратегиялық

Егер өрт қауіпсіздігі талаптарының анықталған бұзушылықтары жойылмаса, тексерілетін субъект (объект) тексерулер жүргізудің келесі ерекше тәртібінен босатылмайды.

Білім беру объектілеріне қатысты өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау аясындағы тексеру ПАРАҒЫ

Тексеруді тағайындаған мемлекеттік орган _____
Бақылау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы тексеруді/профилактикалық бақылауды тағайындау туралы акт _____

(№, күні)

Бақылау субъектісінің (объектісінің) атауы _____
Бақылау субъектісінің (объектісінің) (жеке сәйкестендіру нөмірі), бизнес-сәйкестендіру нөмірі) _____
Орналасқан мекен-жайы _____

Р/с №	Талаптар тізбесі	Т а - л а п е ті - л е ді	Т а - л а п е ті л - м е й - ді	Т а - л а п - т а р ғ а с ә й - к е с	Талаптарға сәй-кес емес
1	2	3	4	5	6
1	Оқушылармен және студенттермен тұрмыстағы өрт қауіпсіздігі талаптарын және өрт шыққан жағдайдағы іс-қимылдармен зерделеу бойынша сабақтар өткізу. Бастауыш сыныптармен, сондай-ақ мектепке дейінгі балалар мекемелерінде өртке қарсы тақырыбында әңгімелесулер өткізу. Жалпы білім беретін мектептерде, кәсіби мектептерде, колледждер мен жоғары оқу орындарында өрт қауіпсіздігі қағидасын оқу бойынша нұсқаулық сабақтарын өткізу				

2	Зертханаларда тез тұтанатын сұйықтықтар мен жанғыш сұйықтықтарды ауысымдық қажеттіліктен аспайтын мөлшерде сақтауға жол бермеу				
3	Балалар мекемелерінің көп қабатты ғимараттарында кіші жастағы балалардың топтарын (сыныптары) үшінші қабаттан жоғары орналастырмау				
4	Сыныптарда, кабинеттеде, шеберханаларда, жатын бөлмелерде, асханалар мен басқа да үй-жайларда жиһаздар мен жабдықтарды орналастыру кезінде адамдарды кедергісіз эвакуациялауды және өрт сөндіру құралдарын алуды қамтамасыз ету				
5	Оқу сыныптары мен кабинеттеріндегі парталар (үстелдер) санының артық болуына жол бермеу				
6	Балалар тәулік бойы болатын мектеп ғимараттары мен мектепке дейінгі балалар мекемелерінде телефон байланысы қамтамасыз етілген қызмет көрсетуші персоналдың тәулік бойы кезекшілігінің болуы				

Лауазымды адам (адамдар) _____
(лауазымы) (қолы) (тегі, аты, әкесінің аты (бар болған жағдайда))
Бақылау субъектісінің басшысы: _____
(қолы) (тегі, аты, әкесінің аты (бар болған жағдайда), лауазымы)

Екіншіден, қоғадық тәртіпті сақтау, сондай-ақ мемлекеттік және әскери объектілерді, тіршілік қарекетін қамтамасыз ететін объектілерді, көлік және коммуникация қызметін, адамдардың денсаулығы мен өміріне, қоршаған ортаға жоғары қауіп төндіретін объектілерді, ҚР Үкіметінің Республикалық объектілер бойынша тізімге сәйкес анықталатын объектілерін, коммуналдық объектілер бойынша – жергілікті атқару органдарын күшейту.

Үшіншіден, бұл халықты, шаруашылықпен айналысатын, әлеуметтік және мәдени ұйғарымдағы объектілерді эвакуациялау, сондай-ақ тұруға қауіпті аудандардағы азаматтар мен басқа да тұлғалардың орнын басқа аудандарға уақытша ауыстыру, оларға тұрақты тұру және орналасу үшін тұрғын үй немесе тұрғын үй емес ғимараттарға міндетті түрде көшіру.

Төртіншіден, бұл ұйымдарды, азаматтар мен басқа да тұлғаларды қорғаныс сипатындағы жұмысты орындауға тарту, қарсыластың қолданған қаруларының салдарын жою, зақымданған, құлаған объектілерді, халықты тіршілікпен қамтамасыз ету жүйелерін қалпына келтіру, сондай-ақ өртке, эпидемияға, эпизоотияға қарсы күресуге қатысу;

Бесіншіден, бұл соғыс жағдайы енгізілген орындарда тұруға және келуге шектеу және тиым салу, сондай-ақ жиналыстарды, митингілер мен демонстрацияларды, шерулер мен тосқауылдарға тұруды шектеу немесе тиым салу.

Алтыншыдан, коменданттық сағат орнату және мемлекеттік органдар мен әскери басқару органдарына азаматтар мен басқа да тұлғалардың құжаттарын тексеруге, оларға жеке тексеру жүргізуге, киімдерді тексеруге, тұрғын үйлер мен көлікті тексеруге, сондай-ақ азаматтар мен басқа да тұлғаларды және көліктерді ұстап қалуға құқық беру.

Сондай-ақ соғыс жағдайы кезіндегі тіршілікпен қамтамасыз етудің құқықтық аспектілері Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 17 маусымдағы «Қазақстан Республикасының қорғанысы және Қарулы Күштері туралы» Заңында анықталған. Осы заңнамалық актіде келесідей негізгі түсініктерге анықтама берілген:

соғыс жағдайы – мемлекеттер арасындағы соғыс жарияланған (соғыс қимылдары нақты басталған) кезден бастап ол аяқталғанға (нақты тоқтатылғанға) дейінгі қарым-қатынастар;

соғыс қатері – орын алған қайшылықтарды әскери-күш қолдану әдістерімен шешуге, ҚР қарсы соғыс қақтығысын (соғысты) бастауға нақты қалыптасқан ниет;

4) әлемде жаппай қырып-жоятын қару ауқымының өрістеуі, сондай-ақ жаңа физикалық қағидаттар негізінде (психотроптық, электр магниттік, акустикалық және басқа да) жасалған жаппай әсер ететін қарудың жасалуы;

5) терроризм мен экстремизмнің жаһандануы, олардың әрекет ету географиясының және қызмет салаларының кеңеюі;

6) сепаратизм белсенділігінің өсу қарқынының сақталуы, басқа мемлекеттер аумағындағы мүдделерге қол жеткізу үшін сыртқы күштердің сепаратистік қозғалыстарды пайдалануы;

7) құрылымды бұзатын күштердің жаппай қырып-жоятын қаруға, кәдімгі қару-жарақтарға, оқ-дәрілерге, жарылғыш және басқа да құралдарға, оларды шығару технологияларына қолжетімділігін шектеу бойынша жүргізілетін шаралар тиімділігінің төмендеуі болып табылады.

Қазіргі жағдайларда әр түрлі елдер мен халықтарға қауіп төндіретін соғыс қана емес, қарулы қақтығыс екені де айқындалуда. Ұлттық және халықаралық қауіпсіздік сияқты ұғымдардың мәні мен мазмұнын өзгерту орын алып отыр. Сондықтан көптеген елдерде, соның ішінде Қазақстанда, ұлттық қауіпсіздіктің теориялық мәселелерін тереңінен және толық ашу, қарқынды іздестіру мен зерттеу, оны тәжірибелік қамтамасыз етудің барынша оңтайлы және тиімді тәсілдерін әзірлеу жүзеге асырылуда.

ҚР қарсы агрессия жағдайлары не оның қауіпсіздігіне сырттан тікелей төнген қатерден қорғау үшін Қазақстан Республикасының Президенті – ҚР Қарулы Күштерінің Жоғары Қолбасшысы соғыс жағдайын енгізеді. Бұл республиканың барлық аумағына немесе оның жекелеген орындарына жағдай жасауға, саяси, экономикалық, әкімшілік, соғыс және басқа шараларды қарастыратын ерекше құқықтық режим.

Қазақстан Республикасының құқықтық қатынастары, сондай-ақ мемлекеттік органдарды, әскери басқару органдарын және меншік құқығына байланыссыз ұйымдарды соғыс жағдайы кезінде **ҚР «Соғыс жағдайы туралы» Заңы** реттейді.

Соғыс жағдайы енгізілген жердегі мемлекет аумағын және азаматтардың тіршілік қарекетін қамтамасыз етудің қандай құқықтық аспектілері бар?

Біріншіден, бұл мемлекеттік органдардың және басқа ұйымдардың ауысуымен, сондай-ақ соғыс жағдайында жұмыс жасауға Республиканың экономикасына байланысты.

АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАНЫСТЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 29 қыркүйектегі №554 Жарлығымен бекітілген «ҚР Әскери доктринасында» әлемдегі әскери-саяси жағдайлар жоғары динамикалығымен және дамудың болжамсыздығымен қазіргі әлемдік тәртіпті өзгертуге және әлемде немесе жекелеген өңірлерде ықпал ету салаларын кеңейтуге ұмтылыста әлемдік және өңірлік «державалар» арасындағы қайшылықтардың күшеюімен сипатталады.

Осы қырларынан алғанда, азаматтық қорғаныстың өзектілігі жалпы мемлекеттік маңызға ие болады, өйткені Азаматтық қорғаныстың қандай да бір шарасының орындалмауы, елдің қорғаныс қабілетін төмендетуге алып келеді.

Халықты және аумақты заманауи зақымдау құралдарының әсерінен қорғаудағы, азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесінің барлық деңгейдегі дайындығы көптеген факторларға байланысты, соның ең негізгілерінің бірі – басшы құрам мен мамандардың біліктілігінің және білім деңгейінің жоғарылығы болып табылады. ҚР ІМ ТЖК Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы (бұдан әрі – Орталық) осы мақсатта 2017 жылдан бері АҚ бойынша санаттарға жататын ұйымдардың басшылары мен мамандары үшін арнайы семинар-тренинг өткізіп келеді. 2 жыл ішінде Орталық АҚ бойынша 22 семинарлар-тренингтер өткізді, онда мұнай базаларының көптеген өндірістік объектілері және энергетикалық, металлургиялық тау-кен рудасы өнеркәсібі шоғырланған, біздің елдің индустриалды өнірін таныстыратын 270 тыңдаушы дайындықтан өтті.

2 жыл ішіндегі семинарлардың қорытындысы АҚ бойынша дайындық және қайта дайындықтың осындай курстарын өткізуге ұйым өкілдері зор қызығушылық танытты. АҚ бойынша семинар-тренинг өткізу объектілі деңгейде АҚ ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі қазіргі кездесетін келелі мәселелерді талқылау және талдау үшін тамаша алаң болып отырғанын атап айтқым келеді.

Семинар тыңдаушыларына Орталықта «Ұсыныстар және пікірлер

кітабы» әзірленді, мұнда олардың әрқайсысы өздерінің ұйымдарында бар, барлық шешілмеген келелі-келелі мәселелерді кескіндеді. Айтпақшы, тыңдаушылардың барлық жазғандарын Орталық жинақтап, мәлімет үшін және құзіреті шегінде тиісті шара қолдану үшін, ҚР ПМ ТЖК Азаматтық қорғаныс басқармасына жібереді.

Бұл мақалада журнал оқырмандарына АҚ бойынша санаттарға жататын ұйымдарға тән, семинар тыңдаушылары қойған Азаматтық қорғаныс бойынша үш мәселені ұсынғым келіп отыр.

1-сұрақ. *Объектілі деңгейде Азаматтық қорғаныс шараларын орындауды қамтамасыз ету бойынша тапсырмалар қандай құрылымдарда қойылған? Бұл құрылымдардың штаттық саны қандай болуы тиіс? Мұндай құрылым болмаған жағдайда бірінші басшыға АҚ бастығы ретінде қандай жаза болуы мүмкін?*

Сұрақ қойған тыңдаушы О.Е. Лактева – «Павлодар мұнай өңдеуші зауыты» ЖШС АҚ және ТЖ бойынша инженер.

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңының 19-бабы 8-тармағына, сондай-ақ 2017 жылғы 18 наурыздағы ҚР ПМ «Азаматтық қорғаныс шараларын ұйымдастыру және жүргізу Ережесін бекіту туралы» №209 бұйрығына сәйкес, Азаматтық қорғаныс шараларын орындауды қамтамасыз ету объектілі деңгейде:

бірінші басшыға тікелей бағынатын, Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жататын ұйымдарда Азаматтық қорғаныс жөніндегі жекелеген жұмысшыларға немесе құрылымдық бөлімшелерге жүктеледі.

Азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жататын ұйымдарда мұндай құрылымдардың штаттық саны жоғарыда көрсетілген Азаматтық қорғанысты ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі ҚР нормативтік-құқықтық актілерінде регламенттелмеген. Барлығы келесі факторларға:

- Азаматтық қорғаныс бойынша орындалатын тапсырмалардың көлеміне;
- әлеуетті қауіптілікке, қызмет етуі ұлттық қауіпсіздікке қауіп-қатер төндіретін және төтенше жағдайлардың туындау қауіпін тудыратын ұйымдардың әлеуметтік-экономикалық салдарлары көлеміне;
- соғыс уақытында орындалатын тапсырмалардың көлеміне;
- персоналдардың санына;

Сондай-ақ заңда Үкіметтің, орталық және жергілікті атқару органдарының құзіреттері, сонымен қатар ұйымдар мен азаматтардың құқықтары мен міндеттері анықталған.

Соғыс уақытында азаматтық қорғаудың құқықтық аспектілері

Әлемдегі әскери-саяси жағдайдың даму болжамы әлемде орта мерзімді перспективада шиеленістің күшеюіне қатысты тенденциялардың бар екендігін, тұрақсыздық ошақтарының кеңеюін, жекелеген мемлекеттердің бейбітшілік тәртіптерін өзгертуге ұмтылуын куәландырады. Әскери-саяси және әскери-стратегиялық мақсатқа қол жеткізу үшін аумақтардағы және мемлекеттердегі саяси, әлеуметтік, экономикалық, аумақтық, этникалық және басқа қарама-қайшылықтарды пайдалануы мүмкін.

Әскери қауіптің барлық санап өтілген факторлары адамның ғана тіршілік қарекетіне қауіп төндіріп қоймайды толығымен алғанда мемлекетке де қауіп төндіреді.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 29 қыркүйектегі №554 Жарлығымен бекітілген **«Қазақстан Республикасының әскери доктринасында»** әлемдегі әскери-саяси жағдай жоғары динамикалық және күтпеген дамуымен, әлемдік және аумақтық «державалар» арасындағы қарама-қайшылықтардың күшеюімен, сондай-ақ мемлекеттердің ішіндегі және мемлекеттер арасындағы қарама-қайшы әскери күштердің рөлінің артуымен сипатталады. **Біздің елдегі Әскери доктрина әскери қауіпсіздігі мен қорғанысын қамтамасыз етуге қатысты** мемлекетте ресми қабылданған көзқарастар жүйесі болып табылатынын айта кету керек.

ҚР төнетін әскери қатерлерге әкеп соқтыруы мүмкін негізгі жағдайлар:

- 1) қазіргі әлемдік тәртіпті өзгертуге және әлемде немесе жекелеген өңірлерде ықпал ету салаларын кеңейтуге ұмтылыста әлемдік және өңірлік «державалар» арасындағы қайшылықтардың күшеюі;
- 2) мемлекетаралық қатынастарда әскери күш қолдануға жол бермеуде және оның жолын кесуде халықаралық құқық тиімділігінің және халықаралық қауіпсіздік ұйымдары мүмкіндіктерінің төмендеуі;
- 3) әлемде және өңірлерде стратегиялық шабуылдау қару-жарақтарына тиым салу, оларды шектеу және қысқарту мәселелеріндегі уағдаластықтардың бұзылуы;

Зардап шегуші – табиғи немесе техногендік сипаттағы төтенше жағдай салдарынан зиян (нұқсан) келтірілген жеке тұлға;

Зиян (нұқсан) келтіруші – әрекетінің (әрекетсіздігінің) салдарынан техногендік сипаттағы төтенше жағдай болған жеке немесе заңды тұлға;

Төтенше жағдай – адам шығынына, адамдардың денсаулығына немесе қоршаған ортаға зиян келтіруге, елеулі материалдық нұқсанға және адамдардың тыныс-тіршілігі жағдайларының бұзылуына әкеп соғуы мүмкін немесе әкеп соққан аварияның, өрттің, қауіпті өндірістік факторлардың зиянды әсерінің, қауіпті табиғи құбылыстың, апаттың, дүлей немесе өзге де зілзаланың салдарынан қалыптасқан белгілі бір аумақтағы жағдай;

Төтенше жағдай аймағы – төтенше жағдай қалыптасқан аумақ;

Төтенше жағдайды жою басшысы – төтенше жағдайды жою жөніндегі жұмыстарға басшылық жасайтын, басты өкімші және жауапты адам;

Төтенше жағдайлардың алдын алу – күні бұрын жүргізілетін және төтенше жағдайлардың туындау тәуекелін мүмкіндігінше барынша азайтуға, сондай-ақ адамдардың өмірі мен денсаулығын сақтауға, олар туындаған жағдайда материалдық шығындардың мөлшерін азайтуға бағытталған іс-шаралар кешені;

Төтенше жағдайларды жою – авариялық-құтқару жұмыстары мен кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу;

Төтенше жағдайлардың салдарларын жою – инженерлік инфрақұрылымды, тұрғын үйді, қоршаған ортаны қалпына келтіру, халыққа әлеуметтік-оңалту көмегін көрсету бойынша жүргізілетін іс-шаралар, төтенше жағдайлар салдарынан жеке және заңды тұлғаларға келтірілген зиянды (нұқсанды) өтеу;

Уәкілетті органның жедел резерві – белгілі бір номенклатура мен көлемдегі техника және материалдық құндылықтар, оның ішінде дәрілік заттар, медициналық мақсаттағы бұйымдар запасы;

«Баршаның назарына!» дабылы – хабарландырудың бірыңғай дабылы.

- объектілердің төтенше жағдайларға ұшырауына;
- егер объекті базасында азаматтық қорғау қызметі құрылған болса соған байланысты.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 758 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің № 31 «Азаматтық қорғаныс және өрт қауіпсіздігі саласындағы тексеру парақтары және тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын бекіту туралы» бірлескен бұйрықтарына сәйкес, өрескел бұзушылықтарға жататын объектілердегі азаматтық қорғанысты жүргізу және ұйымдастыру жөніндегі тапсырмаларды шешуге арнайы уәкілетті құрылымдық бөлімшелердің (жұмысшылардың) болмауы.

2014 жылғы 5 шілдедегі №235 ҚР әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне сәйкес, осындай өрескел бұзушылықтар құқық бұзушылықтар құрамы белгілерін мазмұндайды. Азаматтық қорғаныс шараларын орындамауға алып келетін, объекті АҚ бастығы тиісті құқыққа қарсы әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін, елу айлық есептеме көрсеткіші мөлшерінде айып пұл салынады. (ҚР ӘҚтК 643-бабы).

№2-сұрақ. *Күнделікті қызметте «Санатталған қала» және «Санатталған объекті» сияқты ұғымдар жиі кездесіп тұрады. Біздің ұйымымыз Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жатқызылған. Бұл процедура қандай нормативтік-құқықтық актіге сүйеніп бекітілген? АҚ бойынша санатқа жататындардың тізімдерін қандай орган бекітеді?*

Тыңдаушы М.Б.Байменовтың – Батыс Қазақстан облысы «Жайық теплоэнерго»АҚ ЕҚ ж ӨҚ бойынша инженер.

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңының 20-бабының 3-тармағына сәйкес, қалалардың топтарға, ал ұйымдардың Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жатуы, азаматтық қорғаныс шараларын кешенді және дифференциалды өткізу, халықтың тіршілігін қамсыздандыру және мемлекеттік қорғаныс маңызына байланысты.

Азаматтық қорғаныс бойынша орындалатын тапсырмалардың көлеміне байланысты қалалар үшін келесі топтар анықталады: ерекше, бірінші, екінші және үшінші.

Әлеуетті қауіптілікке, ықтимал төтенше жағдайлардың әлеуметтік-экономикалық салдарлары көлемінің үлкендігін байланысты ұйымдар

үшін Азаматтық қорғаныс бойынша келесі санаттар анықталады: ерекше маңызды және санатталған.

Ерекше маңызды санаттарға стратегиялық объекті аумағындағы ұйымдар жатады, олардың қызмет істеуінің бұзылуы ұлттық қауіпсіздікке қауіп-қатер төндіретін және төтенше жағдайлардың туындау қауіпін тудыратын ұйымдар жатады.

Санатталғандарға қызмет істеуінің бұзылуы аумақтық және жергілікті көлемде төтенше жағдайлар туындатып, айтарлықтай маңызды әлеуметтік-экономикалық салдарларға алып келетін ұйымдар жатады:

- мемлекеттік меншіктің ерекше маңызды объектілері;
- маңызды мемлекеттік және экономикалық маңызы бар – байланыс, энергетика, көлік-коммуникациялық кешені, өнеркәсіптің қауіпті өндірістік объектілерінің қолданыстағы, салынып жатқан, қайта жөндеуден өткен және жобаланған ұйымдары;
- қайта өңдеу, тасымалдау, сатып алу, сақтау, жүзеге асыру, оларды пайдалану және жоюмен айналысатын өндірістік ұйымдар;
- тіршілікпен қамсыздандыру объектілері орналасқан аумақтағы ұйымдар. «Жайық теплоэнерго»АҚ тіршілікпен қамсыздандыру объектісі болып табылатындықтан, жоғарыда көрсетілген заңнамалық актілерге сәйкес, ол АҚ бойынша санатталған объектілердің қатарына жатады.

Облыстардың, республикалық маңызды қалалардың, астаналардың жергілікті атқару органдары ҚР ІІМ ТЖ Комитеті департаменттерімен бірлесіп, топтарға жататын қалалар жөнінде, азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жататын ұйымдар жөнінде жыл сайын ұсыныстар дайындайды.

№3-сұрақ. *Сұрақ қойған тыңдаушы А.А. Сұлтангазиев – «Тыныс» АҚ азаматтық қорғаныс штабы бастығы.*

Біздің объектіде АҚ қорғаныс ғимараты бар, оны жөндеу қажет, соған сәйкес үлкен материалдық шығын талап етіледі. Біздің зауыттың қаржылық жағдайы жөндеу жұмысын жүргізуге мүмкіндік бермейді. Қала әкімдігі ғимаратқа жөндеу жүргізу үшін біздің зауытқа қаржы бөле ала ма?

ҚР Заңының 23-бабының 20-тармақшасына сәйкес, жеке

Азаматтық қорғаныс – Қазақстан Республикасының халқы мен аумағын қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардың зақымдау (қирату) факторларының әсерінен, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау жөнінде бейбіт уақытта және соғыс уақытында жүргізілетін жалпымемлекеттік іс-шаралар кешенін іске асыруға арналған азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің құрамдас бөлігі;

Азаматтық қорғау – өрт қауіпсіздігі мен өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету, мемлекеттік материалдық резервті қалыптастыру, сақтау және пайдалану жөніндегі іс-шараларды қамтитын, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар мен олардың салдарларының алдын алуға және оларды жоюға, азаматтық қорғанысты ұйымдастыруға және жүргізуге, төтенше жағдай аймағындағы халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсетуге бағытталған, бейбіт уақытта және соғыс уақытында жүргізілетін жалпымемлекеттік іс-шаралар кешені;

Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесі – Қазақстан Республикасының халқын, объектілері мен аумағын төтенше жағдайлар мен әскери қақтығыстар кезінде немесе осы қақтығыстар салдарынан туындайтын қауіптерден қорғау жөніндегі жалпымемлекеттік іс-шаралар кешенін іске асыруға арналған, азаматтық қорғаудың басқару органдарының, күштері мен құралдарының жиынтығы;

Азаматтық қорғау органдары – азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган, оның ведомстволары, аумақтық бөлімшелері және оған ведомстволық бағынысты мемлекеттік мекемелер;

Азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау – өз құзыреті шегінде ҚР азаматтық қорғау саласындағы заңнамасының талаптарын жеке және заңды тұлғалардың сақтауын қамтамасыз етуге бағытталған, азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның қызметі;

Азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) – азаматтық қорғау саласында басшылықты және салааралық үйлестіруді, мемлекеттік саясатты әзірлеуді және іске асыруды, сондай-ақ табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсетуді, өрт қауіпсіздігін қамтамасыз етуді және АҚ ұйымдастыруды жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

Азаматтар:

1) Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау саласындағы заңнамасын сақтауға;

2) бірыңғай кезекшілік-диспетчерлік «112» қызметіне өздеріне белгілі болған төтенше жағдайлардың туындау кәтері немесе туындағаны туралы хабар беруге;

3) «Баршаның назарына!» құлақтандыру сигналы бойынша іс-қимыл тәртібін білуге және орындауға;

4) азаматтық қорғау бойынша оқудан өтуге;

5) тұрмыста және күнделікті еңбек пен шаруашылық қызметте қауіпсіздік шараларын сақтауға, төтенше жағдайлардың туындауына әкеп соғуы мүмкін өндірістік және технологиялық тәртіптің, қауіпсіздік талаптарының бұзылуына жол бермеуге;

6) өртке қарсы қызмет бөлімшелері келгенге дейін адамдарды, мүлікті құтқару және өрттерді сөндіру бойынша қолдан келген шараларды қабылдауға;

7) өртке қарсы қызметке өрттерді сөндіру кезінде оларды сөндірумен тікелей байланысты емес жәрдем көрсетуге;

8) мемлекеттік инспекторлар мен азаматтық қорғау органдарының нұсқамаларын және заңды талаптарын орындауға;

9) төтенше жағдайлар мен олардың салдарларын жою бойынша өткізілетін оқу-жаттығулар мен жаттығуларға қатысуға, халықты және объектілерді қорғау құралдарына ұқыпты қарауға міндетті.

Осы Заңда мынандай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

Авария – ғимараттардың, құрылыстардың және (немесе) техникалық құрылғылардың қирауы, бақыланбайтын жарылыс және (немесе) қауіпті заттардың шығарындысы;

Адамдар жаппай болатын объект – бір мезгілде жүз және одан көп адамның болуына есептелген сауда, қоғамдық тамақтану, тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындарының, дене шынықтыру-сауықтыру, спорттық, мәдени-ағарту және ойын-сауық ұйымдарының, көңіл көтеру орындарының, барлық көлік түрлері вокзалдарының, ғибадат үйлерінің (құрылыстарының) ғимараты, құрылысы, үй-жайы, сондай-ақ бір мезгілде жиырма бес және одан көп адамның болуына есептелген денсаулық сақтау, білім беру ұйымдарының, қонақ үйлердің ғимараты, құрылысы;

тұрған және жапсарлас салынған панаханалар азаматтық қорғаныс объектісіне жатады.

Мемлекеттік меншік болып табылатын және Азаматтық қорғаныс шараларын қамтамасыз ету үшін арналған және жұмылдыру тапсырмаларын орындайтын Азаматтық қорғаныс объектілері және мүлкі иеліктен шығаруға жатпайды.

Мемлекеттік органдардың азаматтық қорғаныс қорғау құрылыстары бюджеттік қаражат есебінен ұсталып тұрады.

Азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жататын, жұмылдыру тапсырыстары бар, ұйымдардың аумағында орналасқан, Азаматтық қорғаныстың қорғаныш құрылыстары ұйымдар есебінен ұсталып тұрады. Азаматтық қорғаныстың қорғаныш құрылыстары жұмыс істейтін үлкен ауысымға есептелуі тиіс және азаматтық қорғау мақсатында пайдаланылады. «Тыныс» АҚ мемлекеттік орган болып табылмайтындықтан, онда аталған АҚ объектісінің зауыты жеке меншік қаражаты есебінен ұсталуы тиіс.

Объектілері және Азаматтық қорғаныс мүлкі бар заңды тұлғалар қайта құрылған немесе таралған жағдайларда, объектілерді және Азаматтық қорғаныс мүлкін дайындықта ұстау және мақсатқа сай пайдалану және оларды құру мен жинау бойынша тапсырмалар, объектілер мен Азаматтық қорғаныс мүлкінің жаңа меншік иесіне өтеді.

Өкінішке орай, Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жататын ұйымдардың қорғаныс құрылыстарын жөндеу және ұстап тұруға қаржы құралдарын бөлу жөніндегі жергілікті атқару органдары құзіретіне кірмейді.

Құрметті тыңдаушылар! АҚ бойынша семинар-тренингтің тыңдаушыларының қойған үш сұрағы міне осындай, бұлардың жауабын журнал редакциясы сіздердің назарларыңызға ұсынып отыр. Сіздерден жаңа сұрақтар күтеміз. Орталық Азаматтық қорғаныстың барлық аспектілерін қозғайтын Сіздерді қызықтыратын барлық сұрақтарға жауап беруге әзір. Біз сіздердің сұрақтарыңызға толық және құзіретті жауап беруге тырысамыз.

АҚ РОӘО директорының орынбасары

Б.К.Еңсебаев

ТЖ-ДА БАЛАЛАРҒА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КӨМЕК КӨРСЕТУДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Сычугова Наталья Сергеевна -
Нұр-Сұлтан қаласы ҚР ИМ ТЖК
«Апаттық медицина орталығы»ММ шұғыл
психологиялық көмек көрсету жөніндегі бөлім,
психофизиологиялық зертхананың басшысы

Әлем әр түрлі оқиғаларға толы, экстремальды да, төтенше жағдайлар да олардың маңызды үлесіне ие болып келеді. Құтылуға болмайтын табиғи катаклизмдар (су басу, жер сілкінісі, дауылдар және т. б.), техногендік апаттардың туындауы да қазір жиілеп барады, аймақтық қақтығыстар мен соғыстар басталып жатыр. Бүкіл әлемде терроризм экстремальды оқиғаның қайнар көзі болып отыр.

Төтенше жағдайларды басынан өткізген адамдар, бастарынан ауыр күйзеліс және психикалық ауырлық кешеді.

Балалар айналасында болып жатқандардан ештеңе түсінбейді, сөйтіп, төтенше жағдайларда эмоциональдық күйзелісті бастарынан өткізбейді деген қате пікірлер қалыптасады. Алайда, бала да оқиға қайталана ма деген қорқынышты, әлемнің әділдік иллюзиясының жойылғаны, дәрменсіздік және т.б. сияқты күшті сезімнің жетегінде болады.

Қазақстанда, төтенше жағдайлардың құрбандықтарына шұғыл көмек көрсету мәселесі соңғы жылдары ғана өзінің өзектілігіне көз жеткізді. Сондықтан, төтенше жағдайларда зардап шеккендер мен олардың туысқандарына шұғыл психологиялық және психотерапевтік

көмек көрсетумен байланысты міндеттердің маңызы зор.

Халықтың ең әлсіз санаттарының бірі болып саналатын – балалар мен жасөспірімдерді толығырақ қарастырамыз.

Балаларда, төтенше жағдайлар тудырған психикалық жаракат,

Халықты қорғаудың құқықтық аспектілерін қарастыру кезінде, қоғамның мүшесі ретінде біз басты назарды адамның құқықтары мен міндеттеріне аудардық.

Азаматтық қорғау саласындағы азаматтардың құқықтары мен міндеттері, яғни тіршілік қарекеті қауіпсіздігі саласындағы, ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңының 18-бабында анықталған.

Азаматтардың құқықтары:

1) ұшырауы ықтимал төтенше жағдайлардың қауіпті факторларының туындау қатері туралы және қажетті қауіпсіздік шаралары туралы ақпаратты күні бұрын алуға;

2) азаматтарды, объектілерді төтенше жағдайлардан және олардан туындаған салдарлардан қорғау мәселелері бойынша жеке өтініш білдіруге, Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына жеке және ұжымдық өтініштер жолдауға;

3) төтенше жағдайлар мен олардың салдарларының алдын алу және оларды жою жөніндегі іс-шараларға Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген шекте қатысуға;

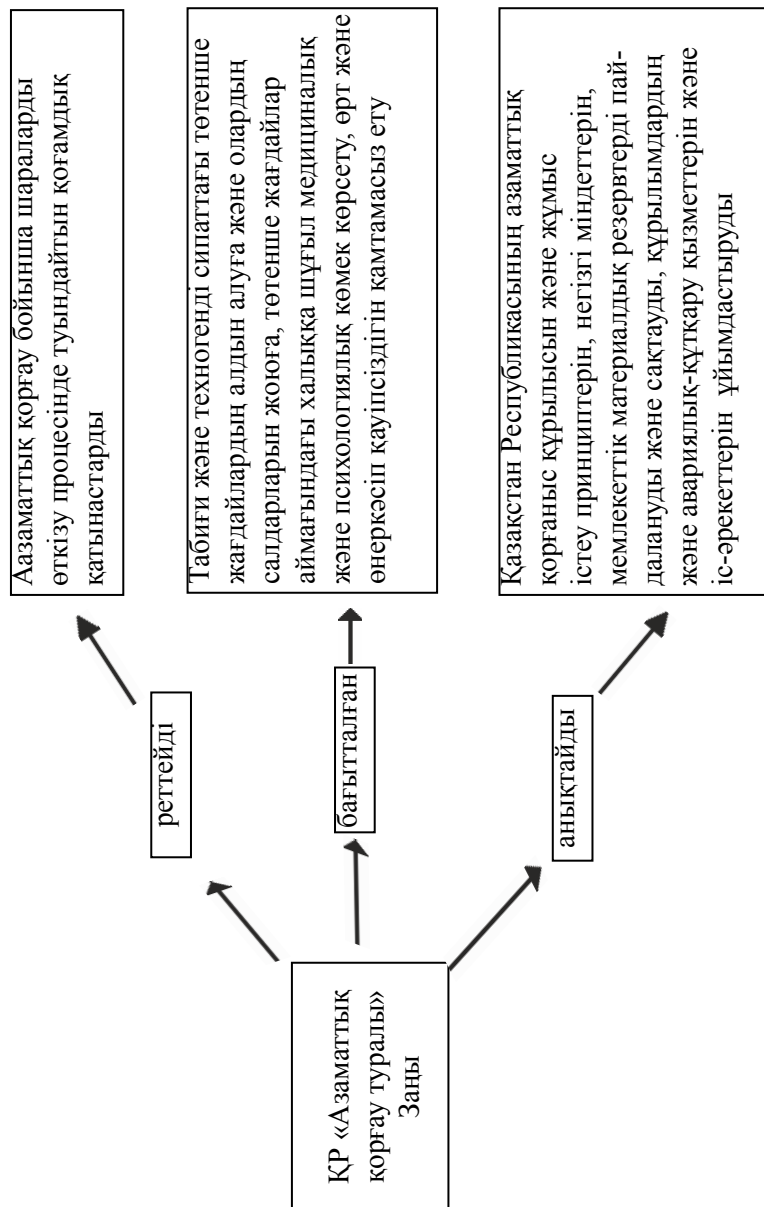
4) осы Заңда көзделген жағдайларда, азаматтарды қорғауға арналған ұжымдық және жеке қорғану құралдарын, басқа да мүлікті пайдалануға;

5) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар салдарынан өздерінің денсаулығына келтірілген зиян мен мүлкіне келтірілген нұқсанды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен өтеуге;

6) төтенше жағдайлар туындаған жағдайда өмірін, денсаулығын және жеке мүлкін қорғауға;

7) мертігуіне немесе ауруына байланысты еңбекке қабілеттілігінен айырылған, мертігуден немесе аурудан қаза тапқан немесе қайтыс болған асыраушысынан айырылған жағдайларда, егер бұлар төтенше жағдайлар мен олардың салдарларын жою жөніндегі міндеттерді орындау салдарынан болған болса, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әлеуметтік қамсыздандырылуға;

8) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар салдарынан өздерінің денсаулығына келтірілген зиян мен мүлкіне келтірілген нұқсанды өтеу туралы сотқа қуыным беруге құқығы бар.

психикалық дамудың барлық қалған кезеңін бұзатын болар. Сонымен қатар, психожарақаттардың салдарларын зерттеу кезінде, сондай-ақ оларды жою жөніндегі практикалық жұмыста, балаларға ересектерге қарағанда айтарлықтай аз көңіл бөлінеді.

Баланың психикасы ересектерге қарағанда басқаша құрылған. Баланың отбасымен, әсіресе анасымен байланысы күшті. Және төтенше жағдайлар кезінде жақын адамға немесе өзі үшін беделі мықты үлкен адамға қарай икемделеді, оның жай-күйін «салыстырады», міне осы оның жеке жағдайына әсер етеді. Оқиғадан кейін ұзақ уақыт депрессияда болған ата-аналар, баланың психикалық дамуын байқамай тежейді. Ескі мінез-құлық нысандарында регресс жүреді, сөйтіп баланың психологиялық өсуі хронологиялыққа қарағанда әлде қайда төмен дамиды. Сонымен, бала төтенше жағдайларды ауыр салдарлармен бастан кешпеу үшін, оған және оның отбасына психологиялық көмек көрсету қажет.

Төтенше жағдайлар аймағында тікелей шұғыл психологиялық көмек көрсетіледі. Төтенше жағдайлар кездерінде немесе одан кейін оларды мүмкіндігінше жылдам көрсету маңызды. Уақыт қаншалықты ұзақ өтсе, психикалық жарақат соншалықты созылмалы болады.

Зардап шегуші балалар мен жасөспірімдердің жағдайлары

Апаттардың немесе көлемді бақытсыз жағдайлардың нәтижесінде, балалар мен жасөспірімдерде жарақат әсері, келесідей кең тараған симптомдармен көріне бастайды: ұйқының бұзылуы; құрбыларымен және ата-аналарымен қарым-қатынастары бұзылады, бөлек жүру қиындықтары (үнемі ата-анасының қастарында болуға тырысу, солармен бірге ұйықтау және т.б.) туындайды; концентрацияға қабілеті төмендейді, мектеп жұмысына назар аударудағы қиындықтар, жадының уақытша нашарлауы, бұрынғы бар дағдыларының жойылуы; жабысқақ ойлар; сақтану мен күдіктенудің артуы; өмірлік перспективаның жоғалуы; үрей; тітіркену; кінәлы сезіну; дүрбелең туғызуға дейін баратын алаңдаушылық деңгейінің артуы пайда болады.

Көбінесе мұндай психикалық жарақаттардың туындауы бүтіндей бір елді мекенді немесе өңірді қамтитын жаппай апаттар кезінде байқалады. Мұндай жағдайларда жағымсыз уайымдаумен өзара зақымдану орын алады, ересектермен, ата-аналармен, көршілермен, достармен балалардың көзінше ұзақ уақыт талқылаған кезде баланың жан жарасы қайталанатын болады.

Зардап шегушілерге шұғыл психологиялық көмек көрсету кезінде психологтар көбінесе, адамдардың көпшілігі психологиялық жаралану жағдайында болады, және оны қалпына келтіру мақсатында, бұқарадағы дүрбелең мінез-құлықты жою мақсатында жұмыста қатаң қажеттілік туындайды, бірінші кезекте ересек халықпен, өйткені тобырдың дүрбелең қимылдарының салдары, әр түрлі сипаттағы жарақаттар мен үлкен бұзушылықтың тағы бір легін тудыруы мүмкін, соның ішінде ауыр дене жарақатын алуы және психикалық жарақатты күшейтуі ықтимал.

Осымен байланысты, апатты психологиялық қамтамасыз ететін күш пен құралдардың жеткіліксіздігі кезінде, шұғыл психологиялық көмек көрсету кезінде балалар мен жас өспірімдер ең соңында болады екен. Алайда зардап шегушінің нақ осы тобы (балалар мен жас өспірімдер) төтенше жағдайлар кездерінде барынша күйзеліске ұшырап, жарақаттанатындар осылар екен. Және нақты осылар жарақат алғаннан кейін қайтадан дұрыс өмір сүру жағдайына бейімделу үшін, оқиға орындында да, одан кейін де психологиялық көмек көрсетуге мұқтаж екен.

Баланың жарақаты шын мәнінде ауыр ма және оған психологиялық көмек қажет пе, қалай білуге болады?

Балалардың арасында әдеттен тыс кең таралатындар қорқатындары туралы шағым, түнгі шошыну. Ата-аналар тамақ ішуден бас тартатындарын, жалғыз қалудан, қатты дыбыстардан және т.б. қорқатындарын айтады. Көптеген жасөспірімдер жеке, өздерінің бастарынан өткен оқиғалардың көріністері елес болып көз алдарынан кетпейтініне шағым жасайды (флэшбэки). Кейбір ата-аналар өз балаларында

«АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ БОЙЫНША ОҚУ ҚҰРАЛЫ»

1-кітап

Тақырып: ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ АЯСЫНДАҒЫ НЕГІЗГІ НОРМАТИВТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ АКТІЛЕРІ

Қазіргі кезде әлемде табиғи да, техногендік сипаттағы да төтенше жағдайлардың жағымсыз сипаттары барынша алаңдаушылық туғызып отыр. Олардың мемлекеттің экономикасына, қорғаныс қабілетіне, ұлттық қауіпсіздігіне тигізер ықпалы бар жерде орын алып отыр. Сондықтан, ТЖ алдын алу және жою мәселелері, халықты және төтенше жағдайларға тап болған аумақты, шаруашылықпен айналысатын объектілерді қалпына келтіру барған сайын мемлекеттік маңызды іске айналып барады.

Бұл мәселелерді шешу тиімділігі көбінесе заңнамалық-құқықтық базаның қолда болуына байланысты.

Қазақстан өзін әлемдегі демократиялық, зайырлы, құқықтық, әлеуметтік мемлекет ретінде белсенді нығайтып келеді, оның ең жоғарғы құндылығы адам, оның өмірі, құқығы мен бостандығы, қауіпсіз тіршілік қарекеті. Нақ сондықтан да азаматтық қорғау саласында туындайтын мәселелер, қазіргі кезеңде ерекше өзекті болып отыр. Оларды шешуде негізгі ережелер мен заң талаптарын білу, оларды бұлжытпай қадағалау үлкен рөл атқарады.

Азаматтық қорғау саласындағы нормативтік-құқықтық актілердің **негізгі** түріне жататындар:

- ҚР Ата заңы, кодекстер, заңдар;
- ҚР Үкіметінің қаулылары
- Орталық атқару органдарының нормативтік-құқықтық актілері.

Азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар саласындағы барлық нормативтік-құқықтық актілердің ішіндегі **ең басты заңнамалық акті**: ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы.

Оқырмандардың назарына !

Журналдың осы нөмірінен бастап редакция жаңа эксклюзивті басылым – «Азаматтық қорғау бойынша оқу құралының» бөлімдерін басып шығарады.

Егер «Википедия» немесе «ГУГЛ» типіндегі белгілі іздестіру жүйелеріне мынадай: «Қазақстанда Азаматтық қорғау бойынша оқу құралын қайдан табуға болады?» деген сұрақ қоятын болсақ, онда интернет: «ҚР ПМ ТЖК Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығынан» деген бір ғана жауап бере алады.

Бұл шын мәнінде де солай. Басқа ғылыми орталықтарда және ЖОО-да азаматтық қорғау бойынша оқу құралдары жоқ. Енді басылым журналға жазылғандар үшін қолжетімді. Кітап мемлекеттік және орыс тілдерінде шығарылған. Ол орталық атқару органдарының басшылары мен мамандарына, азаматтық қорғау жүйелері құрылған ұйымдарына, сондай-ақ жоғары оқу орындары студенттеріне арналған.

Жаңа оқу құралына енгізілген барлық материалдар, соңғы өзгертулер мен толықтыруларды ескере отырып, АҚ саласындағы ҚР заңнамаларына сәйкес келтірілген. Әрбір тақырып фотосуреттермен толықтырылған, бақылау сұрақтары енгізілген.

«Азаматтық қорғау бойынша оқу құралы» екі бөлімнен тұрады. Басылымның бірінші бөлімі азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесінің: құқықтық аспектілерден бастап, ТЖ жою жөніндегі авариялық-құтқару және шұғыл жұмысты жүргізуге дейінгі барлық бағыттарын қамтиды. Оқу құралының екінші бөлімі ТЖ-да зардап шеккендерге психологиялық және медициналық көмек көрсетуге арналған.

Оқу құралы азаматтық қорғау саласындағы барлық заманауи талаптарға және инновациялық тенденцияларға жауап береді.

агрессиялықтың артқанын (атап айтқанда, ағалы/қарындастылардың өзара қарым-қатынастарында) айтады.

Сонымен қатар, кенеттен мазасыздану деңгейі артып кетеді, айналасындағылармен байланыс жасаудан қашады, зардап шеккен көптеген балаларда тежелу бар (сіресіп қалуға (ступорға) дейін), туыскандары немесе жақын біреулері қайтыс болса депрессиялық жағдайда болады. Жасөспірімдердің айтарлықтай көпшілігінен (жақындарын немесе достарын құтқара алмағандығы үшін, мұның тірі қалып, ал олардың өліп қалғаны үшін және т.б.) кінәлы болу сезімі байқалады. Агрессивтілік кейбір жағдайларда айқын және түсінікті болуы мүмкін, ал көбінесе – басыңқы және тұйық (әсіресе қыз балаларда). Басыңқы агрессия жоғары шиеленіс түрінде көрініс табады, аутоагрессия (мысалы, өзін-өзі кінәлау).

Аталған белгілермен қатар, психикалық жарақатқа тән ерекшелік, балада бұрыннан бар психологиялық мәселелердің ушығуымен байқалады. Оның зақымданғанға дейін оншалықты байқалмауы ықтимал. Балалардағы және жасөспірімдердегі – ригидность (оқиғадағы әрекет бағдарламасын өзгерту мүмкін болмайтын, оның қайта жасалуын талап ететін) немесе, керісінше, лабильность (көңіл күйінің тұрақсыздығын сипаттайтын, жүйке жүйесінің патологиясы, ешқандай көзге көрінер себепсіз, оның күрт төмендеуі), сензитивность (адамдағы жоғары сезімталдықты байқау, сенімсіздік және жәбірленушілік) балалар мен жасөспірімдерде мұндай ерекшеліктері айтарлықтай күшейеді.

Көбінесе мұндай адамдар мені түсінбейді, еркелік, негативизм және т.б. деп санайды деп шағым айтады.

Психологиялық көмектің міндеттері

Бірінші кезеңде балаларға психологиялық көмек ТЖ ошағында, сондай-ақ үлкендерге де дәл солай көрсетіледі, қатты күйзеліс реакциясын алу керек, ал әрекетсіздік «кішкентай адамды» тіршіліктің және әрекеттің қалыпты жағдайына бейімделудің негативті салдарына алып келеді.

Балаңызға басынан өткізген негативті сезімдерді ұмыттырып жіберу үшін әрекет ету өте маңызды, алайда бірінші кезекте, қиандылар түрлері мен оқиға орындарын зардап шегушінің көз ал-

дынан тасаландыру үшін, оларды оқиға болған жерден барынша алыс алып кеткен дұрыс.

Мобильді госпиталь базасында осы міндеттерді шешу үшін Қазақстан Республикасы ІМ ТЖК «Апаттық медицина орталығы» ММ балалармен жұмыс істеуге арналған бөлімдермен психологиялық көмек модулін ұйымдастырды. Бұл бір мезгілде көп баланы орналастыру мүмкіндігімен, жұмсақ жиһазбен жабдықталған және едені бар, балалар ойыншықтары және балалар шығармашылығына арналған заттар қойылған қызмет орны, онда арт-терапия (өнермен емдейді) пайдаланылады және басынан өткізген негативті сезімдерді ұмыттырып жіберу үшін әрекет ету өзіне қауіпсіз тәсілдермен - суреттер, сызбалар, модульдеу және т.б. маман-психологтың басшылығымен іске асады.

Өйткені қорқып қалған бала үлкендерден айырмасы сезімдерін айтуға және оқиғаны талдауға, өзінің уайым-қайғысын сездіруге қабілетсіз. Алайда аузша емес өзара әрекеттесу және үйреншікті ойындар сезімі мен басынан өткен қорқынышты жеткізуге бейімдейді, бұл қатты күйзелісті кетіреді және психикалық жарақатты жұмсартыды деген сөз.

Психологиялық әсер ету ерікті ойынға және көркемдік қызметке мәжбүрлемей өз еркімен кіргізеді. Олар жеке-жеке нысанда өткізілуі мүмкін немесе, әдетте, әр түрлі жастағы балалардың шағын тобымен де өткізіледі. Кетер кезде әрбір бала өзімен бірге ойыншығын ала кетеді, ол психологтардың қызметі туралы естеріне салып отырады және сонысымен психологиялық көмектің нәтижелерін нығайтуға қабілеттендіреді.

Мұндай жұмыс балалар психикасын қалпына келтіруге өте жақсы ықпал етеді және ары қарай барынша жеңіл бейімделуге мүмкіндік тууы ықтимал. Алайда, ТЖ орнында шұғыл психологиялық көмек көрсетілген бала, одан әрі психологиялық жұмысты керек етпейді деп айтуға болмайды. Иә, бәрінен бұрын, психологиялық реабилитация жылдам және жеңіл өтеді, дегенмен де оның қажеттілігін жоққа шығаруға болмайды.

Кейбір балалардың жан жарасының тереңдігі соншалықты, тек

асыру жөнінде мазмұнды лекциялар тыңдадық. Барынша күрделі теориялық тақырыптар қолжетімді етіліп, қызықты түрде жеткізілді. Лекторлардың жоғары кәсіби деңгейлері АҚ-ның ерекшелігін түсінуге, оның қыры мен сырын анықтауға көмектесті.

Семинардың ерекшелігі, оқу процесінде практикалық сабаққа көп көңіл бөлетіндігінде. Бұл әсіресе зақымданғандарға алғашқы медициналық көмек көрсетуге қатысты. Бұл жерде аталған сабақтарда тыңдаушыларға практикада медициналық сұрыптау жүргізу және алғашқы медициналық көмек көрсету тәртібі көрсетілетінін атап айта кету керек. Сондай-ақ арнайы және санитарлық өңдеу жүргізу жөнінде үлгілік сабақтар өткізу қарастырылған. Сондай-ақ мына тақырыпты ерекше атап өткім келеді: «Заманауи зақымдау қаруларын қолдану кезінде халыққа психологиялық көмек көрсету», сабақ барысында соғыс уақытына тән жағдайлар көрсетіледі ал тыңдаушылар нақты басшылар лауазымында қойылым ойындарына қатысады.

Маған және барлық тыңдаушыларға семинар өзінің мазмұнымен, жаңашылдығымен, жұмыс нысанымен ұнады, ол практикалық машықтануға, АҚ мәселелеріне жаңаша көзқараспен қарауға мүмкіндік берді. Сабақ ұйымдастырудың жоғары деңгейін, қолайлы жағдайларды, сондай-ақ оқытушылардың дайындығын атап өткім келеді, олардың көпшілігі кәсіби шеберлігі, материалдарды түсіндіру мәдениеті, қызықтырған мәселелер туралы сұрақ қойғанда жауап беру мәдениеті тұрғысынан үлгі боларлық.

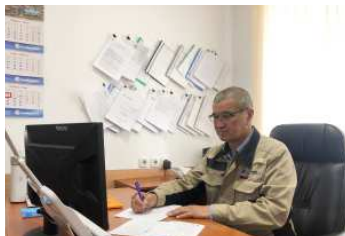
Бір сөзбен айтқанда АҚ бойынша семинар-тренинг өте бай және сәтті болып шыққан! Тәжірибелік дағдыларды дамытуға тренингтің көптеген маңызды бөліктері арналған, соның арқасында, барлық өтілген сабақтар есте өте қарапайым тұрғыда сақталды және болашақта оны жұмысқа қолдану құлшынысы пайда болды. Сондай-ақ топтағы жанға жайлы, қолайлы жағдайдың арқасында маған өз мәселелеріммен айналысуға мүмкіндік туды, мұндай нәтижелерге қол жеткізу мен үшін күтпеген жағымды кездейсоқтық.

АҚ бойынша семинар-тренингтің деңгейінің болашағы зор. АҚ бойынша санаттарға жататын ұйымдарда жұмыс істейтін, өзімнің барлық әріптестерімен осы Орталықтан білімдерін толықтыруға ұсыныс жасаймын.

Орталық жұмысшыларына шығармашылық табыс және барлық жақсылықты тілеймін.

Азаматтық қорғаныс бойынша семинар-тренинг тыңдаушыларының ой-пікірлері

Мен, **Нысанғалиев Изболат Шоқанұлы** – «Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС АҚ және ТЖ бөлімінің бастығы болып жұмыс жасаймын. 2019 жылғы 11 ақпан мен 15 ақпан аралығында ҚР ПМ ТЖК «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы» ЖШС-да (ары қарай -Орталық) Азаматтық қорғанысты ұйымдастыру және жүргізу мәселесі бойынша оқудан өттім.

Орталықта АҚ бойынша семинарлар-тренингтердің өтетінін білгенде, мен зауыттың АҚ бөлімінің бастығы ретінде, кәсіпорынның басшысына барып, мені оқуға жіберуді өтіндім. Біздің зауыт АҚ бойынша санатталған объектілердің қатарына жатады. Осыған байланысты белгілі бір дағдылар мен білімді меңгергім келді. Басшылар менің ұсынысымды қабыл алды.

Ең алғашқы жағымды әсер бірінші сабақтан басталды. Семинар-тренинг ғылыми және әдістемелік тұрғыдан алғанда өте сауатты өтті. Барлық тыңдаушылардың белсенді танымдық процестерін қосқанда, оқытушылар қолайлы жұмыс атмосферасын жасай отырып, көптеген дайындық жұмыстарын жүргізді.

Семинардың ашықтылығын, мазмұнының дәйектілігін, ақпаратқа бай екенін, оқудың барлық кезеңінің арасында өзара байланыстың барлығын, сабақтардың тақырыптарын меңгеруде одан әрі қарай дербес жұмыс істеу үшін, жаңа білімді іс жүзінде пайдалану, материалдарды ұсынуда (эталондар, таныстырулар) тапқырлықтарын атап айтқым келеді.

Құрылымның өзі және оқыту жүйесі ұнады. Практикалық тапсырмалар және басқа көптеген тәжірибелік ақпараттар да болды. Орталық оқытушыларының сабақты жүргізуге креативті тәсілдері ұнады. Бұл азаматтық қорғау жүйесінің міндеттері мен мақсаттарына терең үңілуге, өз объектімізге оны енгізу мүмкіндіктерін қарастыруға септігін тигізді.

Осындай семинарлар таным шекарасын кеңейтеді, үнемі өсіп және өзін-өзі жетілдіріп отыруға ұмтылдырады. Біз азаматтық қорғаныс бойынша практикалық бағытты және оны объектілі деңгейде жүзеге

кана психологиялық құрал жетіспейді. Сондықтан, жарақаттануымен байланысты алдын-ала қойылған диагностика бойынша балаларға психологиялық көмек балалар психиатрлармен тығыз байланыста өткізілуі тиіс.

Мамандар келгенге дейін балаларға психологиялық көмек көрсету әдістері.

Сәтті психологиялық көмек көрсету үшін баламен байланыс жасау қажет, ол саған сенетіндей етіп істеу керек, ал оған қол жеткізу оңай емес. Ең дұрысы баламен байланысты ойыншықтар арқылы жасау. Зардап шеккен балаға көмек көрсеткісі келетін адамға, қиялды қосу керек және ойыншық табу керек немесе кілттің салпыншағын, ұялы телефонды, жерден алған әдемі тасты ойыншық ретінде пайдалануға болады.

Баланы дем алуға болатын, қауіпсіз жерге апару қажет. Және оның қасында болып, онымен әңгімелесу керек. Егер бала өзінің жақындарының біреуін жоғалтқан болса, ол өзін жалғыз сезінеді, ол сүйенішті және қолдауды қажет етеді.

Қазіргі болып жатқан жағдай туралы балаға ақпарат беруге болады: «Көмек беретін құтқарушылар жолда келе жатыр». Ақпаратты шындыққа барынша жақын етіп жеткізген дұрыс, өйткені қатты қасіретті басынан өткізген кезде балалар, эмоцияны өте нәзік, әлсіз қабылдайды.

Баланы сөйлету қажет: «Сенің атың кім? Сен шөлдедің бе немесе бірдеңе ішкің келе ме?» Оның басынан өткен қайғы-уайымын сенің дұрыс қабылдағаныңды оның түсінуі қажет.

Баланы жалғыз қалдырмаңыз, оның сен үшін маңызды екенін баланың түсінуі тиіс, бірігіп іс-әрекет жасаңыз, оған қандай да бір тапсырма беріңіз.

ТЖ кезіндегі баладағы қатты күйзеліс реакциясы

Зардап шегушілерге психологиялық көмек көрсетудің көптеген тәсілдері бар. Олар ғылыми әдебиеттерде жеткілікті түрде сипатталған. Алайда, мұндай әдістер көбінесе үлкендер үшін арналған. Ересектерге қарағанда балалар үшін психологиялық тәсілдер көп емес және ТЖ-да жұмыс істеу кезінде олар келесідей болып келеді:

1. Баланы қолынан ұстап, құшақтап бауырына басып дене байланысын жасауға болады. Мұндай әдістер баланың түңілуі кезінде,

сөйлесуден және әрекет етуден ешқандай мән қалмаған кезде, үрейленген және жылаған кезде қолданылады.

2. Егер балада галлюцинация, сандырақтау болса, онда оны оның өзінен қорғау қажет, өйткені ол көбінесе айналасында не болып жатқанын түсінбейді. Ол өзін жаралап алуы мүмкін заттарды жинап алу керек. Психолог және психиатриялық көмек келгенге дейін оны ешқашандай жағдайда ешқашан жалғыз қалдыруға болмайды. Сондай-ақ сананың шатасуы және агрессия кезінде де жалғыз қалдыруға болмайды, өйткені балалар ондай кезде өзі үшін де, айналасындағылар үшін де қауіпті болады.

3. Ступор (сіресіп қалу) – ең қуатты қорғану реакциясының бірі, қатты күйзеліс салдарынан туындайды, мысалы, жарылыс, жер сілкінісі және басқалар. Бала ступорда бірнеше сағат болуы мүмкін, бұл оның денесін қалжыратып, қатты шаршауға алып келеді. Сондықтан баланы бұл жағдайдан мүмкіндігінше жылдам шығару керек. Құлағына қатты эмоция беретін сөздерді айту керек (ең дұрысы жағымсыз), бұл оның есін жиюына көмектеседі.

4. Егер балада жүйке дірілі пайда болса, бұл организм қатты жүйке шиеленісін босатады деген сөз. Оны тоқтатуға болмайды, керісінше баланы иығынан ұстап одан қатты сілкілеңіз, сонымен қатар сіз мұны не үшін істеп тұрғаныңызды түсіндіріңіз. Осы симптомнан өткеннен кейін, баланы дем алдыру керек, ең дұрысы ұйықтату.

5. Мұндай реакция, есірік сияқты, төтенше жағдайлар кезінде балаларда кеңінен тараған. Есірік «өзі үшін» емес, көпшілік үшін жасалады, сондықтан көрермендірді қуу керек. Мұндай жағдайдан шығару үшін баланы нық сендіру қажет, мысалы, су шашу, оған айқайлау және т.б. Нық сенімді дауыспен қысқа-қысқа сөйлеу керек. Ешқандай жағдайда баланың тілегін орындамау керек. Есіріктен кейін баланы ұйықтатуға жатқызған дұрыс.

Сөйтіп, төтенше жағдайларда балада пайда болатын қатты реакция, ересектердегі белгілерге ұқсас, бірақ балалар қатты уайымдайды. Ересек адам осы немесе басқадай жағдайларда не істеу керектігі жөнінде

хабарландырылған. Ата-анасына байланған балаларға қарағанда, ол өз бетінше әрекет ете алады, сондықтан балаға әсіресе жақын адамын жоғалтқан кезде ауыр тиеді. Ересек адамдар балаларға қарағанда өзін-өзі ретке келтіре алады, мысалы, тыныс алу жаттығуларын жасайды, ол психологпен байланысты жақсы орнатады, өйткені оның кім екенін біледі. Ал балаға психолог неге керек екенін түсіну қиын, ол оған сенімсіздікпен қарайды және өзара әрекет етуден бас тартады, бұл оған көмек көрсетуге қиындық тудырады.

Осы белгілерді жою, психологиялық жағдайын одан әрі қалпына келтіруге қабілеттендіреді, ол балада бар қиындықты еңсертеді және психика механизмдерін пайдаландыруды белсендіреді.

Дегенмен де қандай да бір психикалық көмек көрсетілсе де, балада психикалық жарақат қалады, ол оған қалыпты өмір сүруге кедергі келтіреді. Басқа сөзбен айтқанда, бастан кешірген оқиғалардан кейін балаларды және жас өспірімдерді психотерапевтік және психокоррекциялық шаралардан өткізу керектігін тағы да дәлелдеп отыр. Бұл дегеніміз айтарлықтай созылмалы уақыт. Алайда бұл қажет емес.

Сонымен, бала, төтенше жағдайларды басынан өткізгеннен кейін, психологиялық көмекті қажет етеді, ересек адамдар сияқты бұларға да, көмек көрсету әдісі бүгінгі таңда қарастырылып жатыр.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Малкина-Пых И. Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях - М.: Изд-во Эксмо, 2005.
2. Мухина В. С. Возрастная психология: Феноменология развития, детство, отрочество - М.: Академия, 2006.
3. Морозова Е.И., Венгер А.Л. Организация психологической помощи в чрезвычайных ситуациях. // Вопросы психического здоровья детей и подростков. 2003.
4. Психология экстремальных ситуаций для спасателей и пожарных /Под общей ред. Ю. С. Шойгу. М.: Смысл, 2007.
5. Ребенок в очаге чрезвычайной ситуации: оценка состояния и психологическая помощь. Н. В. Онищенко